

ทิศทางการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต

เพื่ออนาคตที่เข้มแข็งและยั่งยืนของประเทศ

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	VI
ระเบียบวิธี	X
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	XII
บทที่ 1: โอกาสและความท้าทาย	2
บทที่ 2: วิกฤตด้านทักษะในประเทศไทย	17
บทที่ 3: การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	45
เอกสารอ้างอิง	92

รูป

รูปที่ 1:	ปัจจัยเชิงบริบทที่ก่อให้เกิดความสำคัญของทักษะพื้นฐานชีวิต	2
รูปที่ 2:	ลักษณะของทักษะพื้นฐานชีวิต	13
รูปที่ 3:	องค์ประกอบสามประการของทักษะพื้นฐานชีวิต	13
รูปที่ 4:	ขอบเขตของทักษะพื้นฐานชีวิต	14
รูปที่ 5:	สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่แสดงทักษะต่ำกว่าระดับเกณฑ์ของทักษะพื้นฐานชีวิต (ASAT 2565)	21
รูปที่ 6:	สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่แสดงทักษะความรู้พื้นฐานและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าระดับเกณฑ์ โดยแยกตามระดับความสามารถ (ASAT 2565)	27
รูปที่ 7:	ผลลัพธ์ของตลาดแรงงานตามระดับทักษะ (ASAT 2565)	30
รูปที่ 8:	รายได้ที่ได้รับโดยประมาณซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน ที่มีทักษะต่ำกว่าระดับเกณฑ์ ไปสู่ระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ (ASAT 2565)	34
รูปที่ 9:	สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีระดับความรู้พื้นฐานและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ (ASAT 2565)	36
รูปที่ 10:	ภูมิภาคเป้าหมาย (ASAT 2565)	37
รูปที่ 11:	สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะต่ำกว่าระดับเกณฑ์ของทักษะพื้นฐานชีวิตแยกตามภูมิภาค (ASAT 2565)	39
รูปที่ 12:	สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ แยกตามภูมิภาคซึ่งมีการควบคุมปัจจัย (ASAT 2565)	40
รูปที่ 13:	กลุ่มประชากรเป้าหมาย (ASAT 2565)	41
รูปที่ 14:	สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ แยกตามกลุ่มประชากร (ASAT 2565)	43
รูปที่ 15:	กรอบเพื่อทำความเข้าใจว่าเจตนาารมณ์ของนโยบายผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติและผลลัพธ์ได้อย่างไร	47

กรอบ

กรอบที่ 1:	การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชน และประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย พ.ศ. 2565	18
กรอบที่ 2:	การกำหนดระดับเกณฑ์ทักษะและการระบุกลุ่มทักษะน้อย	21
กรอบที่ 3:	การแสดงให้เห็นถึงลักษณะของช่องว่างทางทักษะ โดยใช้การวินิจฉัยด้านอุปทานของทักษะ	54
กรอบที่ 4:	การจัดเตรียมและเผยแพร่โปรแกรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์	57
กรอบที่ 5:	จัดทำกรอบสำหรับการอ้างอิง จากมาตรฐานการเรียนรู้ และโครงสร้างของทักษะ	59
กรอบที่ 6:	จัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับจังหวัด	64
กรอบที่ 7:	ให้การรับรองการลงทุนที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย	67
กรอบที่ 8:	ใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของภาคเอกชนในการส่งมอบการเรียนรู้	69
กรอบที่ 9:	ขับเคลื่อนเครื่องมือสำหรับการสังเกตการณ์ห้องเรียน เพื่อเพิ่มทักษะในการสอนของครู	73
กรอบที่ 10:	ริเริ่มให้มีการทำบัญชีการเรียนรู้สำหรับแต่ละบุคคล เพื่อให้กลุ่มเยาวชนและกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่เปราะบาง สามารถเพิ่มพูนทักษะเดิมที่มีอยู่แล้ว และสร้างทักษะใหม่ โดยไม่คำนึงสถานะการจ้างงาน	75
กรอบที่ 11:	กำหนดให้ความสามารถของครูในด้านการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ของผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมสำหรับนักศึกษาครู และโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครู	78
กรอบที่ 12:	กำหนดให้การพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตของนักเรียน เป็นคุณสมบัติหนึ่งของความสามารถที่ครูต้องมี ในการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู	80

กรอบที่ 13:	ขับเคลื่อนการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลโดยเน้นเรื่องผลตอบแทนทางการเงิน ที่ส่งผลมาจากการศึกษาและการพัฒนาทักษะ	82
กรอบที่ 14:	ขับเคลื่อนการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลโดยเลือกใช้บุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้เข้าถึงและสร้างอิทธิพลกับกลุ่มเป้าหมาย	83

ตาราง

ตารางที่ 1:	สรุปเจตนารมณ์ของนโยบาย	49
ตารางที่ 2:	สรุปการดำเนินงานของรัฐบาล	52
ตารางที่ 3:	ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตด้านทักษะ	89

กิตติกรรม ประกาศ

รายงานนี้นำเสนองานวิจัยจากการสังเคราะห์เชิงนโยบาย ที่ได้รับมอบหมายจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และธนาคารโลก นำโดย ดร.ไกรยส ภัทราวาท (ผู้จัดการ กสศ.) และ คุณฉันทวีริดา วงศ์ประสงค์ (ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ กสศ.) ได้รับการสนับสนุนจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ศรีสุชาติ (คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) และ รองศาสตราจารย์ ดร.แก้วขวัญ ตั้งติพิงศ์กุล (รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) โดย กสศ. และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีบทบาทสำคัญในการออกแบบ จัดเตรียมและดำเนินการ

รายงานนี้ร่างโดยคุณ Koji Miyamoto (นักเศรษฐศาสตร์อาวุโสและหัวหน้าทีมธนาคารโลก) คุณ Miguel Sarzosa (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์ Purdue University) คุณ Sarah El Wazzi (ที่ปรึกษาด้านการศึกษา ธนาคารโลก) และ คุณคณิตี ลีมอภิชาติ (ที่ปรึกษาด้านการศึกษา ธนาคารโลก) เป็นผลจากความร่วมมือของทีมงานต่าง ๆ ในวงกว้าง ซึ่งประกอบด้วย คุณ Fernando Cartwright (ที่ปรึกษาด้านจิตวิทยา ธนาคารโลก) คุณ Syd Dinlemez (ที่ปรึกษาการสำรวจ ธนาคารโลก) และ คุณ Oliver John (ศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยา University of California at Berkeley) ทีมงานยังขอแสดงความขอบคุณสำหรับคำแนะนำเชิงกลยุทธ์และการสนับสนุนจากคุณ Cristian Aedo (ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการด้านการศึกษา ธนาคารโลก) และคุณ Fabrizio Zarcone (ผู้จัดการประจำประเทศไทย ธนาคารโลก) ในระหว่างกระบวนการเตรียมการและร่างรายงาน รวมไปถึงคุณ Ronald Upenyu Mutasa (หัวหน้าโครงการ ธนาคารโลก) สำหรับการสนับสนุนโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง

ทีมงานขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมอีกหลายท่าน ในการแบ่งปันข้อมูลเชิงลึกและข้อเสนอแนะ อันมีประโยชน์สำหรับรายงานนี้ รวมถึงผู้ทบทวนคุณ Diego Angel-Urdinola (นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส ธนาคารโลก) คุณ Venkatesh Sundararaman (หัวหน้า นักเศรษฐศาสตร์ ธนาคารโลก) คุณ Lars Sondergaard (Lead นักเศรษฐศาสตร์ ธนาคารโลก) คุณ Roberta Bassett (ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาอาวุโส ธนาคารโลก) ดร. ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ (นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส ธนาคารโลก) และ คุณ Andrew Mason (หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์ ธนาคารโลก) ทีมงานขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง ต่อ คุณ Birgit Hansl (อดีตผู้จัดการประจำประเทศไทยและหัวหน้านักเศรษฐศาสตร์ ธนาคารโลก) คุณ Toby Linden (หัวหน้านักเศรษฐศาสตร์ ธนาคารโลก) และ คุณภมรรัตน์ ต้นสงวนวงศ์ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคมอาวุโส ธนาคารโลก) ที่ให้ คำแนะนำในระหว่างขั้นตอนการเตรียมการ สุดท้ายนี้ ทีมงานได้รับการ สนับสนุนอันเป็นประโยชน์จากคุณพิมล เอี่ยมศรีพงศ์ (ผู้ช่วยโครงการ ธนาคารโลก) คุณชุตินา โฉ่วฒนาการ (ผู้ช่วยโครงการ ธนาคารโลก) คุณ Lilanie Olarte Magdamo (เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการอาวุโส ธนาคารโลก) คุณชนิษฐาคงรักเกียรติยศ (เจ้าหน้าที่ กิจการภายนอก ธนาคารโลก) คุณ Alejandro Scaff (ที่ปรึกษาบรรณาธิการกราฟิก ธนาคารโลก) และ คุณ Amy Gautam (บรรณาธิการ)

การวิจัยนี้จะดำเนินการจนสำเร็จมิได้ หากปราศจากการสนับสนุนที่สำคัญจากสำนักงาน สถิติแห่งชาติ (สสช.) โดยคุณอานนท์ จันทวิช (อดีตผู้ตรวจราชการกรม สสช.) ที่ช่วย ดำเนินการประสานงาน การกำหนดกลยุทธ์ การสุ่มตัวอย่าง และการเข้าไปมีส่วนร่วมการ ทำงานระดับครัวเรือนในระหว่างกระบวนการรวบรวมข้อมูล ในส่วนการดำเนินการสำรวจ ข้อมูลนั้นได้รับแรงผลักดันจากการปฏิบัติงานของทีมสำรวจข้อมูลจากบริษัท อินโฟเสิร์ช จำกัด และสำนักงานสถิติจังหวัด โดยหัวข้อที่ใช้ในการประเมินส่วนใหญ่ที่ใช้ในการวิจัยนี้ จัดทำโดยทีมนักวิจัย นักการศึกษา และนักพัฒนาแรงงานชาวไทยในพื้นที่จำนวนมาก ที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งนำโดยทีมจัดเตรียมจากธนาคารโลก (คุณ Fernando Cartwright คุณ Oliver John และ คุณ Sarah El Wazzi) การวิจัยยังได้รับประโยชน์ จากความร่วมมือจาก นพ. สุภกร บัวสาย (อดีตผู้จัดการ กสศ.) ศ.ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน (เกษียณจากวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ปรึกษาสถาบันนวัตกรรม

แห่งชาติ) ดร. สมชัย จิตสุชน (ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)) รศ. ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล (ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)) ดร.เสาวณี จันทะพงษ์ (นักวิชาการอิสระด้านเศรษฐกิจมหภาคและการเงิน) ดร. ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค (อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ.) คุณศิริ จงดี (รักษาการผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ.) คุณปวรินทร์ พันธุ์ติเวช (นักวิจัย สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ.) คุณอนันต์ วิชิตานันท์ (นักวิชาการต่างประเทศ สำนักพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ กสศ.) และ คุณพรวัลย์ ศุภธนกิจ (นักวิชาการด้าน ต่างประเทศ สำนักพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ กสศ.)

สุดท้ายนี้ ทีมงานขอแสดงความขอบคุณอย่างสูงต่อผู้มีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วนจากภาคการศึกษาและการฝึกอบรมในประเทศไทย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทบทวนและให้ข้อเสนอแนะต่อผลการวิเคราะห์ที่นำเสนอในรายงานนี้ระหว่างขั้นตอนการปรึกษาหารือ ได้แก่ ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (เดิมสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) กระทรวงแรงงาน (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) สำนักงาน

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทยหน่วยงาน
และส่วนราชการกรุงเทพมหานคร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยเพื่อ
การพัฒนาประเทศไทย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สำนักงานสภานโยบายวิทยาศาสตร์วิจัย
และนวัตกรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ สำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร
บริษัท สร้างสรรค์ปัญญา จำกัด (สมุทรสงคราม) เทศบาลเมืองภูเก็ต (อดีตรองนายก
เทศมนตรี) มูลนิธิชุมชนขอนแก่นทศวรรษหน้า สำนักงานยูเนสโกกรุงเทพฯ ยูนิเซฟ
กรุงเทพฯ และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ไอแอลโอ)

ระเบียบวิธี

ขั้นตอนในการการจัดทำรายงาน มีดังต่อไปนี้:

ขั้นตอนที่ 1: การระบุบริบท (2564)

ขั้นตอนนี้ เริ่มต้นด้วยการสำรวจบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในภาพกว้าง ว่ามีความจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะพื้นฐานในเด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงานเพียงใด โดยผ่านการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยผู้กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ นักการศึกษา นักพัฒนาแรงงาน และนักวิจัย เพื่อทำความเข้าใจโอกาสและความท้าทายอันหลากหลายที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ รวมถึงความต้องการด้านทักษะ บริบทนี้จะถูกนำเสนอใน ส่วนที่ 1 ของรายงานฉบับนี้

ขั้นตอนที่ 2: การเตรียมการออกแบบและเครื่องมือในการประเมิน (2564)

ขั้นตอนที่สอง เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมการออกแบบการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล โดยการสุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น เพื่อที่จะสามารถระบุระดับของทักษะพื้นฐานชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประชากรเป้าหมายในระดับภูมิภาค และไม่จำเป็นต้องใช้ขนาดตัวอย่างจำนวนมาก ทีมผู้เชี่ยวชาญระดับนานาชาติและระดับท้องถิ่นได้ดำเนินการเตรียมการวัดผล โดยอาศัยกรอบการทำงานที่ได้รับการตรวจสอบในระดับสากลเพื่อการวัดระดับทักษะด้านการรู้หนังสือ ดิจิทัล และอารมณ์และสังคม การออกแบบและเครื่องมือการประเมินจะถูกนำเสนอไว้ใน ส่วนที่ 2 ของรายงานฉบับนี้และในภาคผนวกออนไลน์

ขั้นตอนที่ 3: การรวบรวมข้อมูลระดับย่อย (2564)

ขั้นตอนที่สาม เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลระดับย่อยทั่วประเทศผ่านการสำรวจครัวเรือน โดยใช้แพลตฟอร์มการสำรวจผ่านคอมพิวเตอร์ เพื่อประสิทธิภาพและความแม่นยำที่ดียิ่งขึ้นในการดำเนินการรวบรวมและประมวลผลข้อมูล ตลอดจนขยายขอบเขตและคุณภาพของการประเมินความรู้ ความเข้าใจ โดยกระบวนการประเมินทักษะด้านการรู้หนังสือและด้านดิจิทัลนั้น จะดำเนินการผ่านวิธีการประเมินผลด้วยตนเอง และการประเมินส่วนอื่น ๆ จะดำเนินการโดยพนักงานเจ้านับโดยใช้ระเบียบวิธีที่เป็นมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4: การวิเคราะห์ข้อมูลระดับย่อย การวิเคราะห์ระบบการศึกษาและการฝึกอบรมของประเทศไทย (2564)

ขั้นตอนที่สี่ เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลระดับย่อย เพื่อระบุขนาดและลักษณะของวิกฤตด้านทักษะของประเทศไทย รวมถึงการระบุกลุ่มประชากรย่อยที่วิกฤตด้านทักษะมีปรากฏอย่างชัดเจนของ การวิเคราะห์ยังรวมถึงการทบทวนระบบการศึกษาและการฝึกอบรมของประเทศไทย เพื่อสำรวจวิธีที่จะจัดการกับปัญหาด้านวิกฤตทักษะได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 5: การจัดเตรียมข้อความหลักสำคัญ และการนำเสนอ (2565)

ขั้นตอนสุดท้าย คือการระบุเนื้อหาหลักสำคัญเพื่อสื่อสารต่อผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา และนักพัฒนาแรงงาน ตลอดจนการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นการปฏิรูปรายละเอียดการสังเคราะห์เนื้อหาหลักสำคัญระบุในส่วนบทสรุปผู้บริหาร และส่วนท้ายของรายงานฉบับนี้ ทั้งนี้ รายละเอียดและผลลัพธ์เพิ่มเติมถูกระบุอยู่ในภาคผนวกผ่านช่องทางออนไลน์ แบ่งเป็นสามภาคผนวก

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2566 นายกรัฐมนตรีเศรษฐา ทวีสิน ได้มีการแถลงนโยบายของรัฐบาลชุดใหม่ต่อรัฐสภา โดยวางกรอบนโยบายการบริหารประเทศในอีก 4 ปีข้างหน้า เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยมีการเติบโต การพัฒนา และทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ท่านยังได้เน้นย้ำถึงความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่ประเทศไทยต้องเผชิญทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่ก็ได้อธิบายถึงข้อเสนอการปฏิรูปในหลาย ๆ ด้านที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศหลุดพ้นจากความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และก้าวเข้าสู่ความปรองดอง และเจริญรุ่งเรือง ทั้งนี้ แนวทางการปฏิรูปที่รัฐบาลนำเสนอ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น การสร้างพลังสร้างสรรค์ (soft-power) การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning society) และการส่งเสริมทักษะดิจิทัล ได้มีบางสิ่งที่รัฐบาลเริ่มดำเนินการไปแล้ว โดยการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ (เช่น สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ : Thailand Creative Content Agency) และการสร้างกลไกใหม่ (เช่น 1 ครอบครัว 1 พลังสร้างสรรค์) เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของความพยายามในการปฏิรูปความมุ่งมั่นนี้จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถสร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และยกระดับความภูมิใจของคนในชาติ

รายงานฉบับนี้ นำเสนอสารให้แก่ผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา และนักพัฒนาแรงงานในประเทศไทยให้ทราบถึงความจำเป็นที่เร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการกับการที่ประเทศไทยมีสัดส่วนที่ใหญ่มากของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่ยังไม่มี**ทักษะพื้นฐานชีวิต (foundational skills)** ที่จะเผชิญหน้ากับความท้าทายและใช้ประโยชน์จากโอกาสในศตวรรษที่ 21 ได้ ทั้งนี้ **ทักษะพื้นฐานชีวิต**ซึ่งรวมถึง **ทักษะการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม** เป็น**ทักษะพื้นฐาน** เป็นทักษะที่สามารถนำไปต่อยอด เป็นทักษะที่จะช่วยพัฒนาความสามารถของบุคคลให้ก้าวไปข้างหน้า เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถแก้ปัญหา

ที่เข้ามาในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น การค้นหาและเลือกสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคจากเว็บไซต์ความเข้าใจและความสามารถที่จะทำตามคำสั่งในฉลากยา หรือการระดมความคิดกับเพื่อนร่วมงานเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน ทักษะเหล่านี้แตกต่างจากทักษะด้านเทคนิคของแต่ละอาชีพ เช่น การป้อนคำสั่งด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ขั้นสูง (advanced coding) หรือการประเมินผลการลงทุน (investment evaluation) โดยทักษะพื้นฐานชีวิตเป็นทักษะที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานในทุก ๆ อาชีพ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้กับทุก ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตและในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและภูมิศาสตร์ที่หลากหลายและตลอดช่วงชีวิต

รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สามประการ **ประการแรก** เพื่อแสดงขนาดของวิกฤตด้านทักษะพื้นฐานชีวิตที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ **ประการที่สอง** เพื่อทบทวนสิ่งที่รัฐบาลสถาบันการศึกษาและฝึกอบรม และนายจ้าง ได้ดำเนินการแก้วิกฤตด้านทักษะ โดยการเตรียมนโยบาย การนำเครื่องมือมาใช้ และการส่งมอบโปรแกรมที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต **ประการที่สาม** เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่ประเทศไทยในการสร้างระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุม และยั่งยืน ซึ่งสามารถผลักดันได้จากการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) โดยข้อเสนอแนะทั้ง 5 ข้อในรายงานฉบับนี้ มีพื้นฐานมาจากแนวปฏิบัติที่ดีจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดการปฏิรูปอย่างเป็นรูปธรรมโดยข้อเสนอแนะทุกข้อนี้ยังสอดคล้องกับเจตนารมณ์และก้าวแรกที่ได้ดำเนินการไปแล้วของรัฐบาลชุดใหม่

ผลการวิเคราะห์ที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้มาจากการประเมินทักษะของประชากรวัยแรงงานในประเทศไทยในวงกว้างซึ่งได้ทำขึ้นเป็นครั้งแรก โดยได้ออกแบบมาเพื่อวัดทักษะพื้นฐานชีวิตของบุคคลอายุ 15-64 ปี ในด้านทักษะการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม ซึ่งโครงการสำรวจทักษะและความพร้อมของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (Adult Skills Assessment in Thailand: ASAT) นี้พัฒนาขึ้นโดยธนาคารโลกและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และได้รับการสนับสนุนจากพันธมิตรทางวิชาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ โครงการสำรวจ ASAT ใช้การประเมินและวิธีการวิเคราะห์ที่เข้มงวดโดยอาศัยทฤษฎีการตอบสนองของรายการ (item response theory) เพื่อลดข้อผิดพลาดในการประเมินช่องว่างทางทักษะ

การวิเคราะห์นี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา และ นักพัฒนาแรงงานเพื่อวัดขนาดของช่องว่างทางทักษะ (skill gaps) และเพื่อชี้ให้เห็น กลุ่มย่อยของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่ยังขาดทักษะพื้นฐานชีวิตที่จะช่วยให้ สามารถเติบโตได้ดีในตลาดแรงงานและในสังคม ยิ่งไปกว่านั้น การวิเคราะห์นี้ ยังสามารถใช้ในการกระตุ้นกลยุทธ์การตอบสนอง เพื่อใช้ในการปรับปรุงระบบการศึกษา และฝึกอบรม ซึ่งรวมถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มที่เปราะบาง

เนื้อหาหลักสำคัญจากรายงานฉบับนี้:

ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาวิกฤตด้านทักษะคล้ายกับหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคนี้ กล่าวคือ มีสัดส่วนที่ใหญ่มากของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ (threshold level) กลุ่มคนเหล่านี้ไม่มีความสามารถในการอ่านหนังสือ ขั้นพื้นฐานและการคำนวณอย่างง่าย ๆ และไม่แสดงออกว่าจะสามารถมีส่วนร่วมกับ ผู้อื่นหรือเปิดกว้างรับแนวคิดใหม่ ๆ จำนวนเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.7) ของเยาวชนและ ประชากรวัยแรงงานในประเทศไทยมีทักษะพื้นฐานชีวิตในด้านการรู้หนังสือที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งหมายความว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถที่จะอ่านและเข้าใจข้อความสั้นเพื่อ แก้ปัญหาง่าย ๆ เช่น การทำตามฉลากยา ในขณะที่จำนวนสามในสี่ (ร้อยละ 74.1) ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานมีทักษะพื้นฐานชีวิตด้านดิจิทัลที่ต่ำกว่าเกณฑ์ หมายความว่า กลุ่มบุคคลเหล่านี้ประสบปัญหาในการใช้อุปกรณ์ชี้ตำแหน่ง (pointing device) และแป้นพิมพ์ (keyboard) บนคอมพิวเตอร์พกพาและไม่สามารถ ทำงานง่าย ๆ เช่น การค้นหาราคาที่ถูกต้องของสินค้าจากเว็บไซต์ขายสินค้าออนไลน์ ยิ่งไปกว่านั้น ร้อยละ 30.3 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานมีทักษะพื้นฐานชีวิต ทางอารมณ์และสังคมที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งหมายความว่า กลุ่มบุคคลเหล่านี้ไม่มีแนวโน้ม ที่จะคิดริเริ่มเพื่อสังคมหรือมีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็นและมีจินตนาการ

การที่สัดส่วนที่ใหญ่ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานมีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ในด้านการรู้หนังสือและด้านดิจิทัลนั้น เป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจที่ใหญ่มาก โดยมีมูลค่าถึง 3.3 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น ร้อยละ 20.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross

Domestic Product: GDP) ในปี พ.ศ. 2565 โดยเฉลี่ยแล้ว เยาวชนและประชากรวัยแรงงานซึ่งมีทักษะพื้นฐานชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์สามารถสร้างผลลัพธ์ในตลาดแรงงานได้น้อยกว่ากลุ่มที่มีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานชีวิตด้านการรู้หนังสือต่ำกว่าเกณฑ์มีรายได้จากการทำงานเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่ากลุ่มที่มีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ถึง 6,324 บาท (หรือประมาณ 179 ดอลลาร์สหรัฐ) ช่องว่างของรายได้ที่เกิดจากการขาดทักษะนี้ถือว่าสูงมาก เนื่องจากประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยรายได้ของครัวเรือนอยู่ที่เพียงประมาณ 27,352 บาท ต่อเดือน (หรือ 775 ดอลลาร์สหรัฐ) ทั้งนี้ การคำนวณความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงถึง 3.3 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น ร้อยละ 20.1 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2565 นี้ เป็นการคำนวณเฉพาะจากความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากรายได้ต่อเดือนที่ต่ำลงของการที่มีสัดส่วนที่ใหญ่ของกลุ่มเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ในด้านการรู้หนังสือและด้านดิจิทัล โดยมูลค่าดังกล่าวมีจำนวนสูงกว่างบประมาณภาครัฐ ประจำปี พ.ศ. 2565 (3.1 ล้านล้านบาท)

วิกฤตด้านทักษะนี้กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่อายุค่อนข้างมาก (กลุ่มบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป) กลุ่มประชากรวัยแรงงานที่อายุน้อย (กลุ่มบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี) ที่ไม่จบการศึกษาชั้นสูง และกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทในภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย มีการกระจุกตัวอย่างมากของกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ ตัวอย่างเช่น ร้อยละ 80 ของประชากรวัยแรงงานที่อายุค่อนข้างมากแสดงทักษะด้านดิจิทัลที่ต่ำกว่าเกณฑ์ และกว่าร้อยละ 60 ของประชากรวัยแรงงานที่อายุน้อยและไม่จบการศึกษาชั้นสูงก็ยังคงแสดงทักษะในการอ่านหนังสือที่ต่ำกว่า เมื่อเทียบกับร้อยละ 40 ของประชากรวัยแรงงานที่อายุน้อยที่จบการศึกษาชั้นสูงที่มีทักษะต่ำกว่า นอกจากนี้ สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานในชนบทที่มีแนวโน้มไม่เปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ค่อนข้างสูง (ร้อยละ 33.0) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่อยู่ในเมือง (ร้อยละ 27.1) ในภาคเหนือ สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะการรู้หนังสือต่ำกว่าเกณฑ์อยู่ในระดับที่สูง (ร้อยละ 89.0) ในขณะที่สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะด้านดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ในภาคใต้นั้นสูงมาก (ร้อยละ 83.7)

เป็นเรื่องน่ายินดีที่รัฐบาลไทยแสดงความมุ่งมั่นที่จะจัดการกับวิกฤตด้านทักษะ โดยไม่เพียงแต่จะให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐานชีวิตในนโยบายของรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังได้เริ่มดำเนินการอย่างชัดเจน เช่น การกำหนดมาตรฐาน และการขับเคลื่อนการใช้เครื่องมือเพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ความสำคัญของการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตปรากฏอย่างเด่นชัดในเอกสารยุทธศาสตร์ของรัฐบาล แผนงาน และกรอบการดำเนินงาน ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการสนับสนุนการศึกษาและฝึกอบรมในทุก ๆ ระดับ ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลได้เริ่มเปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์ที่ปรากฏในเอกสารไปสู่การปฏิบัติจริง โดยจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานชีวิตสำหรับแต่ละระดับการศึกษาและฝึกอบรม รวมถึงมีการกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานของอาชีพและวิชาชีพเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะให้กับสถาบันฝึกอบรมและผู้เรียนเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้จัดเตรียมเครื่องมือเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะของผู้เรียน รวมไปถึงหลักสูตรฐานสมรรถนะและเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือไปจากนี้ ยังมีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อกระตุ้นให้นายจ้างเพิ่มการลงทุน ในกิจกรรมการฝึกอบรมให้แก่พนักงานของตน

รายงานฉบับนี้ได้นำเสนอข้อเสนอแนะ 5 ข้อ สำหรับรัฐบาลไทยที่จะช่วยพัฒนา ศักยภาพของระบบการศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะ พื้นฐานชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และยั่งยืน ประเทศไทยยังเผชิญ กับวิกฤตด้านทักษะพื้นฐานชีวิตแม้ว่าจะมีเจตนารมณ์ของนโยบายที่เข้มแข็งและ รัฐบาลไทยก็ได้ลงมือดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมไปแล้วในหลาย ๆ ด้าน ข้อเสนอแนะ เหล่านี้จะต่อยอดจากการดำเนินการในปัจจุบัน และช่วยลดช่องว่างทางทักษะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับกลุ่มที่เปราะบางที่สุดในสังคมไทย

1. พัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อให้นักการศึกษาและนักพัฒนาแรงงานเข้าใจและ สามารถตอบสนองต่อวิกฤตด้านทักษะได้ดียิ่งขึ้น โดย แสดงลักษณะของช่องว่าง ทางทักษะ (skill gap) จากการวินิจฉัยด้านอุปทานของทักษะ (skill supply) จัดเตรียม และเผยแพร่โปรแกรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (evidence-based programs) จัดทำ กรอบอ้างอิงโดยใช้มาตรฐานการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดและมีความสอดคล้องกันในแต่ละ

ระดับพัฒนาการและโครงสร้างของทักษะพื้นฐานชีวิตเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. พัฒนาประสิทธิภาพและความครอบคลุมของการส่งมอบการเรียนรู้แบบกระจายอำนาจ โดยจัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับจังหวัด เพื่อดำเนินการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต มีการให้การรับรองการลงทุนที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของภาคเอกชน

3. ดำเนินการใช้เครื่องมือนวัตกรรมเพื่อช่วยพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ โดยขับเคลื่อนเครื่องมือสำหรับการสังเกตการณ์ห้องเรียนเพื่อเพิ่มความสามารถในการสอนของครูในชั้นเรียน และริเริ่มให้มีการทำบัญชีการเรียนรู้สำหรับแต่ละบุคคล (individual learning accounts : ILA) เพื่อให้กลุ่มที่เปราะบาง สามารถเพิ่มพูนทักษะเดิมที่มีอยู่แล้ว (upskill) และสร้างทักษะใหม่ (reskill) โดยไม่คำนึงสถานะการจ้างงาน

4. เพิ่มประสิทธิภาพการรับรองคุณภาพ โดยรับรองให้บุคลากรครู มีการฝึกฝนเพื่อเพิ่มความสามารถในการประเมินและพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตของผู้เรียนผ่านโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครู และกำหนดให้มีการพัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

5. ใช้ประโยชน์จากพลังของการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูล โดยเลือกบุคคลที่เหมาะสม เช่น ผู้แทนจากในท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสื่อสารข้อมูลที่เหมาะสมและสัมพันธ์กันกับกลุ่มเป้าหมาย (เช่น ผลประโยชน์ทางรายได้ที่ส่งผลมาจากการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตด้านการรู้หนังสือ ดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม)

การปฏิรูปอย่างเป็นระบบนี้มีความสอดคล้องกับกรอบนโยบายด้านการศึกษาและฝึกอบรมของประเทศไทยที่มุ่งให้ความสำคัญกับ (ก) การพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 (ข) การใช้แนวทางผู้เรียนรู้เป็นศูนย์กลาง (learner-centric) (ค) การใช้ประโยชน์จากพลังของครูและผู้สอนที่มีความสามารถ (ง) การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (competence-based) และตามความต้องการ (demand-driven) ทั้งนี้แนวทางในการปฏิรูปนี้จะช่วยเป็นบันไดไปสู่เป้าหมายสำคัญที่รัฐบาลชุดใหม่ได้เสนอไว้

เช่น การเตรียมเยาวชนและประชากรวัยแรงงานให้สามารถผลักดันพลังสร้างสรรค์ (soft-power) ในประเทศไทย ให้เป็นรูปธรรม เต็มโตซึ่งจะส่งผลประโยชน์ด้าน เศรษฐกิจสังคมให้กับผู้คนอย่างกว้างขวางในระยะยาว ประเทศไทยยังสามารถพัฒนา ต่อยอดจากความพยายามในการปฏิรูปนี้เพื่อสร้างระบบนิเวศการศึกษาและฝึกอบรม ให้เข้มแข็ง ยืดหยุ่น และยั่งยืน ซึ่งเป็นหนทางไปสู่การพัฒนา ระบบนิเวศที่จำเป็นต้อง มีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (establishing a learning society) สังคมที่ทุกคน มีโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถและสร้างทักษะใหม่อย่างต่อเนื่องตลอดทุกช่วงชีวิต ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุกคนมีความสนใจอย่างแรงกล้าและถูกกระตุ้นให้เรียนรู้ ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ สังคมแห่งการเรียนรู้ถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศทางเศรษฐกิจและ สังคมอย่างกว้าง ที่จะช่วยรับรองได้ว่ามีทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคคลและสังคม ให้ก้าวหน้า

การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ไม่สามารถจะทำได้ภายในหนึ่งวัน การพัฒนานี้ จะต้องเกิดจากการสะสมและความร่วมมือกันของหลายภาคส่วน โดยเฉพาะ ผู้กำหนดนโยบาย สถาบันการศึกษาและฝึกอบรม นายจ้าง และผู้เรียน แนวทางในอนาคต สำหรับรัฐบาลไทย คือ การจัดทำ “สัญญาประชาคมสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (social pact towards a learning society)” เพื่อให้สามารถใช้เป็นพื้นฐาน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสัญญาประชาคมนี้จะช่วยนำผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน ให้เข้ามาร่วมมือกันประสานความพยายามผ่านจิตวิญญาณของการแบ่งปันความรับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย (responsibility) และความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ (accountability) โดยก้าวแรกคือ การร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) ความมุ่งมั่นที่จะลงมือดำเนินการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ดัชนีชี้วัดความสำเร็จเพื่อ ติดตามความก้าวหน้า และการรายงานผลต่อสาธารณะ

ประเทศไทยอยู่ในช่วงฟื้นตัวจากผลของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของโควิด-19 จึงเต็มไปด้วยความกระตือรือร้นที่จะเติบโตและเจริญรุ่งเรือง รัฐบาลกำลังใช้พลังจากนโยบาย และทรัพยากรที่มีเพื่อจะยกระดับประเทศให้พ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (middle-income trap) แน่ใจว่าการพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงานให้มี ทักษะพื้นฐานชีวิตที่หลากหลายจะเป็นพลังสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ประเทศก้าวไปข้างหน้าได้ อย่างยั่งยืน

บทที่ 1

โอกาส และ ความท้าทาย

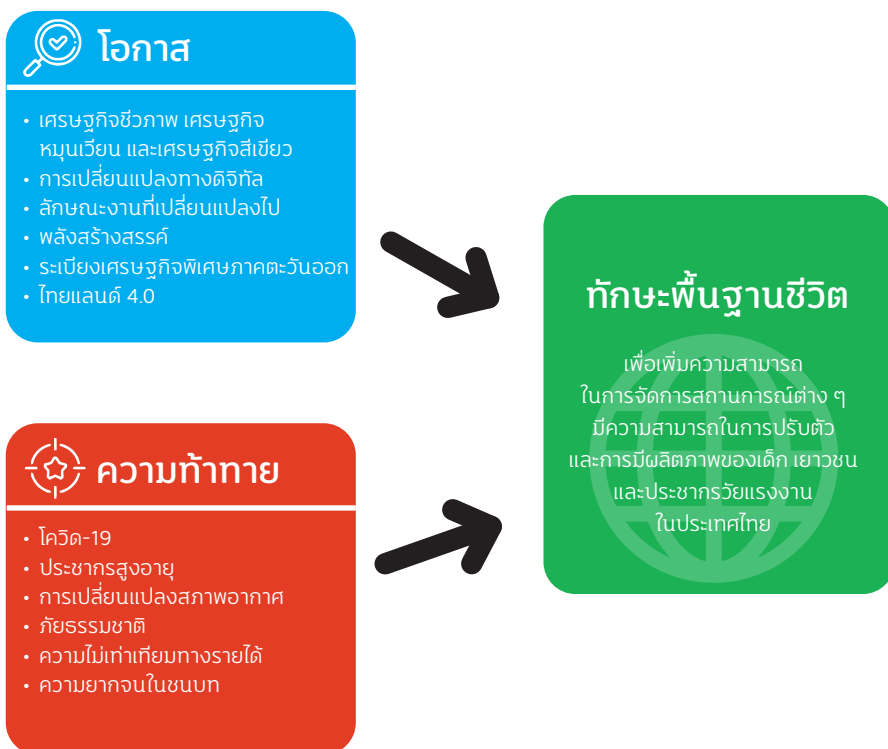

บทที่ 1:

โอกาส และความท้าทาย

ส่วนนี้กล่าวถึงบริบทในประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมพลเมืองด้วยทักษะพื้นฐานชีวิตที่สมดุล โดยกล่าวถึงการพัฒนาที่เกิดขึ้นล่าสุดจำนวนมากในประเทศ รวมถึงความคิดริเริ่ม ที่มีความทะเยอทะยานและมีชื่อเสียง ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนประสบการณ์ที่ทำลายซึ่งประเทศไทยยังคงต้องเผชิญ (รูปที่ 1) ส่วนนี้ยังกล่าวถึงแนวคิดของทักษะพื้นฐานชีวิตเพื่อแสดงให้เห็นว่าทักษะเหล่านี้สามารถช่วยให้ประเทศไทยใช้ประโยชน์จากโอกาสและเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร

รูปที่ 1: ปัจจัยเชิงบริบทที่ก่อให้เกิดความสำคัญของทักษะพื้นฐานชีวิต

ที่มา: Cartwright, Miyamoto และ El Wazzi

โอกาสที่ประเทศไทยจะเจริญรุ่งเรืองในศตวรรษที่ 21

ความคิดริเริ่มและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนมากกำลังสร้างหน้าต่างแห่งโอกาสที่น่าสนใจสำหรับรัฐบาลไทยในการสร้างความก้าวหน้าที่สำคัญเพื่อส่งเสริมผลิตภาพแรงงาน นวัตกรรม และการเติบโต

เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG): โครงการริเริ่มที่โดดเด่นอีกโครงการหนึ่งของรัฐบาลไทยคือ BCG โมเดล (2564 - 2569) เป็นกลยุทธ์ในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเปลี่ยนประเทศไทยให้เป็นเศรษฐกิจที่มีมูลค่าและขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โมเดลนี้ใช้ประโยชน์จากความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทยในด้านความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ และกิจกรรมทางการเกษตร ส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียวโดยเฉพาะ ได้แก่ การเกษตรและอาหาร (กระจายและย้ายจากสินค้ามูลค่าต่ำไปสู่สินค้าพรีเมียมที่มีมูลค่าเพิ่ม) สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (กลายเป็นศูนย์กลางของบริการด้านสุขภาพและการวิจัยทางคลินิก) อุตสาหกรรมพลังงานชีวภาพ วัสดุชีวภาพ และเคมีชีวภาพ (บรรลุความมั่นคงด้านพลังงาน) และการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) (สถานเอกอัครราชทูตไทย 2565ก) แบบจำลอง BCG สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) และมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้ที่เพียงพอให้กับประชาชน โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม เพื่อก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง ด้วยโมเดล BCG วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ล้ำสมัย (เช่น เครือข่ายสัญญาณ 5G การลดคาร์บอน ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการประมวลผลประสิทธิภาพสูง) จะถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและขีดความสามารถในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญ (สถานเอกอัครราชทูตไทย 2565ก)

การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล: นวัตกรรมล้ำสมัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนำเสนอโอกาสเปลี่ยนแปลงและเพิ่มประสิทธิภาพสำหรับรัฐบาลในการจัดลำดับความสำคัญเชิงกลยุทธ์ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นรากฐานของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ (เช่น ข้อมูลขนาดใหญ่ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (IoT) AI วิทยาการหุ่นยนต์ และการแปลงเป็นดิจิทัล) กำลังเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน เรียนรู้ และจัดการชีวิตประจำวันของแต่ละคน (McGinnis, 2566) ตัวอย่างหนึ่งล่าสุดคือ ChatGPT ซึ่งเป็นแชทบอทที่ใช้ AI

เพื่อสร้างภาษาที่เหมือนมนุษย์เพื่อตอบสนองต่ออินพุตของผู้ใช้¹ รายงานฉบับหนึ่งประเมินว่า ประมาณ ร้อยละ 80 ของแรงงานในสหรัฐฯ อาจมีงานอย่างน้อย ร้อยละ 10 ได้รับผลกระทบจากการนำโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model: LLM) มาใช้ เช่น ChatGPT ในขณะที่พนักงานประมาณ ร้อยละ 19 อาจเห็นอย่างน้อย ร้อยละ 50 ของงานของตนได้รับผลกระทบ (Eloundou et. al., 2566) พนักงานจึงต้องพัฒนาทักษะอย่างเร่งด่วนในการจัดการและใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล เพื่อที่จะแข่งขันและประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21

ลักษณะงานที่เปลี่ยนแปลงไป: ผลกระทบของเทคโนโลยีต่อตลาดแรงงานมีความก้าวหน้าที่เทคโนโลยีนำมาซึ่งโอกาสสำหรับนวัตกรรมและปูทางไปสู่การสร้างงานรูปแบบธุรกิจ และวิธีการใหม่ในการผลิตและการสนับสนุนสินค้าและบริการ เทคโนโลยีกำลังกำหนดนิยามใหม่และเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงานของผู้คนและทักษะที่นายจ้างแสวงหาได้เร็วกว่าที่เคยเป็นมา (ธนาคารโลก, 2561) ระบบอัตโนมัติของการผลิตส่งผลให้ความต้องการในอาชีพประจำลดลง ในขณะที่อาชีพที่ต้องใช้ชุดทักษะที่ไม่ใช่งานประจำที่แตกต่างกัน เช่น ทักษะการวิเคราะห์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกำลังเพิ่มสูงขึ้น (Winthrop and McGivney, 2559) เนื่องจากอัตราการยอมรับเทคโนโลยีคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยล่าสุดขับเคลื่อนโดย AI เชิงสร้างสรรค์ เช่น ChatGPT จึงขยายชุดทักษะและความสามารถที่เทคโนโลยีสามารถทำได้ (Winthrop and McGivney, 2559) แม้ว่าสิ่งนี้จะสร้างโอกาสที่สำคัญ แต่ก็สามารถนำไปสู่การหยุดชะงักของตลาดแรงงานได้เช่นกัน World Economic Forum (WEF) แนะนำว่า 85 ล้านตำแหน่งงานทั่วโลกอาจถูกแทนที่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของการแบ่งงานระหว่างมนุษย์และเครื่องจักร ในขณะที่ 97 ล้านบทบาทใหม่อาจเกิดขึ้นซึ่งปรับให้เข้ากับการแบ่งงานใหม่มากขึ้นระหว่างมนุษย์เครื่องจักร และอัลกอริทึม (WEF, 2563)² การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีจึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างระยะยาวในงาน งาน และทักษะที่จำเป็นในตลาดแรงงาน

¹ ChatGPT เป็นรูปแบบหนึ่งของ Large Language Model (LLM) ที่มีความสามารถในการฝึกฝนตัวเองตามตัวอย่างจำนวนมากจากอินเทอร์เน็ตเพื่อเขียนอีเมล เรียงความ และรหัสโดยอัตโนมัติ

² ทักษะ 10 อันดับแรกที่นายจ้างต้องการในปี 2568 ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์ ตลอดจนการแก้ปัญหา และทักษะในการจัดการตนเอง เช่น การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ความยืดหยุ่น ความอดทนต่อความเครียด และความยืดหยุ่น รายงานยังระบุว่า ร้อยละ 50 ของบุคลากรจะต้องได้รับทักษะใหม่ภายในปี 2568 (WEF, 2563)

พลังสร้างสรรค์ (Soft power): หมายถึง ความสามารถในการสร้างอิทธิพลกับผู้อื่น ด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรมและสังคม ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำตาม ในประเทศไทย พลังสร้างสรรค์มักจะเกี่ยวพันกับเอกลักษณ์อาหารไทย เครื่องแต่งกาย มวยไทย และงานเทศกาล เช่น ประเพณีสงกรานต์ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ถูกสื่อสาร จากหลากหลายที่มา รวมถึง การท่องเที่ยว สื่อ สถานที่ และอินฟลูเอนเซอร์ แนวความคิด นี้เริ่มที่จะได้รับความสนใจอย่างมากในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 เมื่อมองไปข้างหน้า อุตสาหกรรมหลักที่จะผลักดันพลัง สร้างสรรค์สู่สากล จะรวมถึง ภาพยนตร์ ศิลปะ วรรณกรรม ศิลปะการทำอาหาร เทศกาลดนตรี การท่องเที่ยว การกีฬา และการออกแบบสร้างสรรค์ ประเทศไทยกำลังมองหาเยาวชนและ ประชากรวัยแรงงานที่จะสามารถผลักดันพลังสร้างสรรค์ให้กำเนิดขึ้นและเผยแพร่ออกไป จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้คนจะต้องชื่นชมกับคุณค่าของท้องถิ่น มีใจเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ นวัตกรรม และมีความสามารถในการสื่อสาร นโยบายพลังสร้างสรรค์ของไทยจะถูกผลักดันโดยการ ปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการฝึกอบรมเพื่อสร้างทักษะใหม่ (reskill) และเพิ่มพูนทักษะเดิมที่มี อยู่แล้ว (upskill) ทั้งนี้ นโยบาย 1 ครอบครัว 1 พลังสร้างสรรค์นั้น เป็นนโยบายที่มีความ ทะเยอทะยานมากที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทักษะของคนไทย 20 ล้านคน โดยมี เป้าหมายที่จะสร้างงาน 20 ล้านงาน และสร้างรายได้ขั้นต่ำ 4 ล้านล้านบาทต่อปี³

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC): ในเดือน กุมภาพันธ์ 2561 รัฐสภาไทยได้อนุมัติพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อรองรับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน ไทยแลนด์ 4.0 ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยในฐานะ ชุมพลังการผลิตทางอุตสาหกรรมและยกระดับการบูรณาการทางเศรษฐกิจทั่วภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ แผนกำหนดเป้าหมายพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ครอบคลุม 3 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา EEC จะพัฒนาจังหวัดเหล่านี้ให้เป็นศูนย์กลางการผลิต และบริการทางเทคโนโลยีโดยใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงไปยังประเทศในอาเซียน (สมาคม ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) EEC จะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและโครงสร้าง พื้นฐานล่าสุด และจะส่งเสริมการลงทุนด้านการลดคาร์บอน สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี โดยเน้นเป็นพิเศษที่ 12 อุตสาหกรรม “S-curve” ซึ่งรวมถึงยานยนต์ยุคหน้า เทคโนโลยี

³ <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG231005161549134>

ชีวภาพ AI วิทยาการหุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ การบินและอวกาศ การศึกษา และการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจาก EEC มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม
ของประเทศ จึงมีการลงทุนจำนวนมากเพื่อสร้างถนน รถไฟ การขนส่งและการบิน
ที่กว้างขวาง รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการผลิตและนวัตกรรม
(สถานเอกอัครราชทูตไทย 2564ข) รัฐบาลไทยกำลังส่งเสริมให้ EEC เป็นเครื่องมือใน
การเติบโตสำหรับคนรุ่นใหม่ และกำลังเสนอสิ่งจูงใจในการลงทุน เช่น การลดหย่อน
ภาษีเงินได้ ลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ สำหรับบริษัท
ต่างชาติในการจัดตั้ง⁴

ไทยแลนด์ 4.0: ในปี 2561 รัฐบาลของประเทศไทยได้เปิดตัว ไทยแลนด์ 4.0⁵ ซึ่งเป็น
แผนการเปลี่ยนแปลงระยะยาวที่มีความทะเยอทะยานในการเคลื่อนไหวเพื่อขับเคลื่อน
การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไปข้างหน้า สร้างเศรษฐกิจล้ำสมัยและสังคมแห่ง
คุณค่าที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานขั้นสูง แผนดังกล่าว
มุ่งเน้นไปที่ 10 อุตสาหกรรม⁶ หรือกลุ่มธุรกิจ และพยายามนำการเติบโตทาง
เศรษฐกิจในระยะยาวให้มั่นคงที่ร้อยละ 5-6 ในขณะที่กระจายผลประโยชน์จาก
การเติบโตอย่างเท่าเทียมมากขึ้น (สถานเอกอัครราชทูตไทย 2560) แบบแผนทาง
เศรษฐกิจนี้เน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการเพิ่มผลิตภาพประสิทธิภาพ
และคุณภาพชีวิตของประชาชน และเน้นนโยบาย 6 ด้านที่การลงทุนจะเป็นศูนย์กลาง
ได้แก่ ความสามารถในการแข่งขัน ทุนมนุษย์ ความसानฉันททางสังคม การพัฒนา
ที่ยั่งยืน ความมั่นคงของชาติ และการปรับสมดุลภาครัฐ เสาหลักทุนมนุษย์เน้นย้ำถึง
ความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการลงทุนในความสามารถที่หลากหลายและคุณค่า
ทางสังคม รวมถึงทักษะทางความคิด สังคม และอารมณ์ รัฐบาลยังส่งเสริมการค้า
และนวัตกรรมที่เพิ่มขึ้นด้วยการกระชับความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน

⁴ ในไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2564 EEC ดึงดูดการลงทุน 117 โครงการ มูลค่ารวม 64400 ล้านบาท เพิ่มขึ้น ร้อยละ 39 จากช่วง
เดียวกันของปี พ.ศ. 2563 (<https://www.kap.co.th/thought-leadership/investing-ในอนาคต-ประเทศไทย-ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก-EEC/>)

⁵ ไทยแลนด์ 4.0 เน้นไปที่สี่ลำดับความสำคัญ: ความเจริญทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคม การเพิ่มคุณค่าความเป็น
มนุษย์ และการปกป้องสิ่งแวดล้อม

⁶ กลุ่มแรกประกอบไปด้วย 5 อุตสาหกรรม ได้แก่ เทคโนโลยียานยนต์ยุคใหม่ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ความมั่นคง การท่องเที่ยวเชิง
การแพทย์และสุขภาพ การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และอาหารสำหรับอนาคต เรียกว่า

⁵ อุตสาหกรรม “S-curve” ในขณะที่ยังมีอีก 5 กลุ่ม ได้แก่ การผลิตหุ่นยนต์ บริการทางการแพทย์และนวัตกรรม การบินและโล
จิสติกส์ เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ และอุตสาหกรรมดิจิทัล ถูกเรียกว่าอุตสาหกรรม “new S-curve”

อะไรคือความท้าทายของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21?

แม้ว่าโอกาสดังกล่าวจะเป็นความหวังที่สำคัญสำหรับประเทศไทยที่จะเจริญรุ่งเรือง แต่เยาวชนและประชากรวัยแรงงานยังคงต้องรับมือความท้าทายอีกหลายประการ

โควิด-19: วิกฤต โควิด-19 ทั่วโลกทำให้เกิดผลกระทบร้ายแรงทั่วโลก การแพร่ระบาดที่คาดเดาไม่ได้และมีขนาดกว้างขวางนำมาซึ่งความท้าทายที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนต่อเศรษฐกิจโลก มาตรการล็อกดาวน์และมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมเปลี่ยนวิธีดำเนินธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ สร้างแนวโน้มที่ไม่แน่นอนสำหรับตลาดแรงงานและเร่งให้ลักษณะงานเปลี่ยนแปลงไป (WEF, 2563)⁷ เมื่อธุรกิจจำนวนมากเปลี่ยนไปทำงานจากระยะไกลเพื่อความยืดหยุ่นที่มากขึ้น ความต้องการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ และการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลก็เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นแนวโน้มที่แลดูจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีบริษัทจำนวนมากขึ้นลงทุนในเทคโนโลยีเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับวิกฤตในอนาคต ประชากรทั้งหมด รวมถึงเด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงานได้รับผลกระทบ ไม่เพียงในแง่ของผลกระทบด้านสุขภาพกายที่ร้ายแรงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสุขภาพจิตอีกด้วย⁸ ในประเทศไทยวิกฤตการณ์โควิด-19 นำไปสู่การขาดแคลนตลาดแรงงานในภาคส่วนต่าง ๆ ในภาคเกษตรกรรม แรงงานข้ามชาติจำนวนมากออกจากประเทศไทยในช่วงที่เกิดโรคระบาด (Vandeweyer et al., 2563) ภาคการท่องเที่ยวและบริการก็ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากโรคระบาดเช่นกัน ด้วยการลดค่าจ้างและชั่วโมงการทำงานลงอย่างมาก (ILO, 2564) ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหดตัวลงอย่างมาก โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ลดลงร้อยละ 6.1 ในปีพ.ศ. 2563 (Kaendera and Leigh, 2564) มีการประเมินว่าประเทศไทยสูญเสียรายได้ประชาชาติกว่า 2.2 ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. 2563 (ขึ้นสุขสวัสดิ์, 2565)

⁷ <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/covid-19-accelerated-the-future-of-jobs-here-s-how-to-protect-workers-9edb26584d>

⁸ การเปลี่ยนแปลงอย่างมากในสภาพแวดล้อมทางสังคมและทางกายภาพของผู้คนนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ เช่น ความโดดเดี่ยว การพลัดพรากจากบุคคลอื่นเป็นที่รัก และความไม่แน่นอน ซึ่งอาจเชื่อมโยงกับภาวะสุขภาพจิตที่แย่ลง (Yao Chen and Xu 2563 อ้างถึงใน Javed et al., 2563)

ประชากรสูงอายุ: ในปี 2564 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นอันดับสามของโลก โดยมีประมาณร้อยละ 20 ของประชากร (ประมาณ 13 ล้านคน) ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (Lorthanavanich et al., 2563) สำหรับคนวัยทำงานทุก ๆ 100 คน จะมีคนอายุ 65 ปีขึ้นไปเจ็ดคนในปี 2523 เทียบกับจำนวนที่มากกว่าสองเท่าในปี 2558 (UN 2562 อ้างใน Vandeweyer et al., 2563) สัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป คาดว่าจะสูงถึงประมาณร้อยละ 51.1 ในปี 2593 (UN 2562 Vandeweyer et al., 2563) ในขณะเดียวกัน ส่วนแบ่งของประชากรวัยทำงานคาดว่าจะลดลงจากร้อยละ 71 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 56 ในปี 2603 (ธนาคารโลก, 2564) แนวโน้มเหล่านี้อาจส่งผลในทางลบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การลดลงของการเติบโตของรายได้ต่อหัวและการลดอัตราการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงานโดยรวมประมาณ ร้อยละ 5 ระหว่างปี 2563 ถึง 2603 และการลดขนาดของ กำลังแรงงาน 14.4 ล้านคน (ธนาคารโลก, 2564) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มผลิตภาพของแรงงานไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานที่มีทักษะและคุณสมบัติต่ำ และเพื่อดึงดูดและฝึกรวมประชากรวัยหนุ่มสาวและวัยประชากรวัยแรงงานที่ไม่ได้ใช้งานในตลาดแรงงานให้มากขึ้น

ความยากจนในชนบท: ประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างน่าทึ่งในการลดความยากจนจากร้อยละ 58 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 6.8 ในปี 2563 โดยได้แรงหนุนจากอัตราการเติบโตที่สูงและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง (ธนาคารโลก, 2565) อย่างไรก็ตาม การลดความยากจนของประเทศไทยชะลอตัวตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป โดยความยากจนจะเพิ่มขึ้นในปี 2559 2561 และ 2563 (ธนาคารโลก, 2565) ความยากจนในประเทศไทยส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในชนบท คนจนร้อยละ 79 ยังคงอยู่ในพื้นที่ชนบทและส่วนใหญ่อยู่ในครัวเรือนเกษตรกรรม (ธนาคารโลก, 2565) อัตราความยากจนในปี 2563 ในพื้นที่ชนบทสูงกว่าในเขตเมืองถึง ร้อยละ 3 และมีคนจนในชนบทมากกว่าคนจนในเมืองเกือบ 2.3 ล้านคน (ธนาคารโลก, 2565) การกระจายความยากจนไม่สม่ำเสมอตามภูมิภาค โดยอัตราความยากจนในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงกว่าอัตราการระดับประเทศเกือบสองเท่า (ธนาคารโลก, 2565) ผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทมีจำนวน 7.3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของประเทศ (O'Toole, 2559) ความยากจนในเด็กมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในพื้นที่ชนบทเหล่านี้เช่นกันเมื่อเทียบกับเขตเมือง และประมาณร้อยละ 38 ของเด็กยากจนหลายมิติ อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (OPHI, 2562) การสำรวจที่จัดทำโดยธนาคารโลกพบว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19

มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในชนบทของประเทศไทย โดยร้อยละ 70 ของครัวเรือนรายงานว่ารายได้ของพวกเขาตกลงตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 (ธนาคารโลก, 2565)

ความเหลื่อมล้ำทางรายได้: แม้ว่าประเทศไทยจะพยายามลดความยากจน แต่ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้และความเหลื่อมล้ำยังคงมีอยู่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างประชากรในเมืองและชนบท โดยพื้นที่ความยากจนที่เหลือน้อยอยู่ในจังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (ADB, 2564) ประเทศไทยมีอัตราความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในชนบทคิดเป็นประมาณร้อยละ 68 ของครัวเรือนในเมือง (ธนาคารโลก, 2565) ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่ยังคงมีอยู่บ่งชี้ว่าประชากรเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ กลุ่มเปราะบางที่มีความเสี่ยงสูงสุดทางเศรษฐกิจ ได้แก่ แรงงานนอกระบบ แรงงานข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่น โดยครึ่งหนึ่งทำงานในภาคเกษตรกรรม ส่วนที่เหลือเป็นส่วนหนึ่งของแรงงานนอกระบบ (แรงงานนอกเวลา ผู้ประกอบอาชีพอิสระ องค์กรรายย่อยและขนาดกลางนอกระบบ) (O'Toole, 2559)

การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปรากฏการณ์ระดับโลกที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงาน การเติบโต และการกระจายรายได้ ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) คาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2643 ต้นทุนเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนามอาจเทียบเท่ากับการสูญเสียร้อยละ 6.7 ของ GDP รวมกันในแต่ละปี หากไม่มีการดำเนินการที่สำคัญเพื่อจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Brömmelhörster, 2553) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้เพิ่มความถี่และความรุนแรงของน้ำท่วม ภัยแล้ง เหตุการณ์สภาพอากาศที่รุนแรง ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น และความผันผวนของอุณหภูมิ (ADB, 2564) ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งใน 16 ประเทศที่อยู่ในกลุ่ม “ความเสี่ยงขั้นรุนแรง” ในแง่ของความเปราะบางต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในอีก 30 ปีข้างหน้า (รัฐบาลไทย, 2558) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจคุกคามความพยายามที่จะขจัดความยากจนและส่งผลกระทบต่อผู้คนที่ยากจนและเปราะบางอย่างไม่สมส่วน⁹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย

⁹ <https://www.un.org/en/climatechange/science/causes-effects-climate-change>

ซึ่งมักจะพึ่งพาทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร เพื่อความอยู่รอด (O’Toole, 2559) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจเพิ่มความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในขณะเดียวกันก็ยิ่งทำให้ความยากจนรุนแรงขึ้น (Guivarch Taconet and Mejean, 2564) ความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมอีกประการหนึ่งสำหรับประเทศไทยคือมลพิษทางอากาศ (ADB, 2564) ดัชนีคุณภาพอากาศที่สูงถึง 150–200 ซึ่งกรมควบคุมมลพิษกำหนดให้เป็น “ไม่ดีต่อสุขภาพ”¹⁰ (ADB, 2564)

ภัยทางธรรมชาติ: ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อสภาพอากาศที่รุนแรงและภัยธรรมชาติอยู่แล้ว ซึ่งอาจเพิ่มความเร่งด่วนในการจัดการกับผลกระทบทางกายภาพและทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติหลายประการ เช่น น้ำท่วม สึนามิ ดินถล่ม และภัยแล้ง¹¹ ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติหลายครั้ง เช่น ฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำท่วมและความเสียหายเป็นวงกว้าง¹² ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาภัยแล้งรุนแรงที่สุด และคิดเป็นกว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งของประเทศ¹³ เป็นความกังวลที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับความถี่ของน้ำท่วมและภัยแล้งที่เพิ่มขึ้นในบางจังหวัด (ADB, 2564) ประเทศไทยยังเผชิญกับระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นเช่นกัน (ADB, 2564) เนื่องจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความชัดเจนมากขึ้นทั่วโลก ภัยพิบัติทางธรรมชาติจะส่งผลกระทบที่ท้าทายมากขึ้นต่อสุขภาพของมนุษย์ ความมั่นคงทางอาหาร การเกษตร ระบบนิเวศ พลังงาน และภาคส่วนสำคัญอื่น ๆ ในขณะที่แผนในอนาคตของประเทศไทยรวมถึงการใช้ประโยชน์จากโอกาสการเติบโตในด้านพลังงานหมุนเวียน เทคโนโลยีดิจิทัลยานพาหนะไฟฟ้า และพลังงานสะอาด ผลกระทบร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้นจากภัยพิบัติทางธรรมชาติสามารถมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งและหลากหลายต่อตลาดแรงงาน เศรษฐกิจและสังคม

¹⁰ รัฐบาลไทย กรมควบคุมมลพิษ (2562) Air Quality Report 2019 (cited in ADB, 2564).

¹¹ <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/thailand/vulnerability>

¹² ในปี พ.ศ. 2564 วิกฤตน้ำท่วมใหญ่ได้สร้างความเสียหายกว่า 53 พันล้านบาท (The Nation Thailand, 2565)

¹³ Ibid

โอกาสและความท้าทายดังกล่าวข้างต้นกำลังเปลี่ยนแปลงตลาดแรงงานของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญและกำหนดทักษะใหม่ที่จะจำเป็นสำหรับพนักงานที่มีประสิทธิภาพและความคิดสร้างสรรค์

เศรษฐกิจและลักษณะของงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของประเทศไทย ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและความปรารถนาที่จะมีความยั่งยืนและเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ต้องการทักษะที่หลากหลายที่สามารถช่วยให้ผู้คนสามารถรับมือ ปรับตัว และเรียนรู้งานใหม่อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ผู้คนต้องมีความยืดหยุ่นทางอารมณ์เพื่อสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและรูปแบบการทำงานที่คาดเดาไม่ได้ ทักษะพื้นฐานชีวิตสามารถช่วยให้ผู้คนก้าวผ่านความท้าทายทางสังคมและเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น ประชากรสูงอายุ ความยากจนที่เพิ่มขึ้น และความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่แย่งชิง ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชนบทอย่างไม่สมส่วน

อะไรคือทักษะทักษะพื้นฐานชีวิต?

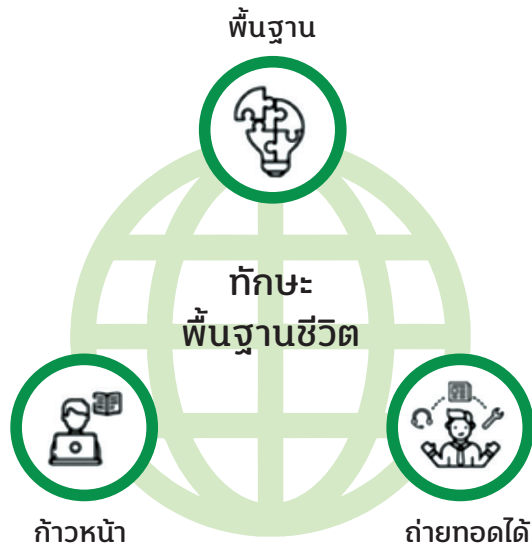
ทักษะพื้นฐานชีวิต เป็นความสามารถพื้นฐาน ก้าวหน้า และสามารถถ่ายทอดได้ ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความท้าทายและเก็บเกี่ยวโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน เวลาว่าง หรือกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ

ทักษะพื้นฐานชีวิต เป็นปัจจัยพื้นฐาน เปรียบเทียบเป็นโครงสร้างองค์ประกอบพื้นฐานเพื่อให้สามารถทำงานต่าง ๆ ได้ดี (รูปที่ 2) และยังมีลักษณะเป็นความก้าวหน้าเนื่องจากเป็นทักษะที่อนุญาตให้บุคคลพัฒนาทักษะอื่น ๆ รวมถึงทักษะสายอาชีพขั้นสูง ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถถ่ายทอดได้ เนื่องจากช่วยให้บุคคลสามารถทำงานได้ดีขึ้นโดยไม่คำนึงถึงอาชีพ นายจ้าง หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

ทักษะพื้นฐานชีวิตได้แก่ ทักษะการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม (รูปที่ 3) **ทักษะการรู้หนังสือ** (หรืออ่านออกเขียนได้) หมายถึง ความสามารถในการประเมิน ใช้ และเข้าใจกับข้อความตัวอักษรเพื่อมีส่วนร่วมในสังคม บรรลุเป้าหมาย และพัฒนาความรู้และศักยภาพของตน (OECD, 2562) **ทักษะดิจิทัล** หมายถึง ความสามารถในการจัดการ ทำความเข้าใจและประเมินความเกี่ยวข้องของข้อมูลอย่างเหมาะสมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการทำงานและชีวิตประจำวัน **ทักษะทางอารมณ์และสังคม** หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดูแลผู้อื่น จัดการอารมณ์ บรรลุเป้าหมาย และสำรวจขอบเขตใหม่สำหรับการทำงานและชีวิตประจำวัน¹⁴

¹⁴ ทักษะ Executive Function (EF) นำเสนอโดยสำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ซึ่งรวบรวมความสามารถด้านการรับรู้ที่จำเป็นในการควบคุมความคิด อารมณ์ และการกระทำ เป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางอารมณ์สังคมและอารมณ์ (<https://www.nxpo.or.th/en/14319/>)

รูปที่ 2: ลักษณะของทักษะพื้นฐานชีวิต

ที่มา: Cartwright, Miyamoto และ El Wazzi

รูปที่ 3: องค์ประกอบสามประการของทักษะพื้นฐานชีวิต

ที่มา: Cartwright, Miyamoto และ El Wazzi

ทักษะการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักจำนวนหนึ่งหรือโดเมน ซึ่งอธิบายถึงความสามารถหลักและลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีชุดทักษะเหล่านี้ ซึ่งช่วยให้พวกเขาบรรลุงานประจำวันในที่ทำงานที่บ้าน และชีวิต (รูปที่ 4) แสดงรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของทักษะพื้นฐานชีวิต เหล่านี้

รูปที่ 4: ขอบเขตของทักษะพื้นฐานชีวิต

ทักษะการรู้หนังสือ

การทำความเข้าใจ
ความสามารถในการเข้าใจความหมายของคำหรือความของบทสนทนาขนาดยาว

การประเมิน
ความสามารถในการประเมินว่าข้อความหนึ่งเหมาะสมกับงานและให้ข้อมูลที่ต้องการหรือเปล่า

การใช้งาน
ความสามารถในการใช้ข้อมูลและความคิดในข้อความเพื่องานในมือหรือสนับสนุนหรือเปลี่ยนความเชื่อ

การมีส่วนร่วม
ความสามารถในการอ่านข้อความเพื่อทำงานหรือเพื่อความบันเทิง

การเข้าร่วม
ความสามารถในการใช้ข้อความเพื่อมีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมสังคมและส่วนต่อชีวิตชุมชน

การบรรลุเป้า
ความสามารถในการใช้ข้อความเพื่อตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ทั้งการเอาตัวรอดเบื้องต้นเพื่อความพึงพอใจส่วนบุคคล และการพัฒนาทางการทำงาน

การพัฒนา
ความสามารถในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต

ทักษะดิจิทัล

การใช้งานเครื่องมือซอฟต์แวร์ดิจิทัล
ความสามารถในการใช้เมาส์และคีย์บอร์ดเพื่อใช้งานเบื้องต้น เช่น การ ก๊อปปี้ข้อความ

การเข้าใจข้อมูลและดาต้า
ความสามารถในการหาและประมวลผลข้อมูลในบริบทที่หลากหลายทั้งงาน สุขภาพ และการเงิน

ทักษะด้านอารมณ์และสังคม

การมีส่วนร่วมกับคนอื่น
ความสามารถในการเข้ากันและสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

การเข้าใจผู้อื่น
ความสามารถในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยการแสดงความสนใจ นับถือ และการสนับสนุน

การจัดการอารมณ์
ความสามารถในการตระหนักถึงอารมณ์ของตัวเอง การก้าวข้ามผ่านความยากลำบากและเดินหน้า

การทำงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย
ความสามารถในการตั้งเป้าหมายเพื่อสามารถบรรลุได้ มีวินัย และมุ่งมั่นเพื่อบรรลุเป้าหมาย

การค้นหาคำใหม่
ความสามารถในการขยายมุมมองความคิดหาความรู้ใหม่ และเข้าใจมุมมองใหม่ ๆ

การรู้หนังสือประกอบด้วยประเด็นหลัก 6 เรื่อง ได้แก่ การทำความเข้าใจ การประเมิน การใช้งาน การมีส่วนร่วม การเข้าร่วม การบรรลุเป้า และการพัฒนาทักษะดิจิทัล ประกอบด้วยประเด็นหลัก 2 เรื่อง ได้แก่ การใช้งานเครื่องมือซอฟต์แวร์ดิจิทัล และการเข้าใจข้อมูลและดาต้า ทักษะทางอารมณ์และสังคมประกอบด้วยประเด็นหลัก 5 เรื่อง ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น การจัดการอารมณ์ การทำงานเพื่อไปสู่จุดหมาย และการค้นพบสิ่งใหม่

โดยทั่วไปแล้ว มีทักษะ 2 ประเภทปรากฏอยู่ ได้แก่ **ทักษะเชิงกว้างและทักษะเฉพาะงาน** การรู้หนังสือพื้นฐาน ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะเชิงกว้าง ในส่วนของทักษะเฉพาะงาน เช่น ทักษะการเขียนโค้ด ระบบประปา และการแปลภาษา จะไม่ถูกกล่าวถึงในรายงาน อย่างไรก็ตาม การเน้นย้ำว่าขอบเขตของทักษะเฉพาะงานที่ประสบปัญหาการขาดแคลนนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงการได้อย่างรวดเร็วเมื่อเวลาผ่านไป ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขาดแคลนอาชีพและความไม่ตรงกันของทักษะนั้นมีแนวโน้มจะอ่อนไหวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของลักษณะงานและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การขาดแคลนทักษะพื้นฐานชีวิต มีแนวโน้มที่จะยืดเยื้อและเป็นสากลมากขึ้น โดยการที่นายจ้างทั่วโลกตระหนักถึงความท้าทายอย่างต่อเนื่องในการว่าจ้างและจัดหาพนักงานที่มีทักษะความรู้พื้นฐาน การคำนวณ ดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม การสำรวจทักษะประชากรวัยแรงงานระดับนานาชาติ (เช่น โครงการของ OECD สำหรับการประเมินระหว่างประเทศของสมรรถนะประชากรวัยแรงงาน (PIAAC) และการสำรวจการรู้หนังสือของประชากรวัยแรงงานระหว่างประเทศ (IALS)) และการประเมินนักเรียนมาตรฐานสากล (เช่น PISA ของ OECD) ยังชี้ให้เห็นว่ามีเด็ก เยาวชน ประชากรวัยแรงงานในสัดส่วนที่มากที่ด้อยประสิทธิภาพในการรู้หนังสือ การคำนวณ และความสามารถทางดิจิทัล

บทที่ 2

วิกฤตด้านทักษะพื้นฐานชีวิต ในประเทศไทย

บทที่ 2:

วิกฤตด้านทักษะพื้นฐานชีวิต ในประเทศไทย

เนื้อหาส่วนนี้จะกล่าวถึงลักษณะของวิกฤตด้านทักษะในประเทศไทยโดยใช้ผลโครงการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทยเบื้องต้น ซึ่งดำเนินการโดยธนาคารโลกและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในปีพ.ศ. 2565 (กรอบที่ 1) ซึ่งเน้นขอบเขตของการขาดแคลนในทักษะพื้นฐานชีวิต และกลุ่มย่อยของประชากรที่ได้รับผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์กระจุกตัวอยู่ นอกจากนี้เพื่อวัดขอบเขตของปัญหา ยังนำเสนอค่าประมาณของการสูญเสียทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องจากการขาดแคลนทักษะ

กรอบที่ 1:

การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชน และประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย พ.ศ. 2565

การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย ออกแบบมาเพื่อสร้างการวัดทักษะพื้นฐานชีวิต ในระดับชาติและระดับภูมิภาค (ได้แก่ ทักษะการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม) ในกลุ่มเยาวชนและประชากรวัยแรงงานอายุ 15-64 ปี การศึกษานี้จัดทำและนำเสนอโดยความร่วมมือระหว่างธนาคารโลก และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับขอบเขตที่เยาวชนและประชากรวัยแรงงานในประเทศไทยมีทักษะพื้นฐานชีวิต ในระดับขั้นต่ำที่จะใช้ในการเติบโตในตลาดแรงงาน ตลอดจนตระหนักถึงศักยภาพสูงสุดของพวกเขาในฐานะสมาชิกที่มีประสิทธิผลของสังคม

การศึกษาได้ถูกดำเนินการในหลายขั้นตอน รวมถึง (ก) การเตรียมขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างและเครื่องมือการประเมิน (ข) ดำเนินการประเมินผ่านการสำรวจครัวเรือนใน 6 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และ EEC (ค) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดย่อย และ (ง) การวิเคราะห์นโยบาย นอกเหนือจากการประเมินว่าเยาวชนและประชากรวัยแรงงานมีทักษะพื้นฐานชีวิต ที่จำเป็นในสถานที่ทำงานและสังคม ในศตวรรษที่ 21 ที่สมดุลแล้ว การศึกษายังประเมินความแตกต่างในการกระจายทักษะทุนชีวิตตามภูมิภาคและกลุ่มย่อยของประชากร

ASAT ได้จัดเตรียมรายการต้นแบบของการปฏิบัติงานสำหรับการประเมินการรู้หนังสือและทักษะดิจิทัล ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญการประเมินและนักการศึกษาในพื้นที่จำนวนมาก การประเมินการรู้หนังสือได้รับการออกแบบให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานระดับความสามารถที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (เช่น กรอบความรู้หนังสือ PIAAC ของ OECD) ในขณะที่ ASAT ได้เตรียมมาตรฐานต้นแบบสำหรับการประเมินทักษะดิจิทัล การศึกษานี้ยังเตรียมการวัดทักษะทางอารมณ์และสังคมด้วยการปรับ Big Five Inventory 2 (BFI 2) ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย (Soto and John, 2017) ASAT ยังรวมถึงลักษณะภูมิหลังของแต่ละบุคคลเพื่อระบุความสัมพันธ์ที่สำคัญของระดับทักษะพื้นฐานชีวิต

ASAT สร้างมาตรวัดของการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองรายการ (IRT) เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติการวัด สำหรับทักษะทางอารมณ์และสังคมนั้น มีการปรับมาตรวัดเพื่อเชื่อถือได้ ซึ่งโดยทั่วไปที่มาของอคติเมื่อใช้วิธีการประเมินด้วยตนเอง

หมายเหตุ: คู่มือผนวกออนไลน์ 1 สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ASAT และการวัด

วิกฤตด้านทักษะในประเทศไทยมีลักษณะอย่างไร?

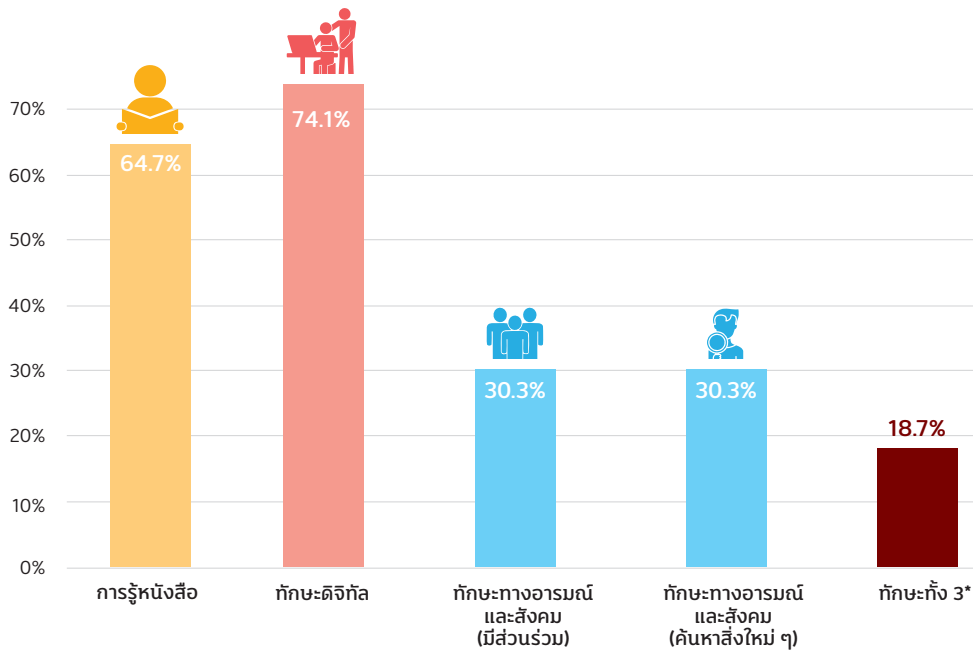
ประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตด้านทักษะ โดยมีสัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานจำนวนมากที่มีความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ ในการรู้หนังสือ (ร้อยละ 64.7) และทักษะด้านดิจิทัล (ร้อยละ 74.1) ซึ่งหมายความว่ากลุ่มเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน ไม่สามารถทำงานด้านการอ่านและการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้

การประเมินการรู้หนังสือโดยตรงของ การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) บ่งชี้ว่าร้อยละ 64.7 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานมีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ (ระดับ 0-2) ซึ่งหมายความว่าพวกเขาแทบจะไม่สามารถอ่านและทำความเข้าใจข้อความสั้น ๆ เพื่อแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานได้ เช่น การปฏิบัติตามคำแนะนำในการรับประทานยา (ดูรูปที่ 5 สำหรับผลลัพธ์และกรอบที่ 2 เกี่ยวกับคำจำกัดความของเกณฑ์) ซึ่งผลลัพธ์นี้สามารถเปรียบเทียบกับตัวเลขที่คล้ายกันจากการสำรวจทักษะประชากรวัยแรงงานของ OECD ซึ่งรวมถึงผลลัพธ์จากฟินแลนด์ (ร้อยละ 37.1 ในปี 2555) เอสโตเนีย (ร้อยละ 47.3 ในปี พ.ศ. 2555) เกาหลี (ร้อยละ 49.9 ในปีพ.ศ. 2555) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 49.1 ในปี พ.ศ. 2555) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 56.6 ในปีพ.ศ. 2558) (OECD, 2562)¹⁵ ผลการศึกษาจำนวนมากจากการสำรวจทักษะประชากรวัยแรงงานของ OECD ชี้ให้เห็นว่าทักษะเหล่านี้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักของตลาดแรงงานและผลลัพธ์ทางสังคมในระดับบุคคล ตลอดจนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ (OECD, 2562 Hanushek และ Woessmann, 2563)

---

¹⁵ แม้ว่าตัวเลขที่อธิบายในที่นี้จะอิงตามการสำรวจทักษะผู้ใหญ่ของ OECD ซึ่งใช้กรอบวัดความสามารถในการอ่านแบบเดียวกับโครงการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย ผลลัพธ์เหล่านี้ไม่สามารถเปรียบเทียบโดยตรงได้เนื่องจากไม่มีรายการทั่วไปที่สามารถใช้ในการเทียบเคียงและความแตกต่าง ในโปรดคอลการรวบรวมข้อมูล

รูปที่ 5: สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่แสดงทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ของทักษะพื้นฐานชีวิต(ASAT, 2565)

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosa
 หมายเหตุ: ดูกรอบที่ 2 สำหรับคำอธิบายของเกณฑ์

กรอบที่ 2:

การกำหนดระดับทักษะเกณฑ์และการระบุกลุ่มทักษะน้อย

การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) พ.ศ. 2565 กำหนดทักษะเกณฑ์ขั้นต่ำของทักษะที่สามารถช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินการเกี่ยวกับความรู้ การอ่าน ด้านดิจิทัลและอารรมณ์และสังคม ขั้นพื้นฐานที่สุด ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานที่ทำงานและสังคมโดยรวม ผู้ที่ได้รับการเมินทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ จะถือว่าเป็นกลุ่มทักษะน้อย ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการยกระดับและส่งเสริมทักษะเหล่านั้น

แบบวัดความสามารถในการรู้หนังสือ

ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับพื้นฐาน	ระดับ 3	ระดับ 4
<ul style="list-style-type: none"> ไม่สามารถทำงานระดับ 1 ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> อ่านข้อความที่สั้น ต่อเนื่องเพียงเล็กน้อย ไม่มีความต่อเนื่อง หรือแบบซับซ้อนได้ เพื่อหาข้อมูล กรอกแบบฟอร์มง่าย ๆ เข้าใจคำศัพท์พื้นฐานเพื่อเข้าใจความหมายของประโยค และอ่านข้อความต่อเนื่องได้อย่างคล่องแคล่วในระดับหนึ่ง 	<ul style="list-style-type: none"> เชื่อมโยงข้อมูลจำนวนอย่างน้อย 2 แหล่งได้อย่างมีหลักเกณฑ์ เปรียบเทียบหรือใช้เหตุผลกับข้อมูลและอนุมานขั้นต้นได้ 	<ul style="list-style-type: none"> เข้าใจและตอบสนองต่อข้อความที่ซับซ้อนหรืออัดแน่นได้อย่างเหมาะสม เข้าใจโครงสร้างข้อความและเทคนิคสื่อสารแบบชักจูงและจูงใจ ระบุ ดีความหรือประเมินข้อมูลหนึ่งหรือมากกว่าและอนุมานอย่างเหมาะสมได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ทำการอนุมานที่ซับซ้อนและใช้ความรู้พื้นฐานอย่างเหมาะสม รวมถึงตีความหรือประเมินข้อมูลที่ซับซ้อนกล่าวอ้างความจริงหรือข้อโต้แย้งที่ไม่ได้ถูกสื่อออกมาอย่างชัดเจน ดำเนินการหลายขั้นตอนเพื่อเชื่อมโยงตีความ หรือสังเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่ซับซ้อนหรือมีความยาวที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่มีเงื่อนไขและ/หรือซับซ้อน 	

สำหรับการรู้หนังสือ ASAT ได้อ้างอิงกรอบความรู้ความสามารถในการอ่านของ PIAAC ของ OECD มาเป็นฐาน (ดูคำอธิบายระดับความสามารถด้านบน) ผ่านการจัดทำและปรับรายการที่เพิ่มขึ้นใหม่ โดย ASAT ใช้ทฤษฎีและหลักฐานที่อ้างอิงจาก OECD และประเทศสมาชิกที่เข้าร่วม PIAAC เพื่อการแบ่งแยกเกณฑ์ระหว่างระดับ 2 และ 3 โดยกำหนดว่าระดับ 2 ถือเป็นระดับขั้นต่ำที่บุคคลจะต้องประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 และสำหรับในประเทศไทย รูปที่ 7 และรูปที่ A2.1 (ภาคผนวกออนไลน์ 2) กล่าวถึงรายละเอียดของเกณฑ์ทักษะการอ่านการรู้หนังสือที่จะอธิบายถึงความแตกต่างของผลลัพธ์ในตลาดแรงงานอย่างมาก

ระดับความสามารถทางดิจิทัล

สำหรับทักษะด้านดิจิทัล ASAT ได้ใช้ระดับการวัดความสามารถที่สร้างขึ้นใหม่ตามที่อธิบายไว้ด้านบน โดยกำหนดเกณฑ์ระหว่างระดับ 1 และ ระดับ 2 เพื่อใช้ในการแบ่งกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะมีความสามารถที่ดีเพื่อใช้ในตลาดแรงงานและอื่น ๆ และ รูปที่ 7 และรูป A2.1 (ภาคผนวกออนไลน์ 2) ได้อธิบายรายละเอียดว่าเกณฑ์ของทักษะดิจิทัลนี้ สามารถส่งผลลัพธ์ที่แตกต่างอย่างมากในตลาดแรงงานอันหลากหลาย เช่นเดียวกับแบบวัดความสามารถในการรู้หนังสือ

ระดับอารมณ์และสังคม

สำหรับทักษะด้านสังคมและอารมณ์ ASAT ได้ใช้ระดับการวัดความสามารถที่สร้างขึ้นใหม่ตามที่อธิบายไว้ด้านบนเช่นกัน โดยอ้างอิงถึงพฤติกรรมสำหรับทักษะด้านสังคมและอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน¹⁶ มาตรวัดนี้มุ่งเน้นไปที่หัวข้อ “การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น” และ “การค้นหาสิ่งใหม่”¹⁷ โดยแบ่งเกณฑ์ระหว่างระดับ 0 และ ระดับ 1 โดยตามรายละเอียดจาก รูปที่ 7 และรูปที่ A2.1 (ภาคผนวกออนไลน์ 2) เกณฑ์ของทักษะทางอารมณ์และสังคมนี้สามารถอธิบายความแตกต่างอย่างมากในการวัดผลจากตลาดแรงงานช่วงต่าง ๆ ถึงแม้ว่าพฤติกรรม

¹⁶ ตัวอย่างมาตราส่วนที่ใช้สำหรับทักษะทางอารมณ์และสังคมสรุปพฤติกรรมที่บุคคลประเมินด้วยตนเอง ข้อมูลที่รายงานด้วยตนเองถูกรวบรวมโดยใช้รายการมาตราส่วนของ Likert และประมวลผลเพื่อประเมินทักษะทางอารมณ์และสังคม ที่แบ่งอยู่ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล การวัดทักษะขั้นสุดท้ายของทักษะทางอารมณ์และสังคมซึ่งได้รับการปรับให้คำนึงถึงข้อผิดพลาดในการวัดโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองรายการ (IRT) และการแก้ไขความเอนเอียงตามยอม แสดงความถูกต้องเชิงคาดการณ์สูงสำหรับการวัดผลตลาดแรงงานช่วงต่าง ๆ (รูปที่ 5 และภาคผนวกออนไลน์ 1) วิธีการที่คล้ายกันสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการรายงานตนเองจากรายการมาตราส่วนของ Likert ได้แสดงให้เห็นว่ามีประสิทธิภาพในการลดข้อผิดพลาดทางสถิติในการวัดมาตรฐานของลักษณะทางอารมณ์และสังคม (เช่น Grey-Little Williams and Hancock 2540 Fraley Waller and Brennan 2543 Sharp Goodyerand Croudace 2549) การใช้พารามิเตอร์การตอบสนองของรายการ IRT เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ระดับประสิทธิภาพที่อำนวยความสะดวกในการตีความผลลัพธ์มาตราส่วนอย่างมีความหมายเป็นเทคนิคทั่วไปในการวัดทางจิตวิทยาและการศึกษา (Cizek and Bunch, 2550 Karantonis and Sireci, 2549 Perie, 2551)

¹⁷ ในขณะที่ โครงการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) รวมทักษะด้านสังคมและอารมณ์อีก 3 ทักษะ ได้แก่ “การดูแลผู้อื่น” “การจัดการอารมณ์” และ “การทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย” ผลลัพธ์สำหรับโดเมนเหล่านี้จะไม่แสดงในข้อความหลัก เนื่องจากการตอบสนองของแต่ละบุคคลต่อโดเมนทั้ง 3 นี้มีความเป็นอย่างมากต่อระดับ 1 และระดับ 2 โดยมีเพียง ร้อยละ 2-3 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่แสดงการตอบสนองที่สอดคล้องกับระดับ 0 นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางอารมณ์และสังคม กับผลลัพธ์ของตลาดแรงงาน มีจำกัดมาก

การทำประเมินตนเองของบุคคลในแต่ละระดับ จะทำให้เกิดความแปรปรวนกันพอสมควร แต่บุคคลที่อยู่ในประเภท “ไม่มีส่วนร่วม” มักจะเจียบ ชอบให้คนอื่นดูแล ขาดความเปิดเผย ไม่เลือกที่จะเป็นผู้นำของกลุ่ม ไม่ตื่นเต้นและไม่กระตือรือร้น ในทำนองเดียวกัน บุคคลที่อยู่ในประเภท “ไม่สำรวจ” มีแนวโน้มที่จะขาดจินตนาการที่กระตือรือร้น ไม่สร้างสรรค์ ไม่สนใจในสิ่งต่าง ๆ มากมาย ขาดความสามารถที่จะหาวิธีต่าง ๆ ในการทำสิ่งต่าง ๆ ไม่สนุกกับการคิดเกี่ยวกับปัญหาที่ยากและซับซ้อน และ ไม่เกิดความคิดและไอเดียใหม่ ๆ

ที่มา: Cartwright Miyamoto และ El Wazzi

หมายเหตุ: คู่มือคณวทออนไลน์ 1 สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) และการวัด

การประเมินทักษะดิจิทัลของการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) บ่งชี้ว่าร้อยละ 74.1 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน แสดงทักษะต่ำกว่าระดับเกณฑ์ (ระดับ 0-1) ซึ่งหมายความว่าประชากรในกลุ่มนี้ มีปัญหาในการใช้อุปกรณ์ชี้ตำแหน่งและแป้นพิมพ์ และไม่สามารถทำงานพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลออนไลน์เพื่อแก้ปัญหา เช่น การค้นหาราคาสินค้าบนเว็บไซต์ช้อปปิ้งออนไลน์ (รูปที่ 5 สำหรับผลลัพธ์และช่องที่ 2 ในคำจำกัดความเกณฑ์) ยิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากอุปกรณ์ดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในตลาดแรงงานและสังคมในศตวรรษที่ 21 โอกาสที่สูญเสียไปในหมู่เยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่ขาดทักษะพื้นฐานชีวิต ด้านดิจิทัลจึงมีนัยยะมาก

สัดส่วนที่สูงของกลุ่มผู้ที่มีทักษะน้อยในด้านการรู้หนังสือและด้านดิจิทัล ไม่สามารถทำงานที่ต้องใช้การอ่านและทักษะด้านดิจิทัลในระดับพื้นฐานที่สุดให้สำเร็จได้

จากการวิเคราะห์ผลลัพธ์ของ การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) แสดงให้เห็นว่ามีเยาวชนและประชากรวัยแรงงานกลุ่มใหญ่ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านทักษะการอ่านและดิจิทัล รูปที่ 6 แสดงรายละเอียดเพิ่มเติมตามระดับความสามารถของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีระดับความรู้ในการอ่านและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ทักษะพื้นฐานชีวิตข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า

ร้อยละ 22.8 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน แทบจะไม่สามารถอ่านและทำความเข้าใจข้อความสั้น ๆ เพียงเพื่อเสาะหาข้อมูลเพียงชิ้นเดียวในข้อความนั้นได้ เช่น ราคาค่าบริการโทรศัพท์มือถือ ที่ต่ำกว่านั้นคือร้อยละ 14.3 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน ไม่สามารถดำเนินการที่อยู่ในขั้นพื้นฐานดังกล่าวได้เลย ยิ่งไปกว่านั้น เยาวชนและประชากรวัยแรงงาน ร้อยละ 24.2 ไม่สามารถใช้เมาส์เพื่อคลิกออนไลน์ได้ด้วยความแม่นยำระดับ ร้อยละ 30 หรือใช้แป้นพิมพ์เพื่อพิมพ์ข้อมูลพื้นฐาน เช่น ชื่อและที่อยู่ สัดส่วนของผู้ขาดทักษะเชิงลึกดังกล่าวเป็นเรื่องน่ากังวลใจ เมื่อพิจารณาว่าประเทศไทย เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ต้องพึ่งพาการมีพลเมืองที่สามารถเติบโตได้ในสังคมที่ต้องการความเข้าใจในการอ่านขั้นพื้นฐานและความสามารถทางดิจิทัลอย่างมาก

วิกฤตด้านทักษะยังพบเจอได้ในเยาวชนและประชากรวัยแรงงานจำนวนมาก (ร้อยละ 30.3) ที่ประเมินว่าตนเองมีความสามารถทางอารมณ์และสังคม ในระดับต่ำ หมายความว่าพวกเขาไม่มีแนวโน้มที่จะ "มีส่วนร่วมกับผู้อื่น" และ "ทำการค้นพบสิ่งใหม่"¹⁸

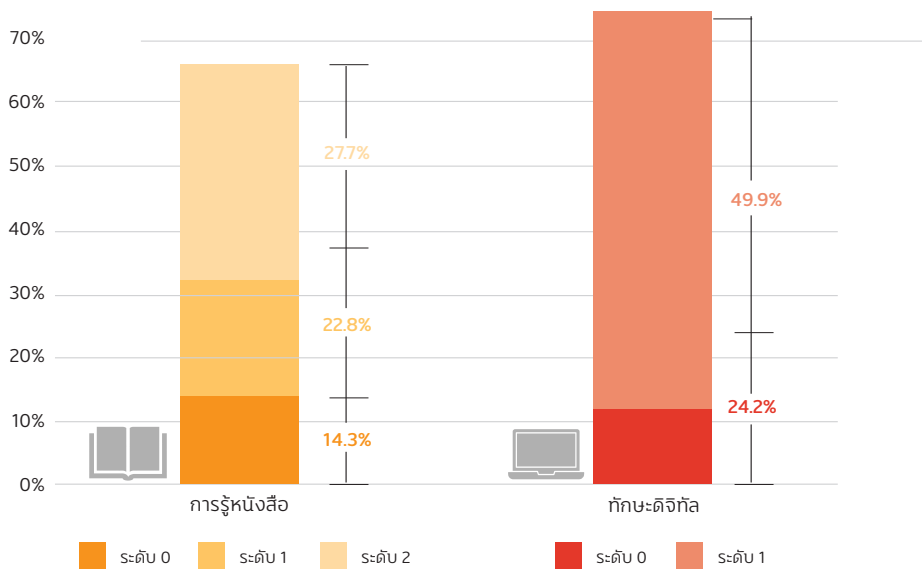
วิกฤตด้านทักษะไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะขอบเขตของความรู้และทักษะดิจิทัลเท่านั้น ผลลัพธ์จากการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) (รูปที่ 5) รายงานว่า ร้อยละ 30.3 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานแสดงทักษะที่ต่ำกว่าระดับที่ 1 ของเกณฑ์ทักษะด้านอารมณ์และสังคมในหัวข้อ “การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น” หมายความว่าโดยเฉลี่ยแล้วพวกเขาคิดว่าพวกเขาไม่มีแนวโน้มที่จะมีการริเริ่มทางสังคมและมีความกระตือรือร้นนอกเหนือไปกว่านั้น ในหัวข้อ “การค้นพบสิ่งใหม่” พบว่าเยาวชนและประชากรวัยแรงงานในสัดส่วนที่เท่ากันยังแสดงทักษะทักษะทางอารมณ์และสังคมที่ต่ำกว่าระดับเกณฑ์ (ร้อยละ 30.3) หมายความว่าพวกเขาไม่คิดว่าตัวเองเปิดกว้าง อยากรู้อยากเห็น และมี

---

¹⁸ โปรดทราบว่าผลลัพธ์เชิงประจักษ์สำหรับทักษะทางอารมณ์และสังคม ที่นำเสนอในการศึกษานี้ส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในสองขอบเขต ได้แก่ “การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น” และ “การสำรวจสิ่งใหม่” ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เห็นด้วย (บางส่วนหรืออย่างมาก) ที่จะมีแนวโน้มที่จะ “ห่วงใยผู้อื่น” “จัดการอารมณ์” และ “ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย” น่าจะเกิดจากการตอบสนองในระดับ Likert ที่เป็นอย่างมากสำหรับโดเมนอื่น ๆ ทั้งสามนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางอารมณ์และสังคม (สำหรับ ทั้ง 3 โดเมนนี้) และมาตรวัดผลลัพธ์ของตลาดแรงงานมีขนาดเล็ก

จินตนาการ ทั้งนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วม ความคิดสร้างสรรค์ และการเปิดกว้างต่อความคิดและกระบวนการใหม่ ๆ เป็นลักษณะสำคัญที่ช่วยผู้คนให้รับมือและประสบความสำเร็จในที่ทำงานสมัยใหม่ เยาวชนไทยจำนวนมากและประชากรวัยแรงงานมักจะพลาดโอกาสเหล่านั้น ทักษะทางอารมณ์และสังคมเหล่านี้ยังเป็นที่ทราบกันว่าช่วยให้บุคคลสามารถรับมือความไม่แน่นอน ความเสี่ยง และความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน รวมถึงการระบาดล่าสุดของโควิด-19 และภัยธรรมชาติที่ประเทศไทยมักประสบ

รูปที่ 6: สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่แสดงทักษะความรู้พื้นฐาน และทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ โดยแยกตามระดับความสามารถ (ASAT, 2565)

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosa
 หมายเหตุ: ดูกรอบที่ 2 สำหรับคำอธิบายเกี่ยวกับระดับความชำนาญ

ที่น่ากังวลยิ่งกว่าคือ จากผลการประเมิน ร้อยละ 18.7 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานในประเทศไทย มีระดับทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย การรู้หนังสือ ดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม หมายความว่า กลุ่มนี้ยังขาดความสามารถทางความคิด และความสามารถทางอารมณ์ทางสังคมที่หลากหลาย เพื่อผ่านความท้าทายและโอกาสของศตวรรษที่ 21

การที่ทักษะเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐาน ถือเป็นข้อเสียเปรียบที่สูงสำหรับบุคคลนั้น แต่การที่ทักษะทั้งสามด้านนั้นไม่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด ถือว่าเป็นข้อเสียเปรียบที่ร้ายแรงอย่างยิ่ง การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT, 2565) (รูปที่ 5) ชี้ให้เห็นว่ากว่าร้อยละ 18.7 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานมีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ที่กล่าวถึงข้างต้นในทุกด้าน ประกอบด้วยการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคมในหัวข้อ “การค้นพบ” ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า ทักษะต่าง ๆ นั้นส่งเสริมซึ่งกันและกัน และทักษะยังสามารถชดเชยได้หากบุคคลไม่มีทักษะใดทักษะหนึ่งที่เพียงพอ ทักษะอื่น ๆ สามารถช่วยเติมเต็มช่องว่างจากวิกฤตด้านทักษะนั้นได้ แต่การขาดทักษะหลาย ๆ ด้านนั้น หมายความว่าบุคคลนั้นแทบจะไม่สามารถทำอะไรได้ด้วยตนเองได้เลย และมีแนวโน้มว่าจะเหลือเพียงตัวเลือกที่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นเพื่อชดเชยวิกฤตด้านทักษะนั้น การมีประชากรเยาวชนและประชากรวัยแรงงานเกือบหนึ่งในห้าที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ อาจก่อให้เกิดความท้าทายอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมุ่งมั่นที่จะก้าวไปเป็นประเทศที่มีรายได้สูงลดความเหลื่อมล้ำ และปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม

วิกฤตด้านทักษะส่งผลอย่างไรต่อต้นทุนของเศรษฐกิจ

หลักฐานจากทั่วโลกชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ในระดับต่ำนั้น ไม่สามารถทำงานได้ดีในตลาดแรงงานและสังคม

มีหลักฐานจำนวนมากจากทั่วโลกที่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของการขาดทักษะทุนชีวิต การรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคมต่อตลาดแรงงานและผลลัพธ์ทางสังคม (OECD, 2558 สำหรับบทสรุปการทบทวนวรรณกรรมรวมถึงหลักฐานเชิงสาเหตุ) แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศและผลลัพธ์ที่ถูกประเมินในด้านของผลกระทบและความเชื่อมโยง แต่ทักษะนั้นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของประชากร รวมถึงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ (OECD, 2562 Hanushek และ Woessmann, 2563) การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเสริมทักษะในหลายองค์ประกอบ โดยการมีทักษะพื้นฐานชีวิต (เช่น ความคิดสร้างสรรค์) ทำให้บุคคลมีประสิทธิผลสูง เนื่องจากทักษะเหล่านี้ส่งผลต่อผลลัพธ์และเพิ่มขีดความสามารถของทักษะอื่น ๆ (เช่น การรู้หนังสือ หรือทักษะดิจิทัล)

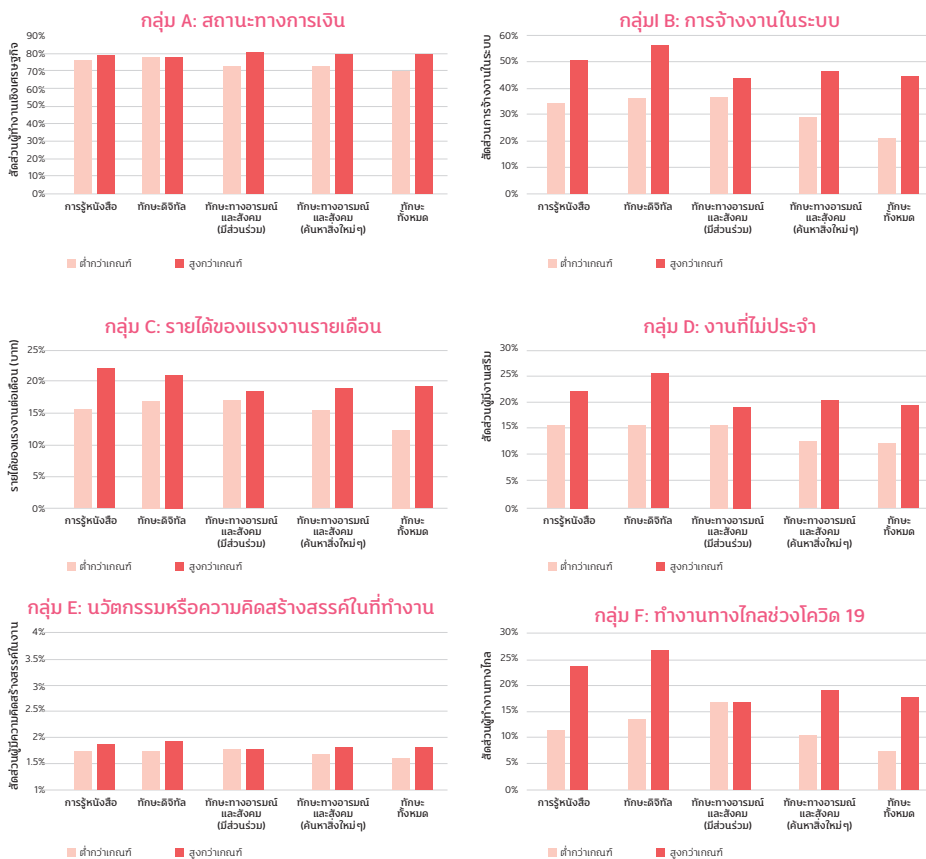
เยาวชนและประชากรวัยแรงงานในประเทศไทยที่มีระดับทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ มีโอกาสน้อยมากที่จะทำงานเชิงเศรษฐกิจและได้รับการจ้างงานในระบบ

รูปที่ 7 แสดงการวัดประสิทธิภาพในตลาดแรงงานระหว่างประชากรที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต สูงกว่าเกณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยพิจารณาสถานการณ์ตลาดแรงงานของ “แต่ละบุคคล” ในหัวข้อสถานะทางเศรษฐกิจ (กลุ่ม A) การจ้างงานในระบบ (กลุ่ม B) รายได้ของแรงงานรายเดือน (กลุ่ม C) การมีส่วนร่วมในงานที่ไม่ประจำ (กลุ่ม D) การมีวินัยหรือความคิดสร้างสรรค์ในที่ทำงาน¹⁹ (กลุ่ม E) และการทำงานทางไกลในช่วงโควิด-19 (กลุ่ม F) โดยกลุ่ม A และกลุ่ม B แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีทักษะทางอารมณ์และสังคมต่ำกว่าเกณฑ์นั้น มีระดับความสัมพันธ์กับความน่าจะเป็นต่ำกว่าอย่างมีนัยยะ ที่จะมีความตื่นตัวทางเศรษฐกิจและทำงานในระบบ ข้อมูลนี้สอดคล้องกับทักษะทางอารมณ์และสังคม เช่น “การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน”

¹⁹ นวัตกรรมหรือความคิดสร้างสรรค์ในที่ทำงาน รวมถึงรายการเกี่ยวกับการสำรวจโอกาส การสร้างแนวคิดการสนับสนุนแนวคิดใหม่ การนำแนวคิดใหม่ไปใช้ ความพยายามในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ การปฏิบัติงาน ความรู้และตลาด

และ “การเปิดกว้างเพื่อสำรวจการทำงานแบบใหม่” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เยาวชนและประชากรวัยแรงงานรักษาสถานะการทำงานในระบบเอาไว้ได้ แม้ในช่วงเวลาที่ท้าทายของการระบาดใหญ่ของโควิด-19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล (พ.ศ. 2565) ผู้ที่มีทักษะการรู้หนังสือและทักษะด้านดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ยังมีความเป็นไปได้น้อยที่จะทำงานอยู่ในระบบนอกเหนือไปจากนั้น การรู้หนังสือและทักษะด้านดิจิทัลของแต่ละบุคคลมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เยาวชนและประชากรวัยแรงงานใช้ชีวิตผ่านช่วงวิกฤตการระบาดครั้งใหญ่ และข้อมูลยังแสดงถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนในสัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานในการจ้างงานในระบบ ระหว่างกลุ่มที่ระดับทักษะพื้นฐานชีวิต ทั้งสามทักษะไม่ถึงเกณฑ์ (ร้อยละ 20.9) และกลุ่มที่มีอย่างน้อยหนึ่งทักษะที่สูงกว่าเกณฑ์ (ร้อยละ 44.6)

รูปที่ 7: ผลลัพธ์ของตลาดแรงงานตามระดับทักษะ (ASAT 2565)

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosao

ผู้ที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ มีรายได้แรงงานต่อเดือนต่ำกว่าผู้ที่มีทักษะสูงกว่าระดับพื้นฐานอย่างมาก

รูปที่ 7 กลุ่ม C แสดงให้เห็นว่าทักษะการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์ และสังคมมีความสัมพันธ์อย่างมากกับรายได้ของแรงงานต่อเดือน ตัวอย่างเช่น กลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต การรู้หนังสือต่ำกว่าเกณฑ์ มีรายได้เดือนละ 15,692 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่มีรายได้ 22,016 บาท โดยความแตกต่าง 6,324 บาท (ประมาณ 179 ดอลลาร์สหรัฐ) นั่นถือว่าค่อนข้างสูงเมื่อคำนึงว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 27,352 บาท (ประมาณ 775 ดอลลาร์สหรัฐ)²⁰ ยิ่งไปกว่านั้น ช่องว่างของรายได้ต่อเดือนนี้ จะกว้างขึ้นเป็น 6,700 บาท (775 ดอลลาร์สหรัฐ) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ระดับทักษะพื้นฐานชีวิต ทั้งสามทักษะไม่ถึงเกณฑ์ (12,503 บาท) และผู้ที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต อย่างน้อยหนึ่งทักษะสูงกว่าเกณฑ์ (19,203 บาท) ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์นี้ไม่ได้แสดงถึงหลักฐานเชิงสาเหตุ แต่ก็แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของทักษะที่มีแนวโน้มในการผลักดันรายได้ของแต่ละบุคคล ข้อมูลเหล่านี้ สอดคล้องกับหลักฐานเชิงสาเหตุในประเทศอื่น ๆ²¹ ด้านผลกระทบจากการเพิ่มทักษะการรู้หนังสือต่อผลลัพธ์ของตลาดแรงงานที่ดีขึ้น

ทักษะพื้นฐานชีวิต อาจมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เยาวชนและประชากรวัยแรงงานปรับตัวเข้ากับลักษณะงานที่เปลี่ยนแปลงไป

การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลทำให้สถานที่ทำงานหันมาใช้นวัตกรรมและระบบอัตโนมัติมากขึ้น โดยงานที่มนุษย์ทำแบบดั้งเดิมจะถูกแทนที่ด้วยคอมพิวเตอร์และหุ่นยนต์ ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าประเทศที่กำลังพัฒนาจำนวนมากรวมถึงประเทศไทย ได้ดำเนินการด้านระบบอัตโนมัติตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับนานาชาตินี้ ตัวอย่างเช่น จำนวนอุปทานหุ่นยนต์อุตสาหกรรม

²⁰ https://ittdashboard.nso.go.th/preview2en.php?id_project=113

²¹ ตัวอย่างเช่น จากการศึกษาาระหว่างประเทศ พบว่าการเพิ่มทักษะ ICT จากระดับกลางไปสู่ระดับบนสุดจะเพิ่มรายได้ ร้อยละ 8 (Falck Heimisch-Roecker and Wiederhold 2564) และหลักฐานจากการทดลองบ่งชี้ว่าเด็กที่ได้รับประโยชน์จากมาตรการส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีรายได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการส่งเสริมทักษะอย่างมาก (Heckman et al., 2551 Gertler et al., 2557)

ประจำปีในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจากประมาณ 900 เป็น 3,000 ตัวในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (OECD, 2563) กลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ในระดับที่เพียงพอ จะมีแนวโน้มที่จะสามารถทำงานได้ดีในทำงานที่อัตโนมัติมากขึ้น รูปที่ 7 กลุ่ม D แสดงให้เห็นว่าทักษะพื้นฐานชีวิต อาจมีนัยสำคัญสำหรับความสามารถในการมีส่วนร่วมในงานที่ไม่ใช่งานประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับทักษะดิจิทัล มีเพียงร้อยละ 15.5 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์เท่านั้น ที่มีส่วนร่วมในงานที่ไม่ใช่งานประจำ ในขณะที่กลุ่มที่สูงกว่าเกณฑ์อยู่ที่ร้อยละ 25.6 นอกเหนือไปจากนี้ ข้อมูลที่น่าสนใจใน รูปที่ 7 ของ กลุ่ม E แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในนวัตกรรมหรือความคิดสร้างสรรค์ในที่ทำงานนั้น ไม่ได้มีความแตกต่างอย่างชัดเจนตามระดับของทักษะพื้นฐานชีวิต²² ซึ่งอาจเกิดจากความขาดแคลนงานที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมในประเทศไทยในปัจจุบัน เช่น การวิจัยและพัฒนา

ทักษะพื้นฐานชีวิต ยังสามารถช่วยให้ก้าวผ่านสภาวะแวดล้อมที่ท้าทาย เช่น การแพร่ระบาดของ โควิด-19 โดยทำให้สามารถปรับวิธีการทำงานได้อย่างยืดหยุ่น

ในส่วนสุดท้ายนี้ รูปที่ 7 กลุ่ม F แสดงถึงระดับความเชื่อมโยงระหว่างทักษะพื้นฐานชีวิต และความสามารถในการทำงานทางไกลในช่วงโควิด-19 (Henke Jones and O'Neill, 2565 สำหรับการอภิปรายในวงกว้างเกี่ยวกับบทบาทของทักษะในระหว่างช่วงโควิด-19) ผลลัพธ์แสดงถึงความเชื่อมโยงที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการรู้หนังสือ ดิจิทัลและทักษะทางอารมณ์และสังคม “การค้นพบสิ่งใหม่” สำหรับทักษะทั้ง 3 นี้ สัดส่วนของการทำงานทางไกลในช่วงโควิด-19 ลดลงครึ่งหนึ่งในกลุ่มที่มีทักษะที่ต่ำกว่าเกณฑ์เมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีทักษะที่สูงกว่าเกณฑ์ โดยข้อมูลนี้สอดคล้องกับข้อมูลจากสหรัฐอเมริกา ที่แสดงให้เห็นถึงกลุ่มธุรกิจที่มีการจ้างแรงงานที่มีทักษะด้านดิจิทัลก่อนเกิดโรคระบาด จะสามารถเปลี่ยนไปสู่การทำงานทางไกลได้ง่ายกว่า (Day et al., 2563)

---

²² การวัดค่าของนวัตกรรม ถูกออกแบบมาเพื่อจับโอกาสในการสำรวจ การสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ ขณะเกิดแนวคิดใหม่ ๆ การใช้แนวคิดใหม่ และความพยายามในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการใหม่ ๆ แนวปฏิบัติงาน ความรู้ ตลาดและด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ 1-4

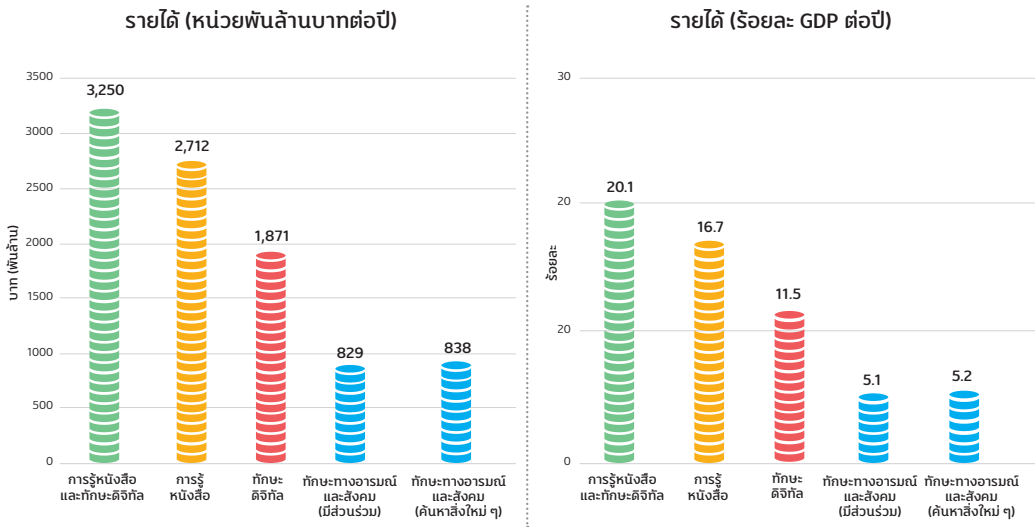
การสูญเสียทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ประชากรส่วนใหญ่ขาดทักษะพื้นฐานชีวิตตามเกณฑ์นั้นถือว่าเป็นจำนวนมาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.1 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2565 โดยพิจารณาเพียงเฉพาะรายได้ที่สูญเสียไปจากกลุ่มทักษะน้อยในด้านการรู้หนังสือและด้านดิจิทัล

รูปที่ 8 แสดงให้เห็นว่าช่วงผลกระทบในเชิงลบที่สูงมากของตลาดแรงงาน จากการมีระดับทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ กลุ่ม A แสดงมูลค่ารวม ของการสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่มีรายได้แรงงานต่ำ²³ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต การรู้หนังสือ ดิจิทัล และทางอารมณ์และสังคมต่ำกว่าเกณฑ์พื้นฐานอาจได้รับรายได้ต่อปีเพิ่มขึ้น 2.7 1.9 และ 0.8 ล้านล้านบาทตามลำดับ หากมีทักษะสูงกว่าเกณฑ์ กลุ่ม B แสดงให้เห็นว่าตัวเลขเหล่านี้เมื่อแปลงเป็น GDP ในปี พ.ศ. 2565 จะเท่ากับ ร้อยละ 16.7 11.5 และ 5.2 ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงมาก นอกจากนี้ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจรวมกันจากกลุ่มที่ระดับทักษะ การรู้หนังสือและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ยังสูงถึง 3.3 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 20.1 ของ GDP ในปี 2565²⁴ ทั้งนี้ การคาดการณ์ความสูญเสียทางรายได้จากกลุ่มที่ทักษะต่ำกว่าเกณฑ์นี้เป็นเพียงการคำนวณจาก 12 เดือนเท่านั้น และการสูญเสียทางรายได้ลักษณะนี้ จะยังคงเกิดขึ้นในปีต่อ ๆ ไป แม้ว่าการคำนวณโดยคร่าวนี้ไม่ได้เป็นการอนุมานเชิงสาเหตุ แต่ขนาดของการสูญเสียทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นก็เป็นจำนวนที่สูงมาก

²³ การประมาณถูกคำนวณจากค่าถดถอยของ Mincer ซึ่งรวมถึงกลุ่มควบคุมอายุ เพศ ภูมิภาค และชนบท อ้างอิงจากค่าจุดตัดที่ต่ำกว่าระดับ/ความชำนาญ รายได้ต่อเดือนที่คนจะได้รับ หากมีทักษะสูงกว่าระดับนั้นจะถูกประมาณการ วิธีนี้ใช้ในการคำนวณการสูญเสียสำหรับผู้ที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรถูกใช้เพื่อแปลงสัดส่วนของผู้ที่มีทักษะต่ำกว่าระดับเป็นระดับ (เท่ากับผู้คนจำนวนเกินล้าน)

²⁴ อิงตาม GDP 16.2 ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. 2565

รูปที่ 8: รายได้ที่ได้รับโดยประมาณที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ไปสู่ทักษะที่สูงกว่าเกณฑ์ (ASAT, 2565)

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosa

การประมาณการการสูญเสียทางเศรษฐกิจนี้ถือเป็นมูลค่ารวม ซึ่งไม่เพียงรวมถึงการสูญเสียเนื่องจากผลผลิตของพนักงานที่มีส่วนร่วมในงานที่คล้ายคลึงกันที่ลดลงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผลกำไรที่สูญเสียไป เช่น การมีนวัตกรรมน้อยลงในสถานที่ทำงานและลดลงของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ซึ่งโดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับบริษัทข้ามชาติที่มีความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้และจะนำมาซึ่งมูลค่าที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากค่าประมาณนี้ไม่ได้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคม (เช่น การประกันการว่างงาน) ในกลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ มูลค่านี้จึงมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น หลักฐานเชิงสาเหตุทั่วโลกที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและผลลัพธ์ทางสังคม (OECD, 2558) ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมจำนวนมาก เนื่องจากจำนวนเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตใจ การก่ออาชญากรรมหรือการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมความเป็นพลเมือง เช่น การเลือกตั้งและการเป็นอาสาสมัคร

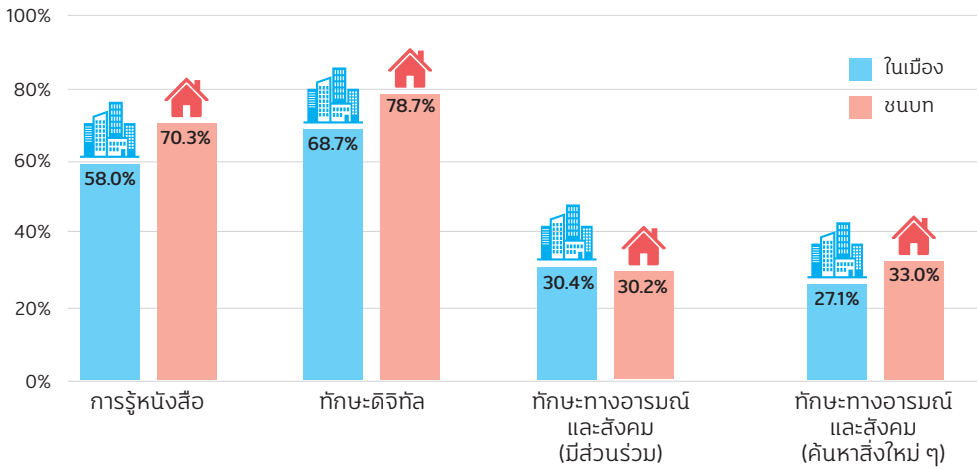
วิกฤตด้านทักษะมีความชัดเจนมากขึ้นในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และ/หรือในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่?

ส่วนก่อนหน้านี้ได้เน้นย้ำถึงผลกระทบขนาดใหญ่ของวิกฤตด้านทักษะ ทั้งในแง่ของประชากรส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลกระทบทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้น ในส่วนนี้จะระบุว่า มีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และกลุ่มประชากรบางกลุ่มที่วิกฤตด้านทักษะกระจุกตัวอยู่หรือไม่

ผู้ที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ของการรู้หนังสือพื้นฐานและทักษะดิจิทัลจะกระจุกตัวในพื้นที่ชนบทอย่างไรไม่สมส่วน

รูปที่ 9 แสดงสัดส่วนของกลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ในเขตเมืองและชนบท โดยทั่วไป เยาวชนและประชากรวัยแรงงานซึ่งมีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์มีสัดส่วนที่มากขึ้นในพื้นที่ชนบท ความแตกต่างนี้นักวางขึ้นสำหรับ ทักษะการรู้หนังสือและทักษะดิจิทัล ในขณะที่ร้อยละ 58.0 ของประชากรวัยแรงงานในพื้นที่เขตเมืองมีทักษะการรู้หนังสือที่ต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ตัวเลขดังกล่าวสำหรับพื้นที่ชนบทมีจำนวนร้อยละ 70.3 สำหรับทักษะดิจิทัล ร้อยละ 68.7 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานในพื้นที่เขตเมืองมีทักษะต่ำกว่าระดับเกณฑ์ ในขณะที่ตัวเลขนี้สำหรับผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทนั้นสูงกว่าเป็นจำนวนมาก ที่ร้อยละ 78.7 อย่างไรก็ตามสำหรับทักษะทางอารมณ์และสังคม ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างพื้นที่ชนบทและพื้นที่เขตเมือง ทั้งนี้ความแตกต่างด้านทักษะในพื้นที่เขตเมืองและชนบทเหล่านี้ จะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเมื่อได้พิจารณาความแตกต่างของระดับการศึกษาที่ได้รับ ดังนั้นความแตกต่างด้านทักษะในพื้นที่เขตเมืองและชนบทนี้ อาจเป็นผลมาจากความแตกต่างของคุณภาพโรงเรียนในเมืองและชนบท รวมถึงความแตกต่างในคุณภาพ เช่น ครู นอกเหนือไปจากนี้ มีข้อมูลที่บ่งชี้ว่าทักษะทางอารมณ์และสังคมสามารถพัฒนาได้ผ่านครอบครัว โดยเฉพาะในช่วงปีแรกเกิด (Heckman and Kautz, 2558 และ OECD, 2558) ดังนั้น จึงอาจอธิบายได้ถึงสาเหตุที่คุณภาพของสภาพแวดล้อมในครัวเรือนด้านการเรียนรู้การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทนั้นไม่ค่อยมีความแตกต่างกัน

รูปที่ 9: สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีระดับความรู้พื้นฐาน และทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ (ASAT, 2565)

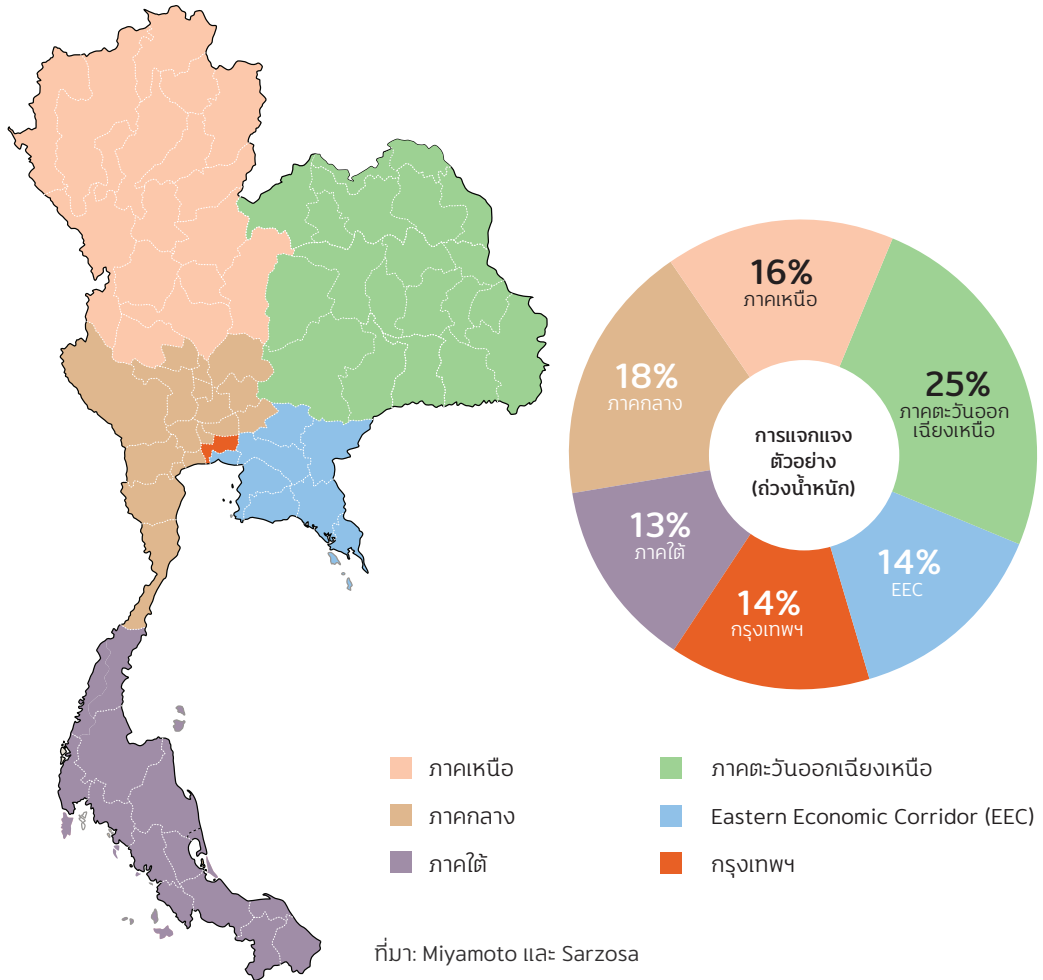

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosa

ผู้ที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต การรู้หนังสือพื้นฐานและทักษะดิจิทัลที่ต่ำกว่าเกณฑ์ กระจุกตัวอย่างไม่สมส่วนในภาคใต้และภาคเหนือ

การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT, 2565 แสดงสถิติผู้แทนในระดับภูมิภาค 6 แห่งของกรุงเทพฯ ปริมณฑล EEC ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ (รูปที่ 10) การจัดกลุ่มภูมิภาคเหล่านี้มาจากการพิจารณาหรืออย่างครอบคลุมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และ สำนักงานสถิติแห่งชาติ และมีเป้าหมายเพื่อกำหนดเป็นผู้แทนของภูมิภาคยุทธศาสตร์ที่สำคัญ บางส่วนสำหรับประเทศไทยในการส่งเสริมประเทศไทย 4.0 และเศรษฐกิจ BCG การแบ่งกลุ่มเหล่านี้ยังพิจารณาจากคุณลักษณะสำคัญที่แตกต่าง ทางเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ ของประชากรที่อยู่อาศัย

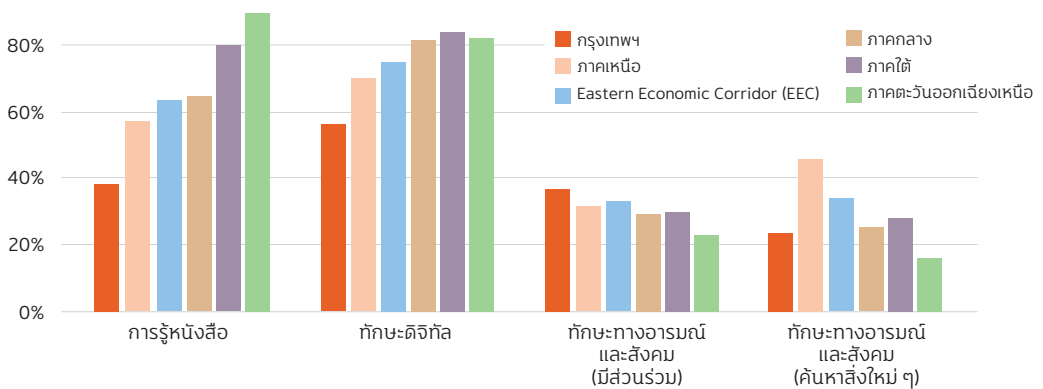
รูปที่ 10: แผนที่สำรวจ แยกตามภูมิภาค (ASAT, 2565)

รูปที่ 11 แสดงสัดส่วนของผู้ที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ใน 6 ภูมิภาคเป้าหมาย ในภาคเหนือและภาคใต้ มีสัดส่วนที่สูงมากของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่แสดงทักษะการรู้หนังสือต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเหนือที่เยาวชนและประชากรวัยแรงงานเกือบร้อยละ 90 แทบไม่สามารถอ่านหรือเข้าใจข้อความสั้น ๆ เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐาน เช่นการปฏิบัติตามคำแนะนำทางการแพทย์ นอกเหนือไปจากนี้ ในภาคเหนือ ภาคใต้และภาคกลาง เยาวชนและประชากรวัยแรงงานประมาณร้อยละ 80 มีทักษะดิจิทัลที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งหมายความว่ากลุ่มนี้แทบจะไม่สามารถในการใช้อุปกรณ์ ชีตตำแหน่งและแป้นพิมพ์ของแล็ปท็อป หรือข้อมูลออนไลน์ในการแก้ปัญหา เช่น การค้นหาราคาสินค้าในเว็บไซต์ช้อปปิ้งออนไลน์ ในทางตรงกันข้าม มีความแตกต่างที่น้อยกว่า สำหรับสัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะทางอารมณ์และสังคม ต่ำกว่าเกณฑ์ (เช่น “การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น” และ “การค้นพบสิ่งใหม่”)

ในกรุงเทพฯ ผู้ที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ด้านการรู้หนังสือและดิจิทัลมีสัดส่วนที่น้อยกว่า ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากพนักงานภาคบริการ พนักงานขาย พนักงานควบคุมโรงงาน / เครื่องจักร และผู้ประกอบการวิชาชีพในเขตเมือง ซึ่งโดยทั่วไป จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์พื้นฐานชีวิตในระดับที่สูงขึ้น ในทางตรงกันข้าม ภาคเหนือและภาคใต้มีแนวโน้มความต้องการแรงงานภาคเกษตรและประมงที่สูงกว่า ซึ่งความต้องการทักษะพื้นฐานชีวิต ระดับสูงนั้นมีไม่มาก ในส่วนของพื้นที่ EEC นั้น มีสัดส่วนของกลุ่มที่มีทักษะการรู้หนังสือและทักษะด้านดิจิทัลไม่ถึงเกณฑ์ ในระดับปานกลางถึงสูง ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานฝีมือในพื้นที่ ความต้องการของตลาดแรงงานในด้านที่จะเป็นกำลังคนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามแผนพัฒนา EEC ของภูมิภาคนี้ ได้แก่ การเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เมืองอัจฉริยะ ศูนย์การเงินเป้าหมายด้านเทคโนโลยีขั้นสูงและอุตสาหกรรมสีเขียวด้วย ทั้งในด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและเทคโนโลยี โดยทั่วไปแล้วด้วยเป้าหมายอันแรงกล้าของประเทศไทยในการขับเคลื่อนนวัตกรรม ตลอดจนสร้างภาคการผลิตและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง จำนวนกลุ่มมีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่ามาตรฐานในปัจจุบัน จึงยังไม่ได้อยู่ในสถานะที่จะตอบโจทย์การเติบโตและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศ

รูปที่ 11: สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ของทักษะพื้นฐานชีวิตแยกตามภูมิภาค (ASAT, 2565)

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosa

ความแตกต่างระหว่างภูมิภาคในสัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ อาจเนื่องมาจากความแตกต่างในด้านคุณภาพโรงเรียนและโอกาสในการเรียนรู้

ความแตกต่างระหว่างภูมิภาคในสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่ได้มีสาเหตุมาจากการสัดส่วนของเพศ อายุ ที่อยู่ในเมือง / ชนบท และระดับการศึกษา ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน ในแต่ละภูมิภาค รูปที่ 12 แสดงความแตกต่างของ สัดส่วนของทักษะที่ต่ำกว่าเกณฑ์หลังจากควบคุมตัวแปรเฉพาะที่สำคัญ ซึ่งข้อมูลที่ปรากฏ แสดงถึงอันดับระหว่างภูมิภาคนั้นแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในส่วนของการควบคุมตัวแปร ระดับการศึกษานั้น ไม่ได้รวมถึงการพิจารณาความแตกต่างของคุณภาพการศึกษาระหว่าง ภูมิภาค มีความเป็นไปได้ที่ความแตกต่างจำนวนมากในภูมิภาคของกลุ่มทักษะการรู้หนังสือ และทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์นั้น มีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่าง คุณภาพของครู กิจกรรมในหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมเรียนรู้หลังเลิกเรียนในแต่ละภูมิภาค

รูปที่ 12: สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ แยกตามภูมิภาคซึ่งมีการควบคุมปัจจัย (ASAT, 2565)

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosa

วิกฤตด้านทักษะมีความชัดเจนมากขึ้นสำหรับประชากรบางกลุ่มหรือไม่?

รายงานนี้พิจารณากลุ่มประชากร 6 กลุ่มตามเพศ อายุ (ต่ำกว่า 40 หรือ 40+) และวุฒิการศึกษา (ผู้ที่สำเร็จหรือไม่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา) (รูปที่ 13) การกำหนดกลุ่มทั้ง 6 เป็นผลมาจากการปรึกษาหารืออย่างกว้างขวางกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ ได้แก่ ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) โดยมีสมมติฐานว่า 6 กลุ่มเหล่านี้ มีแนวโน้มที่ระดับของทักษะพื้นฐานชีวิต จะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีแนวโน้มที่ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน ตลอดวงจรชีวิตของแต่ละบุคคล นอกเหนือไปจากนั้น การกำหนดกลุ่มยังได้พิจารณาจากจำนวนที่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากข้อกำหนดขนาดตัวอย่างที่จำกัด ซึ่งได้รับการประเมินเพื่อให้แน่ใจว่าสามารถคำนวณความแตกต่างระหว่างกลุ่ม และสรุปผลอย่างมีนัยยะทางสถิติ

รูปที่ 13: กลุ่มประชากรเป้าหมาย (ASAT, 2565)

 <p>ชายอายุต่ำกว่า 40 ปี ไม่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา</p>	 <p>หญิงอายุต่ำกว่า 40 ปี ไม่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา</p>
 <p>ชายอายุต่ำกว่า 40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา</p>	 <p>หญิงอายุต่ำกว่า 40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา</p>
 <p>ชายอายุ 40 ปี หรือมากกว่า</p>	 <p>หญิงอายุ 40 ปี หรือมากกว่า</p>

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosa

กลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต การรู้หนังสือและดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ จะกระจุกตัวอย่างไม่สมส่วนในกลุ่มอายุน้อยกว่า 40 ปีที่ไม่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา และกลุ่มผู้สูงอายุ

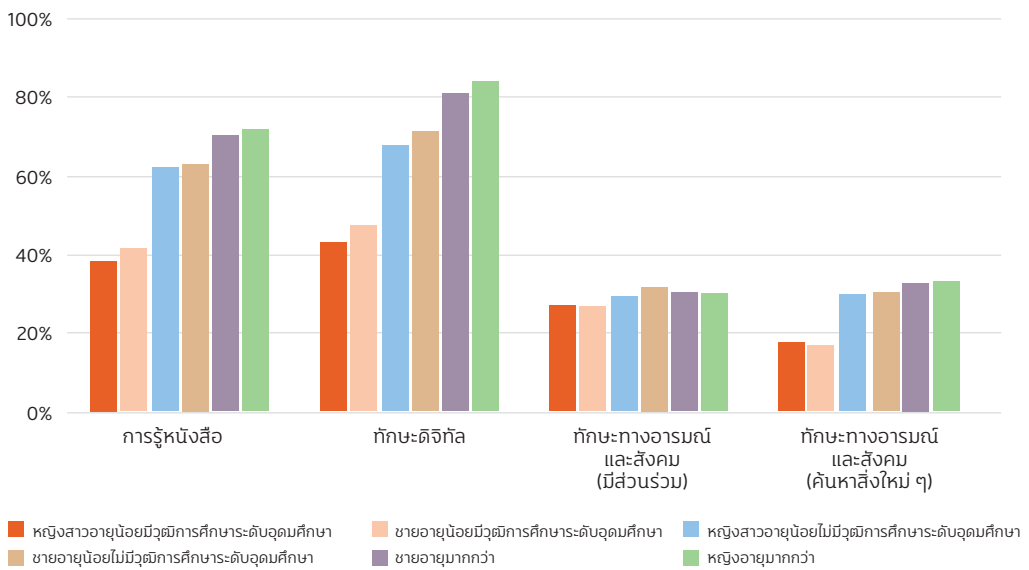
รูปที่ 14 แสดงสัดส่วนของผู้ที่มีระดับทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ของกลุ่มประชากรเป้าหมาย 6 กลุ่ม กลุ่มผู้หญิงและผู้ชายสูงวัย มีสัดส่วนของทักษะการรู้หนังสือและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ที่ค่อนข้างสูง โดยอยู่ที่ร้อยละ 71.7 และ 70.6 สำหรับทักษะการรู้หนังสือ และร้อยละ 84.5 และ 81.3 สำหรับทักษะดิจิทัล สำหรับผู้หญิงและผู้ชายตามลำดับ เช่นเดียวกันสำหรับกลุ่มเยาวชนหญิงและชายที่ยังไม่ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่มีสัดส่วนของทักษะการรู้หนังสือและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ที่ค่อนข้างสูง โดยอยู่ที่ร้อยละ 62.3 และร้อยละ 63.0 สำหรับการรู้หนังสือ และร้อยละ 67.9 และ 71.9 สำหรับทักษะดิจิทัล สำหรับผู้หญิงและผู้ชายตามลำดับ

ความแตกต่างในแต่ละกลุ่มอายุของสัดส่วนของกลุ่มที่มีทักษะการรู้หนังสือและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ อาจมาจากความแตกต่างของระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา ตลอดจนความแตกต่างในคุณภาพของโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง ที่กลุ่มทั้งสองช่วงอายุได้รับในการศึกษาภาคบังคับ²⁵ สำหรับประชากรวัยแรงงานที่อายุน้อย ความแตกต่างในสัดส่วนของผู้กลุ่มที่มีทักษะการรู้หนังสือและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ตามระดับการศึกษา อาจอธิบายได้ส่วนหนึ่งจากผลกระทบของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการพัฒนาทักษะ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของกลุ่มที่ทักษะการรู้หนังสือต่ำ มีความใกล้เคียงกันระหว่าง PISA 2565 (ในกลุ่มอายุ 15 ปี) และ การสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชน และประชากรวัยแรงงาน (ASAT, 2565) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีทักษะสูงกว่าเมื่ออายุ 15 ปี ได้ตัดสินใจเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาด้วยตนเอง โดยทั่วไปแล้ว จุดกำเนิดของความแตกต่างในทักษะพื้นฐานชีวิต การรู้หนังสือนั้นเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงแรกของวงจรชีวิต ซึ่งหมายถึงความถึงการได้รับการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพจากครอบครัวและการศึกษาปฐมวัยนั้นเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับความแตกต่างเหล่านี้

²⁵ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปีมีประสบการณ์ในวัยเด็กในช่วงที่ประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างมากในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

กลุ่มผู้หญิงอายุน้อย มีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนของกลุ่มที่มีระดับความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ น้อยกว่าผู้ชาย อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าความแตกต่างในสัดส่วนของกลุ่มที่มีทักษะ การรู้หนังสือและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อแบ่งตามเพศนั้นน้อยกว่ามาก เมื่อเทียบกับ ความแตกต่างตามอายุและวุฒิการศึกษา

รูปที่ 14: สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ แยกตามกลุ่มประชากร (ASAT, 2565)

ที่มา: Miyamoto และ Sarzosa

กลุ่มอายุน้อยที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีทักษะทางอารมณ์และสังคม "การค้นพบสิ่งใหม่" น้อยกว่าเกณฑ์ มีจำนวนน้อยกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุน้อยที่ไม่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับทักษะทางอารมณ์และสังคม แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันเกิดขึ้นค่อนข้างน้อยในแต่ละกลุ่มประชากรในแง่ของสัดส่วนของผู้ที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ของ “การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น” แต่มีความแตกต่างที่น่าสังเกตระหว่างคนหนุ่มสาวที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในแง่ของ “การค้นพบสิ่งใหม่” ตัวอย่างเช่น ในขณะที่ร้อยละ 17.2 ของชายหนุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาแสดงทักษะที่ต่ำกว่าเกณฑ์ สำหรับการเปิดรับแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ ๆ ตัวเลขนี้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30.7 ในกลุ่มชายหนุ่มที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ความแตกต่างนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากความสำเร็จของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยในการปลูกฝังความอยากรู้อยากเห็นและเปิดกว้าง อย่างไรก็ตาม อาจมีแรงผลักดันจากการเลือกด้วยตนเอง โดยผู้ที่เลือกเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยมักจะมีลักษณะทางอารมณ์และสังคม หรือภูมิหลังในครัวเรือนที่เอื้อต่อการพัฒนาทางอารมณ์และสังคมมากกว่า

บทที่ 3

การสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้

บทที่ 3:

การสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้

ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พล.ต.อ.เพิ่มพูน ชิดชอบ ขับเคลื่อนนโยบายใหม่ด้านการศึกษา ภายใต้ชื่อ “เรียนดี มีความสุข” ซึ่งมีแนวคิดในการปฏิรูปที่หลากหลาย มุ่งการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและลดภาระของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญความเป็นเบื้องหลัง คือ การเพิ่มพูนความรู้และทักษะของนักเรียนให้เชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน กิจกรรมพลเมือง (civic activities) และเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ทั้งนี้ นโยบายหลายด้านที่รัฐบาลนำเสนอ เช่น การเรียนรู้แบบยืดหยุ่นคือ “การเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา” การพัฒนาการเทียบโอนของใบรับรองการศึกษาและใบรับรองอาชีวศึกษา (ธนาคารหน่วยกิต: credit bank และใบรับรองทักษะอาชีพ: skill certificate) การปรับปรุงการแนะแนวอาชีพ และการสร้างทักษะเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศล้วนเป็นแนวนโยบายที่ถูกออกแบบมาเพื่อสนับสนุนให้คนไทยทุกคนมีทักษะพื้นฐานชีวิต ที่จะสามารถเติบโตก้าวหน้าได้ในตลาดแรงงานและในสังคม

บทที่ 3 ของรายงานฉบับนี้ จะนำเสนอกลยุทธ์ที่รัฐบาลไทยควรนำมาพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตด้านทักษะ เพื่อให้สามารถนำเสนอกกลยุทธ์ที่ตรงประเด็นและสร้างผลลัพธ์ได้มากที่สุด จึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจเจตนารมณ์ของนโยบายรัฐบาล และเข้าใจว่ารัฐบาลได้ดำเนินการอย่างไรเพื่อแปลงนโยบายเหล่านี้ไปสู่การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตโดยหลักฐานที่ใช้ในการทบทวนในรายงานฉบับนี้ได้อ้างอิงมาจากข้อมูลที่ถูกรวบรวมก่อนที่รัฐบาลชุดใหม่จะเริ่มเข้ามาบริหารประเทศในช่วงเดือนสิงหาคมปี พ.ศ. 2566 เป็นหลัก ส่วนที่หนึ่ง จะนำเสนอการประเมินเจตนารมณ์ของนโยบายรัฐบาลและการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่ออธิบายจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบการศึกษาและฝึกอบรมของไทยในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ให้กับทุกคน และต่อมาในส่วนที่สอง จะนำเสนอกลยุทธ์เพื่อการปฏิรูปที่รัฐบาลควรพิจารณาเพื่อให้สามารถแก้ไขวิกฤตด้านทักษะได้

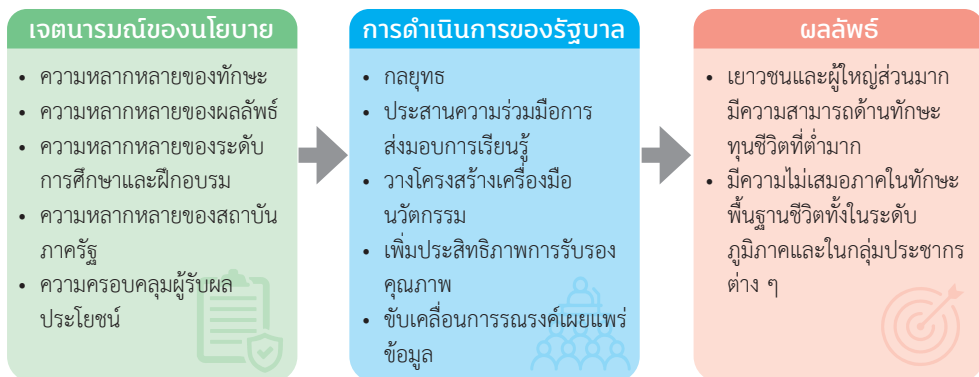

1

การประเมินผลของนโยบายและการดำเนินงาน ของรัฐบาลที่มุ่งพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต

รูปที่ 15 แสดงกรอบการทบทวนเจตนารมณ์ของนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ในประเทศไทย โดยมีสมมติฐานว่า บางส่วนของเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่จะส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต สามารถแปรเปลี่ยนไปสู่การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม และเมื่อมีการดำเนินงานที่เหมาะสมก็จะมีโปรแกรมที่มีคุณภาพสูงที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเลือกใช้ได้ ซึ่งในท้ายที่สุด จะส่งผลให้สัดส่วนของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานชีวิต โดยรวมเพิ่มสูงขึ้น และช่วยลดความไม่เสมอภาคของทักษะที่เกิดจากสภาพทางภูมิภาคและลักษณะทางประชากรศาสตร์

รูปที่ 15: กรอบเพื่อทำความเข้าใจว่าเจตนารมณ์ของนโยบายผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติ และผลลัพธ์ได้อย่างไร

คำถามที่ใช้กำหนดทิศทางของการศึกษา:

- ก) รัฐบาลมีเจตนารมณ์ของนโยบายที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต หรือไม่
- ข) รัฐบาลมีการดำเนินงานอย่างไรเพื่อช่วยแปลงเจตนารมณ์ของนโยบายไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้

การประเมินเจตนารมณ์ของนโยบายรัฐบาลเป็นการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวกับนโยบายและแผนงานเพื่อทำความเข้าใจกับลักษณะและระดับของพันธสัญญาของรัฐบาลที่ได้วางไว้เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ส่วนการประเมินระดับการดำเนินงานของรัฐบาลจะตรวจสอบว่า

มีกระทรวงหรือหน่วยงานใดได้ดำเนินงานในด้านต่าง ๆ (ก) กลยุทธ์ (ข) ประสานความร่วมมือการส่งเสริมการเรียนรู้ (ค) ดำเนินการใช้เครื่องมือนวัตกรรม (ง) เพิ่มประสิทธิภาพการรับรองคุณภาพ และ (จ) ขับเคลื่อนการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูล ทั้งนี้ รายงานฉบับนี้จะแสดงผลการประเมินเพื่อความสะดวกต่อการทำความเข้าใจผ่านตารางที่ 1 และตารางที่ 2 โดยผลของการทบทวนนี้จะถูกแสดงออกมาในสามลักษณะ (ครอบคลุมมาก ครอบคลุมปานกลาง และจำกัด) เพื่ออธิบายขอบเขตความครอบคลุมของแต่ละเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น (เช่น ความหลากหลายของทักษะ) ตามข้อมูลที่มีอยู่²⁶

รัฐบาลมีเจตนารมณ์ของนโยบายที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต หรือไม่?

การทบทวนเอกสารนโยบายตามที่แสดงผลสรุปในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เจตนารมณ์ของรัฐบาลที่จะลงทุนในทักษะพื้นฐานชีวิต มีความหลากหลายมาก (ครอบคลุมองค์ประกอบที่หลากหลาย และมีองค์ประกอบย่อยด้านการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม) มุ่งเน้นผลลัพธ์ (มุ่งที่จะบรรลุผลลัพธ์อย่างกว้างในตลาดแรงงานและสังคม) เป็นองค์รวม (เกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายระดับและหลายรูปแบบ) และครอบคลุม (รวมโปรแกรมสำหรับกลุ่มเปราะบาง ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเยาวชนที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียน) โดยในส่วนต่อไปจะอธิบายถึงผลลัพธ์เหล่านี้ และในภาคผนวกออนไลน์ 3 จะอธิบายรายละเอียดมากขึ้น

---

²⁶ ในการทบทวนนโยบาย การประเมินจะถือว่า “ครอบคลุมมาก” เมื่อไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของสิ่งที่ต้องการปรากฏอยู่ในข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมด เช่น ภายใต้ “ความหลากหลายของทักษะ” จะถือว่า “ครอบคลุมมาก” ถ้านโยบายหรือโปรแกรมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 อ้างถึงทักษะที่แตกต่างกันในหลาย ๆ มิติ การประเมินจะถือว่า “ครอบคลุมปานกลาง” เมื่อร้อยละ 60-80 ของสิ่งที่ต้องการปรากฏอยู่ในหลักฐานที่เก็บได้ และการประเมินจะถือว่า “ครอบคลุมจำกัด” เมื่อต่ำกว่าร้อยละ 60 ของสิ่งที่ต้องการปรากฏอยู่ในหลักฐานที่เก็บได้ ในส่วนของการดำเนินงานของรัฐบาล การประเมินจะถือว่า “ครอบคลุมมาก” เมื่อมีหลักฐานมากมายที่แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของรัฐบาลสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีจากตัวอย่างในประเทศไทยและในต่างประเทศ และ “ครอบคลุมปานกลาง” เมื่อมีบางส่วนของการทำงานหรือการดำเนินงานของรัฐบาลที่เข้มแข็ง แต่ยังสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้โดยขยายขอบเขตของการดำเนินงานหรือทำตามแนวปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศ และสุดท้าย การดำเนินงานของรัฐบาลจะถูกประเมินว่า “ครอบคลุมจำกัด” เมื่อพบตัวอย่างการดำเนินงานของรัฐบาลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และจะมีประโยชน์หากเพิ่มขอบเขตและผลลัพธ์ของการดำเนินงานให้กว้างขวางขึ้นเพื่อให้สำเร็จตามเจตนารมณ์ของนโยบายที่ตั้งไว้

ตารางที่ 1: สรุปเจตนารมณ์ของนโยบาย

ทักษะพื้นฐานชีวิต	นโยบายเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต				
	ความหลากหลายของทักษะ	ความหลากหลายของผลลัพธ์	ความหลากหลายของระดับการศึกษาและการฝึกอบรม	ความหลากหลายของสถาบันภาครัฐ	ความครอบคลุมผู้รับประโยชน์
การรู้หนังสือ	●	●	●	●	●
ดิจิทัล	●	●	●	●	●
อารมณืและสังคม	●	●	●	●	●

หมายเหตุ: ● ครอบคลุมมาก (ดูรายละเอียดในเชิงอรรถ 26)

ความหลากหลายของทักษะ: รัฐบาลมีเจตนารมณ์อย่างชัดเจนที่จะส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ดังที่ปรากฏในเอกสารยุทธศาสตร์ชาติ แผนงานระดับกระทรวง และกรอบหลักสูตร (curricular framework) โดยมีการอ้างอิงถึงทักษะพื้นฐานชีวิต ทั้งสามด้าน คือ การรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม รวมไปถึง องค์ประกอบย่อย เช่น ความสามารถในการมีตอบสนองข้อความสั้น ๆ การใช้ข้อมูลดิจิทัลเพื่อดำเนินงาน และการค้นหาแนวคิดใหม่ ๆ (ภาคผนวกออนไลน์ ตารางที่ A3.1.2) ตัวอย่างเช่น ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งรวมถึง การรู้หนังสือ (อ่าน เขียน และพูด) การสื่อสาร การรู้ข้อมูลและรู้เท่าทันสื่อ (information and media literacy) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การคำนวณ และความสามารถทางอารมณ์และสังคม เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และความเห็นอกเห็นใจ

ความหลากหลายของผลลัพธ์: รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะทุนชีวิตที่จะช่วยให้ประเทศบรรลุเป้าหมายที่มีที่หลากหลายและมีความทะเยอทะยานในยุทธศาสตร์ชาติ²⁷ เอกสารนโยบายเน้นว่าทักษะพื้นฐานชีวิต มีบทบาทสำคัญต่อการปรับปรุง

²⁷ แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยจำนวนมาก ที่แสดงให้เห็นว่า ทักษะพื้นฐานชีวิต ของบุคคลที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เช่น ผลลัพธ์การเรียนรู้และความสำเร็จด้านการศึกษา รวมไปถึงผลลัพธ์ในระยะยาวอื่น ๆ เช่น การที่บุคคลมีสุขภาพที่ดีขึ้น การมีส่วนร่วมในตลาดแรงงาน และผลิตภาพที่สูงขึ้น (CASEL, 2563 และ OECD, 2558) ดังนั้น ทักษะพื้นฐานชีวิต จึงมีส่วนช่วยเพิ่มผลลัพธ์ในระดับสังคม เช่น เพิ่มผลลัพธ์ในตลาดแรงงาน การมีส่วนร่วมในสังคม และการพัฒนาชาติ

ผลลัพธ์ด้านการศึกษา ตลาดแรงงาน และสังคม ซึ่งรวมถึง วุฒิการศึกษา โอกาสในการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพแรงงาน ความสามารถในการการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ผลลัพธ์ที่ดีต่อสุขภาพ สุขภาวะที่ดี (well-being) และการผสมกลมกลืนได้กับสังคมพหุวัฒนธรรม (ภาคผนวกออนไลน์ ตารางที่ A3.1.3) ตัวอย่างเช่น แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เน้นถึงบทบาทของการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต เพื่อความเจริญรุ่งเรืองและยั่งยืน ในขณะเดียวกันก็เพื่อช่วยเพิ่มความสุขและสุขภาวะที่ดีให้กับคนไทย

ความหลากหลายของระดับการศึกษาและการฝึกอบรม: แผนยุทธศาสตร์ของรัฐบาล แสดงถึงความต้องการที่จะเพิ่มทักษะพื้นฐานชีวิต ในการศึกษาและฝึกอบรมในทุก ๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรประจำชาติได้บ่งชี้ถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต (ภาคผนวกออนไลน์ ตารางที่ A3.1.4) ในแต่ละระดับการศึกษาและฝึกอบรม ตั้งแต่ระดับ ปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้สำหรับประชากรวัยแรงงาน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 เน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะแบบองค์รวม ซึ่งรวมถึง การเรียนรู้เพื่อพัฒนา กระบวนการคิด สังคม และอารมณ์ ยิ่งไปกว่านั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560 เน้นย้ำถึงความสำคัญของทักษะที่หลากหลายเพื่อความสำเร็จในชีวิต ซึ่งรวมถึง การรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล (ทักษะด้านเทคโนโลยี) และ ทักษะทางอารมณ์และสังคม (เช่น การจัดการกับ อารมณ์ แนวคิดที่พร้อมจะเติบโต (growth mindset) และการพัฒนาจริยธรรม)

ความหลากหลายของสถาบันภาครัฐ: เจตนารมณ์ของรัฐบาลที่จะส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต สะท้อนให้เห็นอยู่ในแถลงการณ์อย่างเป็นทางการของหลายกระทรวงและหน่วยงาน ของรัฐหลายแห่ง โดยครอบคลุมองค์ประกอบของนโยบายที่หลากหลาย ทั้งด้านการศึกษา ตลาดแรงงาน สุขภาพ การคุ้มครองเด็ก การพัฒนาทักษะดิจิทัล สวัสดิการ (ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส) และการพัฒนาอุตสาหกรรม (ภาคผนวกออนไลน์ ตารางที่ A3.1.5) โดยหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งรวมถึงหน่วยงานภายใต้นายกรัฐมนตรี (เช่น สำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) และหน่วยงานที่อยู่ภายใต้กระทรวงใน แต่ละด้าน (เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงสาธารณสุข) เน้นให้เห็นถึงแนวคิดของความรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินงานระหว่างหลาย ๆ หน่วยงานรัฐเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต

ความครอบคลุมผู้รับประโยชน์: ในลำดับสุดท้าย นโยบายและแผนของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต มีความครอบคลุมกลุ่มผู้เปราะบางที่หลากหลาย เช่น เด็กที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ผู้ที่ไม่มียานพาหนะ และผู้สูงอายุ (ภาคผนวกออนไลน์ ตารางที่ A3.1.6) จึงเป็นเรื่องปกติที่จะมีกระทรวงและหน่วยงานที่หลากหลายเข้ามาร่วมกันทำหน้าที่ส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ให้กับกลุ่มบุคคลเหล่านี้ โดยแต่ละหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ในการช่วยเหลือกลุ่มผู้เปราะบางที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น หลักสูตรการศึกษานอกระบบ (non-formal education) และหลักสูตรการศึกษาตามอัธยาศัย (informal education) ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการจะมุ่งเข้าไปที่ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือในโรงเรียน ทั้งเด็กเยาวชน และประชากรวัยแรงงาน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีทักษะและความรู้ที่จำเป็นอย่างครบถ้วนเพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จได้ในตลาดแรงงาน และในสังคม

รัฐบาลมีการดำเนินงานอย่างไรเพื่อช่วยแปลงเจตนารมณ์ของนโยบายสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น

การทบทวนการดำเนินงานของรัฐบาลตามที่แสดงผลสรุปในตารางที่ 2 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเจตนารมณ์ที่เข้มแข็งของนโยบายที่จะส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต (ตารางที่ 1) ไม่ได้ตามมาด้วยการดำเนินงานที่ครอบคลุมและประสานกัน ข้อค้นพบนี้ช่วยอธิบายได้ว่า สัดส่วนที่ใหญ่ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานในประเทศไทยยังมีระดับการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ด้านการรู้หนังสือดิจิทัล และทางอารมณ์และสังคมที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (รูปที่ 5) ในส่วนต่อไปจะอธิบายถึงผลลัพธ์โดยใช้ตัวอย่าง (กรอบที่ 3-11) เพื่อสาธิตแนวทางที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของรัฐบาลโดยสร้างขึ้นจากกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย และภาคผนวกออนไลน์ 3 จะอธิบายรายละเอียดของผลลัพธ์

ตารางที่ 2: สรุปการดำเนินงานของรัฐบาล

ทักษะพื้นฐานชีวิต	การดำเนินงานของรัฐบาล				
	พัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์	ประสานความร่วมมือการส่งมอบการเรียนรู้	วางโครงสร้างเครื่องมือนวัตกรรม	เพิ่มประสิทธิภาพการรับรองคุณภาพ	ขับเคลื่อนการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูล
การรู้หนังสือ	●	●	●	●	●
ดิจิทัล	●	●	●	●	●
อารมณ์และสังคม	●	●	●	●	●

Note: ● ครอบคลุมมาก, ● ครอบคลุมปานกลาง, ● ครอบคลุมจำกัด (ดูรายละเอียดในเชิงอรรถ 26)

พัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์: รัฐบาลสามารถพัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการศึกษาและฝึกอบรม โดยสามแนวทางสำคัญ คือ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตและระดับของช่องว่างทางทักษะ (skill gap) แนะนำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบวิธีการช่วยลดช่องว่างทางทักษะอย่างได้ผล และกำหนดกรอบทักษะพื้นฐานชีวิต ที่ผู้เรียนจะต้องพัฒนา ซึ่งประเทศไทยยังมีความคืบหน้าของแนวทางที่กล่าวมานี้อย่างจำกัด ประการแรก แม้ว่าจะมีการวิเคราะห์หามาตรฐานอุปสงค์ของทักษะ (skill demand) เพื่อใช้สื่อสารความต้องการทักษะที่ยังขาดอยู่ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในปัจจุบันและในอนาคต แต่กลับมีการวิเคราะห์ห้าน้อยมากด้านอุปทานของทักษะ (skill supply) ที่ใช้แสดงลักษณะของช่องว่างทางทักษะ (กรอบที่ 3) ประเทศไทยจะได้ประโยชน์หากเพิ่มการวิเคราะห์ด้าน

อุปทานของทักษะ (skill supply) ทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด ประการที่สอง ยังมีข้อมูลที่จำกัดมากเกี่ยวกับวิธีการที่ดำเนินการแล้วได้ผลลัพธ์ในการส่งเสริมทักษะทุนชีวิตในประเทศไทย ความพยายามที่จะสร้างข้อมูลเหล่านี้มักจะถูกผลักดันโดยนักวิจัยรายบุคคลในมหาวิทยาลัยและหน่วยงานบางแห่ง ซึ่งแทบจะไม่ได้ส่งผลให้มีความพยายามร่วมกันที่จะสังเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเหล่านี้เพื่อให้สามารถตอบคำถามได้ว่า สิ่งใดที่ทำแล้วได้ผล ประเทศไทยสามารถเรียนรู้ได้จากความพยายามของประเทศอื่น ๆ ที่จะผลักดันการดำเนินการที่มีนโยบายเชิงประจักษ์ (กรอบที่ 4) ประการสุดท้าย กรอบที่รัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดแนวทางให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละขั้นตอนของการศึกษาและการฝึกอบรมยังขาดรายละเอียดปลีกย่อย ความสม่ำเสมอ และการเชื่อมโยงสอดคล้องกัน ประเทศไทยมีการกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานและกรอบโครงสร้างการศึกษา การประกอบอาชีพ และวิชาชีพ ซึ่งอธิบายให้ผู้เรียนรู้ทราบว่าต้องมีความรู้อะไรบ้าง และจะต้องมีความสามารถด้านใดบ้าง เมื่อจะสิ้นสุดการศึกษาและฝึกอบรมในแต่ละระดับ อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นที่จะต้อง (ก) รับรองว่ามาตรฐานและกรอบโครงสร้างเหล่านี้รวมไปถึงกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework) มีรายละเอียดเพียงพอเกี่ยวกับลักษณะของทักษะพื้นฐานชีวิต ที่ผู้เรียนเป็นเกณฑ์ว่าจะต้องพัฒนาให้ก้าวหน้า (ข) รับรองว่ามีความสอดคล้องกันของมาตรฐานการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษาและการฝึกอบรม และ (ค) เตรียมกรอบทักษะที่ครอบคลุมเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการศึกษาและฝึกอบรมทุกคนสามารถนำไปปฏิบัติ (กรอบที่ 5)

การแสดงให้เห็นถึงลักษณะช่องว่างทางทักษะ โดยใช้การวิจัยด้านอุปทานของทักษะ

ลักษณะช่องว่างทางทักษะ (skill gaps) สามารถศึกษาได้โดยการวิเคราะห์ด้านอุปสงค์ของทักษะ (skill demand) และด้านอุปทานของทักษะ (skill supply) การวิเคราะห์ด้านอุปสงค์ของทักษะ (skill demand) ใช้ข้อมูลจากผลสำรวจนายจ้างเพื่อแสดงให้เห็นถึงทักษะที่ยังขาดอยู่ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับแต่ละภาคเศรษฐกิจและอาชีพ การวิเคราะห์นี้มักจะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับ “ความยุ่งยากที่นายจ้างต้องเผชิญในการหาลูกจ้างที่มีทักษะตามที่ต้องการ” หรือ “ทักษะที่ขาดอยู่ของลูกจ้างในปัจจุบัน” แม้ว่าไม่ใช่ทุกผลสำรวจนายจ้างจะครอบคลุมทักษะที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะพื้นฐานชีวิต แต่ก็มีผลการสำรวจนายจ้างบางฉบับ ซึ่งรวมถึง ผลสำรวจนายจ้างของธนาคารโลก (World Bank’s STEP Employer’s Survey) ที่แสดงผลเกี่ยวกับทักษะ²⁸ ด้านการคิด ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม ในประเทศไทยมีการวิเคราะห์ด้านอุปสงค์ของทักษะที่ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานชีวิต ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และในภาคการผลิตเป้าหมาย²⁹ ผลการวิเคราะห์เหล่านี้ได้ถูกสถาบันการศึกษาและฝึกอบรม รวมถึงผู้ที่หางานทำนำไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าในการกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะ³⁰

²⁸ <https://microdata.worldbank.org/index.php/collections/step>

²⁹ ยกตัวอย่างเช่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีการเก็บข้อมูลจากภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่หลากหลายเกี่ยวกับทักษะที่ต้องการอยู่เป็นประจำ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ก็มีการสำรวจทักษะที่ต้องการและการสำรวจภูมิทัศน์ของบุคคลที่มีทักษะสูง (Talent Landscape survey) เพื่อวัดความสามารถที่จำเป็นจะต้องมีสำหรับงานที่มีความต้องการสูงในอนาคต (Vandeweyer et al., 2563) เช่น วิศวกรรมหุ่นยนต์ (Robotic Engineer) นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Scientist) การสำรวจเหล่านี้ช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังช่วยแนะแนวทางให้แก่หน่วยงานรัฐให้สามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะในภาคการศึกษาได้มีประสิทธิภาพ (เช่น การให้เงินทุนสนับสนุน)

³⁰ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ให้คำแนะนำกับผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะที่ต้องการ การศึกษา อาชีพ และโอกาสในการทำงาน รวมถึง ให้เครื่องมือเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ (เช่น แบบทดสอบบุคลิกภาพ เป็นต้น) เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มประชากรที่หลากหลายให้สามารถนำไปใช้หางานและเตรียมความพร้อมสำหรับตลาดแรงงาน การเริ่มจัดทำฐานข้อมูลทักษะแรงงาน (Skills Mapping) ซึ่งผลักดันโดยกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มีเป้าหมายที่จะสร้างฐานข้อมูลด้านทักษะที่ต้องการมากที่สุดสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อจะนำมาใช้พัฒนาโปรแกรมอุดมศึกษา

การวิเคราะห์อุปทานของทักษะ (skill supply) จะใช้การทดสอบหรือการวัดทักษะความชำนาญเพื่อแสดงระดับของทักษะที่แสดงออกหรือมีอยู่ของเด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงานการวิจัยอุปทานของทักษะสามารถครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย รวมถึงผู้ที่ไม่ได้ทำงาน ว่างาน และไม่ได้อยู่ในการจ้างงาน การศึกษา และการฝึกอบรม (NEETs) การวิเคราะห์นี้มักจะผนวกอยู่ในการสำรวจข้อมูลครัวเรือน ภาวะการทำงานของประชากร และการสำรวจนักศึกษา โดยจะให้ข้อมูลที่มีคุณค่าเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะ ซึ่งให้เห็นกลุ่มประชากรย่อยใดมีสัดส่วนของผู้มีระดับความชำนาญต่ำเป็นจำนวนมาก การวิเคราะห์อุปทานของทักษะจากโครงการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) และการสำรวจความสามารถประชากรวัยแรงงานสากล (PIAAC) ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) เป็นตัวอย่างที่ดีของประโยชน์ในการวิเคราะห์ที่สามารถให้ข้อมูลเพื่อการออกแบบนโยบายการศึกษาและฝึกอบรม³¹ แม้กระนั้นก็ตาม ในประเทศไทยก็ยังมี การวิเคราะห์อุปทานของทักษะของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน³² ที่จำกัดมาก

³¹ ดัชนีชี้วัดช่องว่างทางทักษะจากการประเมิน PISA ของ OECD ให้ทิศทางแก่ประเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของแต่ละประเทศได้ดำเนินการเพื่อลดช่องว่างในการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ที่แสดงสัดส่วนของประชากรผู้ใหญ่ที่มีความสามารถไม่ต่ำกว่าระดับที่ 2 จากผลการสำรวจทักษะผู้ใหญ่ของ OECD และธนาคารโลก (STEP) ในด้านกรรู้หนังสือได้ให้ข้อมูลแก่ประเทศ 45 ประเทศที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อวัดความคืบหน้าในตัวชี้วัด 4.6.1 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Indicator 4.6.1.)

³² การทบทวนในรายงานฉบับนี้ ได้แสดงตัวอย่างสองตัวอย่างของการประเมินอุปทานของทักษะในประเทศไทย ตัวอย่างแรกคือ การสำรวจเพื่อทำความเข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการรู้เท่าทันสื่อและข้อมูล ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การสำรวจนี้ได้ส่งให้กับบุคคล 9,000 คน ซึ่งมีทั้งเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ รวมถึง กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ตัวอย่างที่สอง คือ การประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) พ.ศ. 2561 ซึ่งเก็บข้อมูลความสามารถในการอ่านหนังสือ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในกลุ่มเด็กอายุ 15 ปีเพียงกลุ่มเดียว

ผลจากการสำรวจทักษะและความพร้อมของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (Adult Skills Assessment in Thailand: ASAT) ที่ใช้ในรายงานฉบับนี้ (กรอบที่ 1) เป็นความพยายามครั้งแรกในประเทศไทยที่มีการใช้ข้อมูลอุปทานของทักษะพื้นฐานชีวิตที่เก็บข้อมูลทั้งในระดับประเทศและในระดับภูมิภาค บทที่ 2 ของรายงานฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าผลการสำรวจ ASAT สามารถนำมาบ่งชี้ทักษะที่ต้องการ (รูปที่ 5 และ รูปที่ 6) และหากกลุ่มประชากรย่อยที่มีความต้องการทักษะได้อย่างชัดเจน (รูปที่ 10 รูปที่ 11 รูปที่ 12 รูปที่ 13 และ รูปที่ 14) ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการวิเคราะห์อุปทานของทักษะในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับจังหวัด และควรทำซ้ำในแต่ละช่วงเวลาในบุคคลเดียวกันหรือรุ่นเดียวกัน³³ รัฐบาลสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลนี้เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางให้กับสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมได้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้สถาบันเหล่านี้ลงทุนในทักษะที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับกลุ่มที่เปราะบางที่สุด

---

³³ ธนาคารโลกและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีกำหนดการที่จะส่งมอบผลสำรวจทักษะและความพร้อมของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในสามจังหวัดเป้าหมาย ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2567

การจัดเตรียมและเผยแพร่กิจกรรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์

นโยบายที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (evidenced-based policies) และการสอดแทรกกิจกรรมที่มาจาก “สิ่งที่ทำแล้วได้ ผลลัพธ์” เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าในระบบการศึกษาและฝึกอบรมมาแล้วทั่วโลก แม้ว่าปัจจัยด้านการเมือง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และงบประมาณมักจะเป็นอุปสรรคไม่ให้มีการใช้กิจกรรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ แต่มีผู้กำหนดนโยบายและนักการศึกษาที่เห็นประโยชน์กับกิจกรรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์แล้วมากขึ้น เนื่องจากประโยชน์ที่จะได้จากการดำเนินการปฏิรูปที่มีหลักฐานชัดเจนแล้วว่าทำให้เกิดผลลัพธ์ได้จริงในระบบที่อื่น ๆ ทั้งนี้ การออกแบบเพื่อประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมการศึกษาและฝึกอบรมในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีความเข้มข้นขึ้นมาก (เช่น การทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม (randomized control trial: RCT)) และการประเมินแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental design)) ทำให้มีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta-analyses) และคลังข้อมูลของกิจกรรมที่มีประสิทธิผลที่สามารถช่วยให้แนวทางกับผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา และนักพัฒนาแรงงานในการจัดเตรียมและนำกิจกรรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์มาใช้พัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต

ตัวอย่างเช่น การประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมของธนาคารโลกเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้สากล (World Bank’s Cost-Effective Approach to Improve Global Learning) ได้รวบรวม นโยบาย กิจกรรม และเครื่องมือที่น่าจะได้ผลดีสำหรับการเพิ่มการเรียนรู้ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและประเทศรายได้ปานกลาง (Banerjee et al., 2566)³⁴ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ คลังข้อมูลของกิจกรรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ของกระทรวงศึกษาธิการประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีชื่อว่า What Works Clearinghouse³⁵ ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีคลังข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Learning program: SEL) ซึ่งเป็นความร่วมมือเพื่อการศึกษา สังคม และอารมณ์ (Collaborative for Academic Social and Emotional Learning: CASEL) ที่ได้

³⁴ มีการจัดกลุ่มกิจกรรมที่ศึกษามากมายออกเป็น 5 ลักษณะ ตามการประเมินผลลัพธ์ที่เข้มข้น โดยจำแนกออกเป็น: “ควรซื้อ” “ควรซื้อ” “ควรซื้อ แต่ยังมีหลักฐานที่จำกัด” มีประสิทธิผลแต่ค่อนข้างแพง” และ “ไม่ควรซื้อ”

³⁵ เป็นคลังข้อมูลด้านการศึกษาที่สรุปความคุ้มค่าของนโยบาย โครงการ และเครื่องมือทางการศึกษาที่ผ่านมาตรฐานที่เข้มข้น คลังข้อมูลนี้ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเสนอแนะแนวทางให้กับรัฐบาลและโรงเรียนในท้องถิ่นเพื่อใช้ออกแบบนโยบายและโครงการที่จะช่วยเพิ่มผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้

มีการวิเคราะห์และคัดสรรอย่างเข้มข้นโดยอาศัยผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่แสดงถึงประสิทธิผลของกิจกรรมการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมให้กับผู้เรียน³⁶ ในขณะนี้ยังไม่มีข้อมูลว่ามีกิจกรรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิตของประเทศไทยอยู่ในคลังข้อมูลเหล่านี้

รัฐบาลควรพิจารณาที่จะเป็นผู้นำหรือสั่งการให้สถาบัน (เช่น สถาบันการศึกษา หรือ องค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์: NGOs) ผลักดันให้เกิดการสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ การดำเนินงานนี้จะรวมถึงการนำกิจกรรมใหม่ ๆ มาทดลองใช้ หรือ การปรับปรุงกิจกรรมที่มีอยู่เดิมโดยใช้ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่มีอยู่ โดยจะต้องผนวกการประเมินผลกระทบที่มีการออกแบบอย่างเข้มข้นไว้ในกิจกรรม แม้ว่าจะต้องใช้เวลานานกว่ากิจกรรมที่ออกแบบขึ้นเองในประเทศที่จะเริ่มให้แนวทางที่สามารถนำไปสังเคราะห์เพื่อสร้างแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด แต่ในท้ายที่สุดแล้วก็จะให้ผลตอบแทนที่สามารถนำมาใช้ปรับปรุงการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ได้ต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตาม ขาวดี คือ ยังมีสัญญาณที่ดีอยู่บ้างในด้านความพยายามที่จะส่งเสริมการสร้างผลลัพธ์เชิงประจักษ์ หนึ่งในตัวอย่างคือหลักสูตรไรซ์ไทยแลนด์ (High Scope RIECE curriculum) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แสดงผลลัพธ์เชิงประจักษ์ของการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เน้นการให้เด็กเป็นศูนย์กลาง (child-centered) และการให้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนผ่านการเล่น (play-based active learning environment) เพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือ และทักษะทางอารมณ์และสังคม³⁷ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ กิจกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Development) ที่ดำเนินการโดยมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา (Dek Noi Pattana Foundation) ซึ่งออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศักยภาพของครูและผู้ดูแลเด็ก เพื่อช่วยส่งเสริมเด็กในด้าน ความคิด ทักษะทางอารมณ์และสังคม และทักษะทางกายภาพ ในจังหวัดสุรินทร์ของประเทศไทย³⁸

³⁶ แม้ว่าการดำเนินการที่ถูกประเมินผลส่วนใหญ่จะมาจากในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ก็สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าสำหรับผู้สนใจในประเทศอื่น ๆ ที่จะเตรียมโครงการการเรียนรู้ด้าน SEL เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะทางอารมณ์และสังคม

³⁷ การประเมินผลกระทบของโครงการนี้ ชี้ให้เห็นว่า หลักสูตรไรซ์ ช่วยเพิ่มพัฒนาการของเด็กอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านทักษะส่วนบุคคลและทักษะด้านสังคม การแสดงออกทางภาษา และทักษะการพัฒนากล้ามเนื้อ <https://ece.utcc.ac.th/wp-content/uploads/An-Early-Evaluation-of-a-HighScope-Based-Curriculum-Intervention-in-Rural-Thailand.pdf>

³⁸ การประเมินผลกระทบของโครงการนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เข้าร่วมโครงการ มีผลลัพธ์ด้านตัวชี้วัดทางสติปัญญา สังคม อารมณ์ และทักษะทางกายภาพ ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ <https://www.deknoipattana.org/wp-content/uploads/2021/03/DNPF-Progress-Report-2017-2018.pdf>

จัดทำกรอบสำหรับการอ้างอิง จากมาตรฐานการเรียนรู้ และโครงสร้างของทักษะ

รัฐบาลสามารถช่วยให้แนวทางกับสถาบันการศึกษาและฝึกอบรม โดยการจัดทำมาตรฐาน (standard) หรือการทดสอบที่เป็นมาตรฐาน (yardstick) โดยระบุรายละเอียดของสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องรู้และต้องมีความสามารถในแต่ละระดับการศึกษาและฝึกอบรม มาตรฐานการศึกษา พ.ศ. 2561 ของประเทศไทยได้พรรณนาถึงลักษณะรายละเอียดในด้านมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถที่หลากหลายของนักเรียน รวมถึงทักษะทุนชีวิตในทุกระดับการศึกษา ยิ่งไปกว่านั้น หลักสูตรการศึกษาเด็กปฐมวัยและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้ให้รายละเอียดของมาตรฐานการเรียนรู้³⁹ อย่างไรก็ดีตาม รายละเอียดของมาตรฐานการเรียนรู้ที่ใช้อยู่นี้ยังไม่สมบูรณ์และไม่สอดคล้องกันระหว่างการศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัยกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน⁴⁰ แม้ว่าจะเป็นที่เข้าใจได้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องกำหนดกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสาขาวิชาที่เรียน (เช่น วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น) แต่กลับไม่มีวิธีที่จะเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานกับแกนหลักการเรียนรู้ 4 ด้าน (การพัฒนาทางกายภาพ อารมณ์สังคม และสติปัญญา) ที่มุ่งเน้นในหลักสูตรการศึกษาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ การมีกลุ่มมาตรฐานการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและการพัฒนามาตรฐานให้สอดคล้องกันจะช่วยให้แนวทางกับสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมให้สามารถส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁴¹ ประเทศเอสโตเนียเป็นตัวอย่างที่ดีของการสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดเพียงพอ สามารถ

³⁹ เป็นที่น่าสังเกตว่า หลักสูตรการศึกษาเด็กปฐมวัย และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกรอบอย่างกว้าง แทนที่จะเป็นระบบที่ผสมผสาน การสอน บทเรียน ตำราเรียน แผนชั่วโมงเรียน สื่อการสอนอื่น ๆ และการประเมินที่วัดความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ และวิชาต่าง ๆ

⁴⁰ ตัวอย่างเช่น หลักสูตรการศึกษาเด็กปฐมวัย ยังไม่ได้รวมความสามารถพื้นฐานและความคุ้นเคยด้านดิจิทัลที่เด็กควรได้รับการพัฒนา ยิ่งไปกว่านั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความสามารถที่สำคัญด้านอารมณ์และสังคม เช่น “การห่วงใยผู้อื่น” และ “การเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ”

⁴¹ มาตรฐานการเรียนนี้จะช่วยเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework: NQF) สำหรับประเทศไทยซึ่งยังไม่ได้ให้รายละเอียดถึงลักษณะย่อยแต่ละด้านของทักษะพื้นฐานชีวิต หรือแนะแนวทางสำหรับการศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา

ตอบสนองไวต่อการพัฒนา และสอดคล้องกันในทุกระดับการศึกษา (รัฐบาลเอสโตเนีย 2554 ประเทศเอสโตเนีย 2565)⁴² ประเทศไทยควรพิจารณาใช้ประโยชน์มาตรฐานให้ดีขึ้นตามวิธีการนี้ เพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางที่ชัดเจนสำหรับสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต

อีกหนทางหนึ่งที่รัฐบาลจะสามารถให้แนวทางกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการศึกษาและฝึกอบรม คือ การจัดทำกรอบการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต (foundational skill framework) ที่มีนิยามลักษณะของทักษะและแนวทางในการพัฒนาทักษะตลอดทุกช่วงระดับของการศึกษาและการฝึกอบรม โดยที่ไม่จำเป็นต้องออกเป็นคำสั่งบังคับให้สถาบันการศึกษาและฝึกอบรมปฏิบัติตามกรอบทักษะพื้นฐานชีวิตนี้ แต่การกำหนดกรอบการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตไว้ก็จะสามารถมีอิทธิพลต่อการออกแบบหลักสูตรการสอนและการเรียนรวมถึงกิจกรรมเพื่อการพัฒนาด้านอาชีพ (professional development activities) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรอบการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาด้วยวิธีการที่ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (holistic) และครอบคลุม (inclusive) และได้สะท้อนมุมมองของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการศึกษาและฝึกอบรม รวมถึงตลาดแรงงานและสังคมโดยรวมไว้แล้ว จะสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่มีพลังในการกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์สำหรับการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ตัวอย่างที่ดีคือ กรอบการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของประเทศสิงคโปร์⁴³ ซึ่งจัดทำโดยใช้งานวิจัยและการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายในการเตรียมการและการลงนามรับรอง กรอบการพัฒนาฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในการพัฒนาที่สำคัญที่สุดที่สิงคโปร์พยายามทำเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้ทันสมัย ซึ่งส่งผลให้มีการผสมผสานเข้าไปในหลักสูตรของชาติกิจกรรมนอกห้องเรียน (co-curricular activities) การศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะและความเป็นพลเมือง (character and citizenship education)

⁴² หลักสูตรประจำชาติของประเทศเอสโตเนีย มีมาตรฐานแยกกันระหว่างสถาบันดูแลเด็กก่อนเข้าโรงเรียน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมาตรฐานดังกล่าวได้สรุปละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับความสามารถที่ต้องมี (รวมถึง ทักษะพื้นฐานชีวิต) โดยเป็นมาตรฐานที่สอดคล้องกันในแต่ละระดับพัฒนาการ โครงสร้างการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของประเทศสิงคโปร์ เป็นตัวอย่างของโครงสร้างที่ง่ายแต่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งได้รับการรับรองจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน และช่วยเสริมมาตรฐานการศึกษาและให้แนวทางเชิงกลยุทธ์กับสถาบันการศึกษาและฝึกอบรม

⁴³ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/21st-century-competencies> และ <https://www.skillsfuture.gov.sg/skills-framework>

รวมถึง การฝึกอบรมครู (Tan et. al., 2560) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการประชุมปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการและอย่างกว้างขวางเพื่อปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาให้ทันสมัยนั้นมักจะใช้เวลาหลายปี ดังนั้น การเตรียมกรอบการพัฒนาทักษะที่ได้รับการรับรองอย่างกว้างขวางและครอบคลุมจะสามารถช่วยเสริมการจัดทำแนวทางเชิงกลยุทธ์ได้อีกทางหนึ่ง⁴⁴ เมื่อเร็ว ๆ นี้มีการดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งร่วมมือกับยูนิเซฟ (UNICEF) และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการจัดทำกรอบการพัฒนาทักษะสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน “Skills Framework for Basic Education” เป็นความก้าวหน้าที่จะนำไปสู่การจัดเตรียมกรอบการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ที่สมบูรณ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดด้านการศึกษาและฝึกอบรม

มาตรฐานอาชีพและวิชาชีพถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการเรียนรู้ เนื่องจากมาตรฐานเหล่านี้มีรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่ผู้ทำงานจะต้องพัฒนาและมีความเชี่ยวชาญสำหรับแต่ละอาชีพและแต่ละวิชาชีพ มาตรฐานเหล่านี้ยังช่วยชี้นำสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมในการเตรียมการและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน เมื่อเร็ว ๆ นี้ สถาบันเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญกับความพยายามที่จะจัดเตรียมการฝึกอบรมหลักสูตรฐานสมรรถนะ (competence-based curriculum) ในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมทักษะทุนชีวิตไปพร้อม ๆ กับทักษะด้านวิชาชีพ และทักษะด้านเทคนิค สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานภายใต้กระทรวงแรงงาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สภาอุตสาหกรรม และสภาวิชาชีพ ได้ร่วมกันจัดเตรียมมาตรฐานอาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงกรอบคุณสมบัติ (qualification frameworks) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับแต่ละอาชีพ วิชาชีพ และสถาบันการศึกษาและการฝึกอบรม⁴⁵ การพัฒนาที่มีแนวโน้มที่ดีคือการก่อตั้งกรอบคุณวุฒิแห่งชาติของไทย ซึ่งได้สร้างการเชื่อมโยงในแนวตั้งตามมาตรฐานการเรียนรู้และผลลัพธ์จากการเรียนรู้ตามคุณวุฒิการศึกษา และอาชีพตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงการศึกษาและการฝึกอบรมประชากรวัยแรงงานและจะมีประโยชน์อย่างยิ่งหาก กรอบคุณวุฒิแห่งชาติของไทยได้ระบุรายละเอียด

⁴⁴ ตัวอย่างที่ดี คือ เมื่อเร็ว ๆ นี้คณะกรรมการการศึกษาของรัฐแคลิฟอร์เนียได้รับรองกรอบวิชาคณิตศาสตร์ (math framework) ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต ซึ่งผลักดันโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (inquiry-based) สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ [https://www.cde.ca.gov/ci/ma/cf/#:~:text=The%20Mathematics%20Framework%20provides%20guidanceSTEM\)%20in%20college%20and%20career.](https://www.cde.ca.gov/ci/ma/cf/#:~:text=The%20Mathematics%20Framework%20provides%20guidanceSTEM)%20in%20college%20and%20career.)

เพียงพอเกี่ยวกับทักษะเฉพาะ ที่ผู้เรียนได้รับการคาดหวังให้พัฒนาอย่างสม่ำเสมอตลอดทุกขั้นตอนของการศึกษาและการฝึกอบรม นอกจากนี้ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติของไทยยังสามารถเพิ่มความกระจำที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ของการพัฒนาเด็กปฐมวัย การศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น

---

⁴⁵ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และอุตสาหกรรม ได้ใช้มาตรฐานสากล (international standard) สำหรับในบางอุตสาหกรรม (เช่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยว)

ประสานความร่วมมือการส่งมอบการเรียนรู้: รัฐบาลสามารถมีบทบาทสำคัญที่จะรับรองว่าวัยเด็กจะสามารถประโยชน์สูงสุดจากโอกาสในการเรียนรู้ที่มีในทุกระดับการศึกษาและฝึกอบรม เพื่อให้ทันท้ายที่สุด ผู้เรียนจะมีได้รับทักษะพื้นฐานชีวิต ที่เพียงพอก่อนที่จะก้าวเข้าสู่วัยเยาวชนและวัยประชากรวัยแรงงาน อย่างไรก็ตาม เป็นความท้าทายอย่างมากสำหรับประเทศไทยเนื่องจากทางเลือกในการเรียนที่หลากหลายจากสถาบันการศึกษาที่มีที่หลากหลาย (เช่น จากสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมของรัฐและเอกชน ภาคเอกชน และองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์) ประกอบกับ ไม่ได้มีการประสานความร่วมมือกันในแต่ละระดับการศึกษาและฝึกอบรม เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า การศึกษาและฝึกอบรมของประเทศไทยเป็นแบบกระจายอำนาจและแยกเป็นส่วน ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นภาพจากสถานการณ์ในเหตุการณ์ลักษณะนี้⁴⁶ ดังนั้นการจัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับจังหวัดจึงจะมีประโยชน์สำหรับประเทศไทย โดยให้หน่วยประสานงานนี้มีบทบาทหน้าที่ในการรับรองว่าผู้เรียนทุกคนจะมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ให้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำในทุก ๆ ระดับการศึกษาและฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์สูงสุดจากการสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน (กรอบที่ 6) นอกจากนี้หน่วยประสานงานยังสามารถช่วยให้กลุ่มที่เปราะบางที่สุดได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการพัฒนาทักษะทุนชีวิต โดยการให้ความสำคัญกับกลุ่มที่เปราะบางเหล่านี้ให้เข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้ และหน่วยประสานงานยังสามารถช่วยให้มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งถือว่าเป็นช่วงอายุที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต (กรอบที่ 7) อีกทั้ง หน่วยประสานงานยังสามารถช่วยให้ระบบการศึกษาและฝึกอบรมใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของภาคเอกชนในการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นจากประสบการณ์การปฏิบัติงานจริงและเชื่อมโยงกับตลาดแรงงานและชุมชน (กรอบที่ 8)

⁴⁶ จินตนาการว่ามีเด็กนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดหนึ่งในประเทศไทย นักเรียนคนนี้น่าจะลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนรัฐบาลซึ่งบริหารจัดการโดยสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นของกระทรวงศึกษาธิการในขณะที่เด็กนักเรียนหญิงคนนี้ได้รับการศึกษาตามหลักสูตรหลักซึ่งเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ แต่การเตรียมการสอนของครู วิธีการสอน สื่อการสอน รวมถึง หลักสูตรเสริม และกิจกรรมนอกหลักสูตร ถูกออกแบบตามปัจจัยที่หลากหลาย เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ซึ่งก็คือ จังหวัด เทศบาล ตำบล) และหน่วยงานในระดับกรมและกระทรวงจากรัฐบาลกลาง รวมถึงภาคเอกชน และองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยสถาบันภายนอกเหล่านี้มีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลกับการสอนและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนทั่วประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเด็กนักเรียนหญิงคนนี้ได้เรียนและฝึกอบรมต่อในระดับที่สูงขึ้น หน่วยที่บริหารสถาบันการศึกษา กลยุทธ์การสอน และทรัพยากรในการเรียนรู้ ก็จะเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละระดับการเรียนและการฝึกอบรมที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากแต่ละหน่วยการศึกษาและฝึกอบรมมักจะมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน สภาพการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงไม่สามารถรับรองได้ว่าผลลัพธ์การเรียนรู้จะสอดคล้องกันในแต่ละระดับการศึกษาและฝึกอบรม เว้นแต่เสียว่าจะมีการประสานงานในการประสานงาน และอาจไม่ช่วยให้เด็กนักเรียนหญิงคนดังกล่าวสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ก่อนที่จะเข้าสู่เยาวชนและวัยผู้ใหญ่

จัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับจังหวัด

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะมีหน้าที่รับผิดชอบหลักในด้านการศึกษาของประเทศไทย แต่กระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ก็มีหน้าที่จัดการการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะทางหรือในชุมชนท้องถิ่นที่เห็นได้ชัด คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย มีบทบาทสำคัญในการจัดการสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมในระดับจังหวัด เทศบาล และตำบล ในขณะที่กระทรวงอื่น ๆ ก็มีหน้าที่จัดการการศึกษาเฉพาะทางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน ยิ่งไปกว่านั้นมหาวิทยาลัย ภาคเอกชน องค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์และหน่วยงานระหว่างประเทศและทวิภาคี ได้ให้การสนับสนุนเพิ่มเติมสำหรับการสอนและการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการริเริ่มการดำเนินการระดับประเทศเกิดขึ้น เช่น การจัดทำพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) เพื่อช่วยโรงเรียนในระดับตำบลบางแห่งให้ได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย (targeted learning)

แม้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้หลักที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและฝึกอบรม (สำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน) จะถูกกำหนดโดยหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ แต่ปัจจัยเฉพาะตามบริบทของพื้นที่ เช่น การฝึกอบรมครู หลักสูตรเสริม และกิจกรรมนอกหลักสูตร รวมถึง ทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนรู้เพิ่มเติมนั้น ได้มาจากสถาบันต่าง ๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น จึงเป็นความท้าทายที่จะรับรองได้ว่าเด็กจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้หลัก (รวมถึง การรับรองว่าผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต) ก่อนที่จะเข้าสู่วัยเยาวชนหรือวัยประชากรวัยแรงงาน ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาทักษะมีประสิทธิภาพสูงสุดและมีความเสมอภาค จึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่แนวทางการเรียนรู้ (ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลากหลายสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมในแต่ละระดับ และเชื่อมโยงตามแนวดิ่ง) จะต้องมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างก้าวหน้าตามช่วงเวลา ยิ่งไปกว่านั้น ในแต่ละขั้นของการศึกษาและฝึกอบรมทุก ๆ ระดับ ผู้เรียนรู้ควรจะสามารถได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุดจากสถาบันรัฐและเอกชนที่แตกต่างกันหากสถาบันเหล่านี้มีการประสานความร่วมมือกัน (ความเชื่อมโยงตามแนวนอน)

ประเทศไทยยังเผชิญหน้ากับความท้าทายที่สำคัญที่จะรับรองได้ว่ามีความเชื่อมโยงตามแนวตั้งและความเชื่อมโยงตามแนวนอนเนื่องจากประเทศไทยมีระบบการส่งมอบการศึกษาแบบกระจายอำนาจและแยกเป็นส่วน

การจัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับจังหวัดจะสามารถช่วยให้การส่งมอบการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากที่สุด พลังของหน่วยลักษณะนี้จะสามารถช่วยรับรองว่าการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต จะสอดคล้องกันในทุกระดับการศึกษาและฝึกอบรม ซึ่งไม่เพียงแต่จะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานสนับสนุนหลัก เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย แต่ยังเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่ได้กล่าวถึงข้างต้น นอกจากนี้หน่วยประสานงานยังสามารถให้ข้อมูลแก่สำนักงานการศึกษาท้องถิ่นของกระทรวงศึกษาธิการ (ด้านการศึกษาพื้นฐาน) และกระทรวงแรงงาน (ด้านการเพิ่มพูนทักษะเดิมที่มีอยู่แล้ว (upskill) และการสร้างทักษะใหม่ (reskill)) และยังสามารถช่วยรับรองได้ว่า การสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ที่มาจากหลายหลายสถาบัน ทั้งในแต่ละระดับและทุก ๆ ระดับการศึกษาและฝึกอบรม จะสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของการเรียนรู้และกิจกรรมของหลักสูตรตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนอยู่ในมาตรฐานการศึกษา อาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพ นอกจากนี้ หน่วยงานลักษณะนี้ ยังสามารถเป็นผู้นำในการวินิจฉัยปัญหาการขาดแคลนทักษะ และระดมมาตรการแก้ไข เพื่อตอบสนองต่อปัญหาการขาดแคลนทักษะความสำเร็จของหน่วยประสานงานในการช่วยให้ผู้เรียนรู้ทุกคนสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเสมอภาค ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความสามารถของหน่วยประสานงานในการชักจูงให้มีการจัดสรรทรัพยากรที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษาและฝึกอบรมทุกระดับ ผ่านข้อมูลจากหลากหลายภาคส่วน และหน่วยงานนี้ควรมีอำนาจและมีความเป็นเจ้าของขอบเขตที่ชัดเจน พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนกรอบนโยบายและเครื่องมือการศึกษาและการฝึกอบรมที่หลากหลาย ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยประชากรวัยแรงงาน (เช่น กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ) ประสานงานสถาบันของรัฐและเอกชนจำนวนมาก ที่ทำงานเพื่อสนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตัวอย่างการดำเนินงานที่ดีของหน่วยประสานงานในระดับจังหวัดในประเทศไทยได้มีขึ้นจริงหลายตัวอย่าง เช่น โครงการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ทำงานร่วมกับ 12 จังหวัด⁴⁷ ในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับจังหวัดที่จะช่วยผลักดันให้มีการปฏิรูปการพัฒนาทักษะ⁴⁸ เช่น ในจังหวัดลำปาง หน่วยประสานงานที่เรียกว่า สภาการศึกษา (Council of Education) ซึ่งสนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยลำปางได้นำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายหน่วยงานให้เข้ามาช่วยกันสนับสนุนเด็กด้อยโอกาสซึ่งมีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษานอกจากนั้น ในจังหวัดระยอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองภายใต้การสนับสนุนของ กสศ. ได้จัดตั้งหน่วยประสานงานซึ่งมีชื่อว่า สถาบันการเรียนรู้ของทุกช่วงวัย จังหวัดระยอง (Rayong Inclusive Learning Academy) โดยมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกับปัญหาการขาดทักษะของแรงงานและเพื่อสนับสนุนการเป็นเมืองที่น่าอยู่ ประเทศไทยควรพัฒนาหน่วยประสานงานในระดับจังหวัดผ่านกิจกรรมเพิ่มขีดความสามารถอย่างเข้มข้น หลังจากนั้น ควรทำการสำรวจว่าหน่วยประสานงานเหล่านี้มีความสามารถที่จะสนับสนุนการพัฒนาระบบนิเวศที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ให้ดีขึ้นได้อย่างไร

---

⁴⁷ รวมถึง สมุทรสงคราม พะเยา ลำปาง ขอนแก่น พิษณุโลก ระยอง แม่ฮ่องสอน สุโขทัย สงขลา ปัตตานี สุราษฎร์ธานี และ สุรินทร์

⁴⁸ <https://en.eef.or.th/2023/06/12/exploring-area-based-educational-development/>

ให้การรับรองการลงทุนที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การพัฒนาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Development: ECD) ซึ่งโดยทั่วไปจะหมายถึง เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีผลกระทบอย่างมากต่อความสำเร็จตลอดชีวิตของเด็ก เด็กมีโอกาสมากกว่าที่จะพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตที่หลากหลายหากอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย มีความสุข และมีสภาพแวดล้อมในบ้านและชุมชนที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เด็กปฐมวัยถือว่าเป็นช่วงอายุที่อ่อนไหวที่สุดที่บุคคลจะพัฒนาความสามารถด้านสติปัญญา สังคมและอารมณ์ และทักษะทางกายภาพ ช่องว่างทางทักษะส่วนใหญ่ที่พบในเยาวชนและประชากรวัยแรงงานมักจะเป็นผลมาจากความล้มเหลวของการให้โอกาสในการเริ่มต้นการพัฒนาที่ดีในช่วงปฐมวัย เด็กจำนวนมากที่เข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยังไม่มีความสามารถพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ทักษะการควบคุมตนเองและการสื่อสารจะต้องดิ้นรนอย่างมากที่จะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าในการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้านการศึกษา วิชาชีพ และทักษะพื้นฐานชีวิต

ถือเป็นเรื่องที่ดี ที่สัดส่วนของเด็กอายุ 3-5 ปีที่เข้าโปรแกรมพัฒนาเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นอย่างมาก คือ จากร้อยละ 60 ในปี พ.ศ. 2548 เป็นร้อยละ 86 ในปี พ.ศ. 2562⁴⁹ อย่างไรก็ตาม ยังมีสิ่งที่น่ากังวลอยู่ในเรื่องของคุณภาพของโปรแกรมพัฒนาเด็กปฐมวัย เนื่องจากความสามารถในการสอนของครูเพื่อส่งเสริมและจูงใจให้เกิดการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตผ่านการเล่นในชั้นเรียนยังคงค่อนข้างจำกัด ยิ่งไปกว่านั้น ในด้านความสามารถในการบริหารจัดการและความยั่งยืนของหน่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยก็ยังคงจำกัด อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีสัญญาณความก้าวหน้าอย่างชัดเจนในการปรับปรุงคุณภาพของการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวอย่างเช่น มูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา ได้เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาเด็กปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความสามารถของเด็ก ทั้งด้านสติปัญญา สังคมและอารมณ์ และทักษะทางกายภาพ⁵⁰ โดยรูปแบบและการลงมือปฏิบัติงานใช้แนวทาง

⁴⁹ [https://www.unicef.org/thailand/media/6726/file/Addressing%20the%20Gap%20\(MICS6\).pdf](https://www.unicef.org/thailand/media/6726/file/Addressing%20the%20Gap%20(MICS6).pdf)

⁵⁰ <https://www.deknoipattana.org/>

ที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (evidence-based) ผสมผสานกับการประเมินผลลัพธ์ (impact assessment) โดยผลลัพธ์ที่ได้จนถึงปัจจุบันคือข้างดีมาก เห็นได้จากทักษะพื้นฐานชีวิตของเด็กที่ได้เข้าร่วมโครงการที่ดีขึ้นมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ

เป็นเรื่องสำคัญมากที่ระบบการศึกษาของประเทศไทยจะต้องให้ความสนใจกับคุณภาพของการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตัวอย่างจากประเทศเอสโตเนีย การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้มแข็งได้กลายมาเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จในระบบการศึกษาและฝึกรวมของประเทศเอสโตเนีย โดยเอสโตเนียเป็นหนึ่งในประเทศที่มีสัดส่วนการใช้จ่ายสำหรับเด็กปฐมวัยและการดูแลต่อ GDP ที่สูงที่สุดในกลุ่มประเทศ OECD⁵¹ ยิ่งไปกว่านั้น การพัฒนาเด็กปฐมวัยของเอสโตเนียสามารถทำได้ตามดัชนีชี้วัดคุณภาพหลายตัวที่กำหนดโดยสหภาพยุโรป ซึ่งรวมถึง คุณสมบัตินักเรียน หลักสูตรแนะแนวที่เข้มแข็ง และโปรแกรมส่งเสริมผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย (complementary parenting programmes) การพัฒนาเด็กปฐมวัยในเอสโตเนียยังรวมถึงการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ที่มีคุณภาพสูง โดยมีการเตรียมความพร้อมให้กับครูและทรัพยากรที่ต้องใช้ในหลักสูตรอย่างแพร่หลายภายใต้ความเข้าใจที่ว่าทักษะพื้นฐานด้านดิจิทัลนั้นจะต้องพัฒนาตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของวงจรชีวิต สังเกตได้ว่า ความสามารถด้านดิจิทัลที่สำคัญที่สุดที่สามารถวางรากฐานได้ตั้งแต่ในช่วงการพัฒนาเด็กปฐมวัย การคิดเชิงคำนวณ (computational thinking) นั้นไม่จำเป็นจะต้องมีเครื่องมือด้าน IT องค์ประกอบสำคัญของการคิดเชิงคำนวณ เช่น การรู้จักจำแนกรูปแบบ (pattern recognition) การคิดเชิงนามธรรม (abstraction) และกระบวนการแก้ปัญหาที่อธิบายเป็นขั้นตอน (algorithms) สามารถพัฒนาได้ โดยการเรียนรู้ผ่านการไขปัญหาปริศนาและรูปแบบการเล่นเกมส์

⁵¹ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/24d65b83-en/index.html?itemId=/content/component/24d65b83-en>

ใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของภาคเอกชนในการส่งมอบการเรียนรู้

ภาคเอกชนมีบทบาทที่สำคัญมากในการส่งมอบการศึกษาและการฝึกอบรมที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนเอกชนหลายแห่งในประเทศไทย รวมถึง โรงเรียนนานาชาติ มักจะนำนวัตกรรมและปรับปรุงการเรียนรู้อย่างเข้มงวด ยิ่งไปกว่านั้น ภาคเอกชนยังสามารถมีบทบาทในระบบการศึกษาและฝึกอบรมที่กว้างขึ้น โดยภาคเอกชนสามารถเป็นผู้กระตุ้นให้โรงเรียนให้ความสำคัญกับทักษะที่ตรงกับตลาดแรงงาน และแนะนำให้เกิดการเรียนรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง (เช่น การฝึกงาน (internship) การเป็นลูกมือฝึกหัด (apprenticeships) และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงาน (job-based learning)) อีกทั้งภาคเอกชนสามารถให้โอกาสในการทำงานกับผู้เรียน โดยภาคเอกชนน่าจะมีความสามารถที่เข้มแข็งกว่าภาครัฐในการเชื่อมโยงระหว่างโลกของการศึกษา กับ โลกของการทำงาน

“เซ็นทรัล ทำ” (Central Tham) มูลนิธิที่เป็นแขนของหนึ่งในธุรกิจค้าปลีก โลจิสติกส์ และธุรกิจบริการที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตัวอย่างที่ดีของการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน⁵² โดยการทำงานของ เซ็นทรัล ทำ มุ่งลดความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตกับทุก ๆ คน มูลนิธินี้จึงให้ความสำคัญกับโปรแกรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและทักษะ โดยหลักการที่สำคัญภายใต้กลยุทธ์ของ “เซ็นทรัล ทำ” คือ การสร้างระบบนิเวศในท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ การผลิต และการมีส่วนร่วมในชุมชน และเพื่อให้บรรลุผลตามหลักการนี้ จึงมุ่งดำเนินงานโดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา) ขยายขอบเขตการผลิตและการให้บริการที่มีอยู่ และสร้างโอกาสในการจ้างงานให้กับชุมชนท้องถิ่นที่ด้อยโอกาสที่สุด โดยมูลนิธิได้ริเริ่มกิจกรรมหลักสูตรที่วิเคราะห์จากความต้องการของตลาด (market-oriented curricular programs) นำมาซึ่งผู้สอนมืออาชีพ (professional instructors) เชื่อมโยงการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงาน (work-based learning) ในโปรแกรมหลักรวมถึง การเชื่อมโยงไปสู่โอกาสในการให้การจ้างงานที่ซูเปอร์มาร์เก็ต โรงแรม และเครือข่ายของกลุ่มเซ็นทรัลและบริษัทย่อย เครือข่ายของผู้แทน

⁵² <https://www.centralgroup.com/en/sustainability/central-tham-projects>

จำหน่าย และผู้ผลิตสินค้าและวัตถุดิบรวมไปถึง ธุรกิจในท้องถิ่นอื่น ๆ ที่โดยกลุ่มธุรกิจท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับระบบนิเวศการเรียนรู้ของ “เซ็นทรัล ท้า” ที่เด่นชัดอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และอุดรธานี

ทั้งนี้ ความสำเร็จของระบบการศึกษาและฝึกอบรมจะขึ้นกับความสามารถที่จะเชื่อมโยงได้กับตลาดแรงงานและชุมชนในท้องถิ่น แม้ว่าภาครัฐมีความสำคัญที่จะต้องเป็นผู้ผลักดันกระบวนการนี้ แต่ก็ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเข้มแข็งจากหน่วยประสานงานในท้องถิ่น (กรอบที่ 6) และที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ ภาคเอกชนจะต้องนำเข้ามาซึ่งความสามารถเฉพาะเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับความสัมพันธ์ ความครอบคลุม และความเป็นเลิศของการศึกษาและฝึกอบรม นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาที่ขับเคลื่อนด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่น่าสนใจ คือการจัดตั้งโครงการ Connex ED⁵³ ซึ่งองค์กรเอกชนที่ได้รับการคัดเลือกมีบทบาทสำคัญในการจัดโปรแกรมตามโรงเรียน การเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำและครูของโรงเรียน และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน

---

⁵³ <https://www.obec.go.th/archives/>

วางโครงสร้างเครื่องมือนวัตกรรม: รัฐบาลสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพของสถานศึกษา และฝึกอบรมในการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ให้กับผู้เรียนโดยการจัดเตรียมหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์ นำเครื่องมือนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนมาใช้ และใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ปัจจุบัน เครื่องมือหลักที่รัฐบาลใช้ในการส่งมอบการศึกษาในระบบและการฝึกอบรม คือ หลักสูตรระดับชาติ ซึ่งอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ⁵⁴ (competence-based curriculum) การที่หลักสูตรฐานสมรรถนะให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐานชีวิต จะช่วยให้ประเทศสามารถลดช่องว่างได้⁵⁵ จากการทบทวนเครื่องมือที่ใช้ส่งเสริมการสอนและการเรียนรู้ในประเทศไทย พบว่า แม้ว่าจะมีความหลากหลายของเครื่องมือที่ใช้ในการสอนและการเรียนรู้เพื่อช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ของผู้เรียนในระดับปานกลางถึงกว้างขวางมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับทักษะดิจิทัล⁵⁶ แต่กลับยังมีเครื่องมือเพื่อช่วยให้ครูปรับปรุงความสามารถในการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ของผู้เรียนอย่างจำกัด ประเทศที่มีรายได้ต่ำ

⁵⁴ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (competency-based curriculum) เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียนคาดหวังว่า จะทำ แทนที่จะเน้นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องรู้ ในหลักการแล้ว หลักสูตรลักษณะนี้จะให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และปรับการเรียนรู้อตามความต้องการของนักเรียน ครู และสังคม ซึ่งมีนัยว่า ผู้เรียนจะสามารถได้ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันได้ หลาย ๆ ประเทศกำลังพัฒนาหรือแก้ไขหลักสูตรของตนเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางสากลที่เน้นการพัฒนาความสามารถสำหรับศตวรรษที่ 21 (UNESCO, 2560 - การปฏิรูปหลักสูตรฐานสมรรถนะ ทำไม ทำอะไร และทำอย่างไร: ประสบการณ์ของประเทศเคนยา (The Why What and How of Competency-Based Curriculum Reforms: The Kenyan Experience))

⁵⁵ ตัวอย่างหนึ่งของความก้าวหน้าที่น่าสนใจ สำหรับภาคการฝึกอบรมด้านเทคนิคและการอาชีวศึกษา ซึ่งคาดว่าจะรวมหลักสูตรตามความสามารถ (ครอบคลุม 102 สาขา) ภายในปี พ.ศ. 2567 โดยมีความเชื่อมโยงกับมาตรฐานคุณวุฒิทางอาชีพและวิชาชีพ หลักสูตรที่เน้นความสามารถในภาค การฝึกอบรมด้านเทคนิคและการอาชีวศึกษา ยังได้รับการชี้แจงจากการเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิคการเรียนรู้ตามโครงการซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มที่ดีในประเทศอื่น ๆ ภาคการศึกษาขั้นพื้นฐานคาดว่าจะเปิดตัวหลักสูตรที่เน้นความสามารถในอนาคตอันใกล้

⁵⁶ ตัวอย่างเช่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้จัดให้มีการฝึกอบรมออนไลน์ฟรี โดยมีหลักสูตรเปิดออนไลน์มากมายให้ผู้เรียนสามารถเลือกเวลาการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นตามอัธยาศัย (Massive Open Online Course: MOOCs) เพื่อให้เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถเข้าอบรมออนไลน์เพื่อเพิ่มพูนทักษะเดิมที่มีอยู่แล้ว (upskill) และสร้างทักษะใหม่ (reskill) ตัวอย่างเช่น หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ 8.5 ชั่วโมงเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อประสบการณ์ของผู้ใช้งาน (User Experience Design) และการออกแบบเพื่อการประสานงานกับผู้ใช้งาน (User Interface UX/UI Design) ซึ่งเป็นการพัฒนาร่วมกันของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาดิจิทัล (Digital Development Foundation) และสมาคมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย (Thai Software Industry Association) โครงการทักษะดิจิทัลของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy Promotion Agency) ได้จัดให้มีเนื้อหาการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น วิชาหลักการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น (Introduction to computer science) อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of things) และ หลักสูตรภาษาไพธอน (Python)

และรายได้ปานกลางกำลังเร่งขับเคลื่อนเครื่องมือและกลยุทธ์การสอนที่สามารถสร้างให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (evidence-based) เช่น นวัตกรรมการสอนอย่างเป็นระบบ (structured pedagogy) การสอนแบบมุ่งเป้า (targeted instruction)⁵⁷ และเครื่องมือสำหรับการสังเกตการณ์ห้องเรียน (classroom observation tools) (กรอบที่ 9) นอกเหนือไปจากนั้นการเข้าถึงการเรียนรู้ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญต่อเนื่องมาจากการศึกษาภาคบังคับ เครื่องมือทางการเงินที่จูงใจให้บริษัท และบุคคลลงทุนด้านการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ปัจจุบันรัฐบาลไทยได้ให้สิทธิประโยชน์ทางการเงิน (เช่น การลดภาษีเงินได้นิติบุคคล) เพื่อจูงใจให้นายจ้างลงทุนพัฒนาทักษะให้กับพนักงาน⁵⁸ แต่ก็ยังมีความไม่ชัดเจนว่าสิทธิประโยชน์ที่ให้นี้ เป็นวิธีที่ส่งผลในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิตสำหรับเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่เปราะบางหรือไม่ ซึ่งรวมถึง เยาวชนอายุ 15-24 ปีที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรมพัฒนาใด ๆ (NEET) รัฐบาลควรพิจารณาเครื่องมือทางการเงินที่ออกแบบมาโดยตรงเพื่อสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้กับการพัฒนาทักษะของบุคคล ตัวอย่างเช่น บัญชีการเรียนรู้สำหรับแต่ละบุคคล (Individual Learning Accounts: ILA) (กรอบที่ 10)

---

⁵⁷ นวัตกรรมการสอนอย่างเป็นระบบ (Structured pedagogy) และการสอนแบบมุ่งเป้า (targeted instruction) แสดงผลลัพธ์ที่น่าพอใจในด้านการพัฒนาความสามารถของครูเพื่อช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านขั้นพื้นฐานให้กับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาของประเทศแอฟริกาใต้ เคนยา และอินเดีย (Banerjee et al., 2556) ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่ได้จากการประเมินผลอย่างเข้มข้นแสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมการสอนอย่างเป็นระบบ (Structured pedagogy) และการสอนแบบมุ่งเป้า (targeted instruction) ถือเป็นนวัตกรรมที่คุ้มค่าที่สุดในการพัฒนาความสามารถพื้นฐานในการอ่านและการคำนวณในประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง

⁵⁸ มีการยกเว้นภาษี สำหรับบริษัทที่มีพนักงานไม่ต่ำกว่า 100 คน (อบรมพนักงาน หรือ เสียภาษี) ที่ได้จัดฝึกอบรมประจำปีให้แก่นักงานไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของพนักงานทั้งหมด (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557) ยิ่งไปกว่านั้น บริษัทสามารถหักรายจ่ายได้ 2 เท่าในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับรายจ่ายของบริษัทเพื่อการฝึกอบรมพนักงาน ด้านทักษะคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และโทรคมนาคม

ขับเคลื่อนเครื่องมือสำหรับการสังเกตการณ์ห้องเรียนเพื่อเพิ่มทักษะในการสอนของครู

เครื่องมือสำหรับการสังเกตการณ์ห้องเรียนถูกออกแบบมาเพื่อถอดรหัสพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนและการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเพื่อประเมินความสามารถในการสอนของครู เครื่องมือเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อ ผู้กำหนดนโยบายเพื่อให้เข้าใจถึงคุณภาพการศึกษา และสามารถให้การสนับสนุนเพิ่มเติมแก่ครู (เช่น การสอนงาน (coaching) และการมีพี่เลี้ยง (mentoring)) ขณะเดียวกัน ก็ช่วยให้ครูเข้าใจถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองเพื่อให้สามารถพัฒนาปรับปรุงวิธีการสอนได้ ในประเทศไทย แม้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องสังเกตห้องเรียนอย่างน้อย 5 ห้องต่อสัปดาห์เพื่อประเมินครูสำหรับการเลื่อนตำแหน่ง แต่ยังไม่มีการส่งมอบเครื่องมือสังเกตการณ์ในห้องเรียนที่ได้มาตรฐานซึ่งออกแบบมาเพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาแก่ครู เครื่องมือเหล่านี้ยังสามารถนำมาใช้เพื่อช่วยเสริมการทำงานของครูใหญ่ (school supervisor) ที่มีจำนวนจำกัด โดยครูใหญ่ที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลจะรวมถึงการสังเกตการณ์การสอนของครูในโรงเรียนด้วย ทั้งนี้ เครื่องมือนวัตกรรมสำหรับการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน (TEACH) ของธนาคารโลกเป็นเครื่องมือที่ได้รับตรวจสอบแล้วว่าใช้ได้ผลในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศรายได้ต่ำและรายได้ปานกลางหลายประเทศ ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวสามารถวัดได้ทั้งคุณภาพการสอนในทางปฏิบัติและเวลาที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน เครื่องมือนี้ใช้วัดคุณภาพการสอนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ (ก) การสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียน (setting classroom culture) (ข) ทิศทางการสอน (directing instructions) และ (ค) การส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมให้กับนักเรียน (fostering students' socio-emotional skills)

ธนาคารโลกกำลังนำเครื่องมือสำหรับการสังเกตการณ์ห้องเรียนมาใช้วัดทักษะการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการชี้วัดประเมินคุณภาพโรงเรียน ที่เรียกว่า เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพขั้นต่ำของโรงเรียน (Fundamental School Quality Level: FSQL) เครื่องมือนี้สามารถใช้เป็นภาพสะท้อนให้กับครู เพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพการสอนที่จะช่วยเพิ่มผลลัพธ์ในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งนี้

การจัดเตรียมเครื่องมือนี้ได้อาศัยทั้งเจือปนใจในการจัดอันดับการศึกษาของประเทศไทย จากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กับเครื่องมือสำหรับการสังเกตการณ์ห้องเรียนระดับประถมศึกษา (TEACH Primary classroom observation instruments) ของธนาคารโลก โดยจะครอบคลุมสามด้านหลัก กล่าวคือ การบริหารจัดการการสอน (instructional management) การบริหารจัดการชั้นเรียน (classroom management) และการออกแบบแผนการสอน (design of lesson plans)⁵⁹ ความสามารถในการสอนของครูทั้งสามด้านนี้มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมทักษะ พื้นฐานชีวิต ของเด็กในด้านการรู้หนังสือ ดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม ทั้งนี้ เครื่องมือนี้จะนำมาใช้ทดลองในโครงการนำร่องและตรวจสอบโดยธนาคารโลกและกองทุน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในปี พ.ศ. 2567 และภายหลังจากเครื่องมือนี้ได้รับการตรวจสอบแล้ว ประเทศไทยน่าจะพิจารณานำเครื่องมือนี้ไปใช้ขยายผลทั่วประเทศ

---

⁵⁹ ตัวอย่างเช่น การบริหารจัดการการสอน (instructional management) รวมถึง การวัดความสามารถของครูในการช่วย ผู้เรียน “เชื่อมความรู้ที่มีอยู่แล้ว หรือ ประสบการณ์จากสิ่งที่เรียนรู้ใหม่” กับ “การสร้างความรู้ที่เป็นของตนเอง หรือ การสร้าง ประสบการณ์ใหม่จากการเรียนรู้” ส่วนการบริหารจัดการชั้นเรียน (classroom management) จะรวมถึง การวัดความสามารถ ของครู “ในการเตรียมบรรยากาศในห้องเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทุกคน” และ “การส่งเสริมให้ผู้เรียน กระตือรือร้นที่จะเรียน และพัฒนาให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning)”

ริเริ่มให้มีการทำบัญชีการเรียนรู้สำหรับแต่ละบุคคลเพื่อให้กลุ่มเยาวชน และกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่เปราะบาง สามารถเพิ่มพูนทักษะเดิม ที่มีอยู่แล้ว และสร้างทักษะใหม่โดยไม่คำนึงสถานะการจ้างงาน

บัญชีการเรียนรู้สำหรับแต่ละบุคคล (Individual Learning Accounts: ILAs) ซึ่งได้นำมาใช้ในหลายประเทศ รวมถึง ประเทศฝรั่งเศส เวลส์ และสิงคโปร์ เป็นบัญชีของแต่ละบุคคลที่เสมือนจริง (virtual individual account) โดยสิทธิในการฝึกอบรมจะถูกเก็บสะสมไว้ตลอดเวลาและผู้เรียนสามารถเลือกและยอมรับที่จะใช้สิทธิในการฝึกอบรม โดยบัญชี ILA นี้มีความครอบคลุมมาก กล่าวคือ เยาวชนและประชากรวัยแรงงานซึ่งรวมถึง ลูกจ้าง ผู้ที่หางานทำผู้ที่มีอาชีพอิสระ จะสามารถเข้ามาสร้างและใช้บัญชี ILA นี้ด้วยตนเอง ในกรณีของประเทศฝรั่งเศสและเวลส์ สิทธิในการฝึกอบรมสามารถสะสมตามเงินรายปีที่ได้รับการจัดสรรให้ (disbursement) โดยมูลค่าจะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล สำหรับบางกลุ่ม (เช่น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำในประเทศฝรั่งเศส) จะได้รับเงินเพื่อการฝึกอบรมมากกว่า โดยบัญชี ILA ใช้เงินทุนจากเงินภาษีที่เรียกเก็บจากการฝึกอบรมภาคบังคับที่บริษัทต้องจ่าย และได้รับเงินสนับสนุนที่แน่นอนจากจำนวนผู้ที่มีอาชีพอิสระที่หมุนเวียนเข้าออก บริษัทและสถาบันเฉพาะทางบางแห่ง (เช่น หน่วยบริการเพื่อการจ้างงานของรัฐ (public employment service) สามารถเลือกจ่ายเงินสนับสนุนสูงขึ้นได้สำหรับผู้รับประโยชน์ของตน โดยบุคคลยังสามารถใช้เครดิตที่มีในบัญชี ILA ไปชำระค่าใบรับรองการฝึกอบรม หรือ ค่าประเมินทักษะได้อีกด้วย

ความสำเร็จของบัญชี ILA ขึ้นอยู่กับความสามารถในการดึงดูดผู้เรียนที่มีทักษะต่ำและการมีโปรแกรมฝึกอบรมที่มีคุณภาพสูง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดึงดูดผู้ที่มีทักษะต่ำและกลุ่มที่เปราะบาง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับข้อจำกัดอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางไม่ให้เกิดกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมได้ (เช่น การจัดให้มีศูนย์ดูแลเด็ก) โดยบัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคล (ILA) ในประเทศฝรั่งเศส ที่เรียกว่า Compte Personnel

de Formation (CPF)⁶⁰ แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนที่ใหญ่ของผู้ที่เข้ามาใช้บริการบัญชี ILA เป็นเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีคุณวุฒิน้อย (เช่น ร้อยละ 30 ของผู้ได้รับประโยชน์ คือ ผู้ที่กำลังหางานทำ) ในขณะที่ การฝึกอบรม 5 ด้านที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ การฝึกอบรมด้านทักษะพื้นฐานชีวิต เช่น การพัฒนาทักษะและการปรับตัวสำหรับกิจกรรมทางสังคมและอาชีพ (เช่น การเป็นผู้ประกอบการ) การคำนวณ การประมวลผล และการสื่อสารข้อมูล (เช่น ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital literacy)) เนื่องจากการนำบัญชี ILA มาใช้จะมีผลกระทบต่อค่อนข้างมากกับด้านการเงินและการบริหารจัดการของเครื่องมือทางการเงินที่ใช้อยู่ เช่น การหักรายจ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยควรจะรับแนวทางนี้ไว้พิจารณาเพื่อใช้เป็นทางเลือกเพิ่มเติมในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ให้กับเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ TPOI ของประเทศไทยเพิ่งริเริ่มพัฒนาโครงการที่คล้ายกัน E-coupon ซึ่งออกแบบมาเพื่อมอบงบประมาณการฝึกอบรมประจำปีแก่บุคคล หลักสำคัญคือหลักสูตรการฝึกอบรมจะต้องมีโปรแกรมคุณภาพสูงจำนวนมากที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต และทักษะเฉพาะงาน นอกจากนี้ ความพยายามเพิ่มเติม เช่น การรณรงค์ข้อมูล (กรอบที่ 14) มีแนวโน้มที่จะช่วยให้กลุ่มเปราะบางมีส่วนร่วมในโครงการเหล่านี้

---

⁶⁰ บัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Compte Personnel de Formation: CPF) ของประเทศฝรั่งเศสจัดให้สำหรับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปทุกคน ให้สามารถมีบัญชีสำหรับการเรียนรู้ส่วนบุคคลตั้งแต่เริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงานจนถึงวันที่เกษียณ โดยมีหลักสูตรฝึกอบรมจำนวนมากที่จะช่วยเพิ่มพูนทักษะเดิมที่มีอยู่แล้ว (upskill) และสร้างทักษะใหม่ (reskill) และใช้เงินงบประมาณจากรัฐบาลที่โอนเข้าบัญชีปีละ 500 ยูโร ดู <https://www.vie-publique.fr/parole-dexpert/288514-compte-personnel-de-formation-quel-bilan-pour-le-cpf> ประเทศเวลส์ จัดให้มีบัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคล สำหรับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 19 ปีขึ้นไป โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงหลักสูตรและคุณวุฒิ ซึ่งหลักสูตรทั้งหมดได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล โดยมีเงื่อนไขในการใช้สิทธิ เช่น ห้ามมีรายได้ไม่เกิน 30596 ปอนด์ต่อปี ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <https://careerswales.gov.wales/courses-and-training/funding-your-studies/personal-learning-accounts> ประเทศสิงคโปร์ มีบัญชีบัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคล ซึ่งมีชื่อเรียกว่า เครดิตทักษะอนาคต (SkillsFuture Credit) โดยคนสิงคโปร์ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไปทุกคนจะได้รับเครดิตครั้งเดียวมูลค่า 500 ดอลลาร์สิงคโปร์ และต่อมา จะได้รับเครดิตเพิ่มยอดให้เป็นครั้งคราวตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2563 และยังมีเครดิตเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม (เช่น อายุ 40-60 ปี ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2563) เพื่อให้สามารถนำไปใช้สำหรับหลักสูตรการฝึกอบรมที่มีอยู่มากมาย ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.skillsfuture.gov.sg/initiatives/mid-career/credit>

เพิ่มประสิทธิภาพการรับรองคุณภาพ: รัฐบาลสามารถช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพของโปรแกรมที่ออกแบบมาเพื่อช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต โดยการสร้างกลไกการรับรองคุณภาพที่เข้มข้น ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการรับรองสถาบัน โปรแกรม และคุณสมบัติ รวมถึงการรับรองวิทยฐานะของครูและโปรแกรมการฝึกอบรมครูในประเทศไทยและระบุข้อกำหนดการพัฒนาวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงแรงงาน รวมถึง หน่วยงานในสังกัด รวมไปถึงสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการใช้กลไกการรับรองคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีความชัดเจนการรับรองคุณภาพนั้นจะมีส่วนช่วยให้สถาบันการศึกษาและฝึกอบรมให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ให้กับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด ส่วนที่สำคัญคือการเตรียมพร้อมของครู ในทางกลับกันการรับรองคุณภาพในส่วนของการฝึกอบรมครูก่อนวิชาชีพ (pre-service training) ได้รับการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีการยกระดับมาตรฐานตามฐานสมรรถนะคุณวุฒิทางวิชาชีพของครู และการริเริ่มล่าสุดเกี่ยวกับข้อกำหนดการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูตามฐานสมรรถนะ ซึ่งครอบคลุมขีดความสามารถในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ของผู้เรียน⁶¹ ทั้งนี้ทั้งนั้น ข้อกำหนดในการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูยังคงมีข้อจำกัด แม้ว่าจะมีโครงการพัฒนาวิชาชีพที่ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลซึ่งออกแบบมาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูในการฝึกฝนทักษะพื้นฐานชีวิต ของผู้เรียน แต่โครงการเหล่านี้มักเป็นเพียงทางเลือก นอกจากนี้ ข้อกำหนดการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูนั้นจะเพียงขึ้นอยู่กับกรายงานโดยตนเองว่าพวกเขาได้พัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานการพัฒนาทางวิชาชีพ ดังนั้นเฉพาะครูกลุ่มที่มีแรงจูงใจและมีคุณสมบัติเหมาะสมเท่านั้นจึงจะเลือกเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเหล่านี้ ในประเทศที่เป็นสมาชิกของ OECD จำนวนหนึ่ง รวมการเรียนการสอนดิจิทัลไว้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่ได้รับคำสั่งในการพัฒนาวิชาชีพ ตลอดจนโปรแกรมฝึกอบรมครูก่อนวิชาชีพ (กรอบที่ 11) ในสหรัฐอเมริกา รัฐจำนวนหนึ่งกำหนดให้นักการศึกษาต้องแสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญในทักษะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ให้กับนักเรียน ในการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หรือขอออกใบอนุญาตใหม่ (recertification) (กรอบที่ 12)

⁶¹ มาตรฐานวิชาชีพครูอิงตาม Solo Taxonomy และ Bloom's revised taxonomy ซึ่งได้มีการพัฒนาเป็น 4 ระดับสมรรถนะสำหรับใบประกอบวิชาชีพครู นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการคุรุสภายังได้ริเริ่มการสอบเพื่อรับใบรับรอง ซึ่งเป็นการทดสอบเชิงสถานการณ์ (situation-based test) ที่ครอบคลุมขอบเขตสมรรถนะที่หลากหลาย รวมถึงทักษะทางอารมณ์และสังคม

กำหนดให้ความสามารถของครูในด้านการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตของผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมสำหรับนักศึกษาครูและโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครู

คุณภาพของครู เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการผลักดันให้การศึกษาและฝึกอบรมมีคุณภาพ กว่าร้อยละ 40-50 ของประชากรวัยแรงงานวัยกลางคนในประเทศไทยที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่มีทักษะดิจิทัลพื้นฐาน (รูปที่ 14) และมีความเป็นไปได้สูงที่สัดส่วนที่ใหญ่มากของครูในประเทศไทยก็มีความชำนาญจำกัดมาก ในการใช้ ICT ในการสอนและการแนะนำให้นักเรียนเหล่านี้พัฒนาทักษะด้านดิจิทัล รัฐบาลสามารถกระตุ้นให้ครูมีความพร้อมที่จะส่งเสริมทักษะดิจิทัลให้กับผู้เรียน โดยการกำหนดให้ทักษะด้าน ICT เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมสำหรับนักศึกษาครู และโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้ การรับรองคุณภาพของโปรแกรมสำหรับนักศึกษาครูในประเทศไทยเป็นการประเมินหลักสูตรสำหรับนักศึกษาครู โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (Teachers' Council of Thailand: TCT) และกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ปัจจุบันมาตรฐานนี้เป็นฐานสมรรถนะ และรวมถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความสามารถของครูในการใช้การสอนแบบดิจิทัล ตลอดจนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (SEL)

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดจากข้อกำหนดในการพัฒนาทางวิชาชีพสำหรับครูหลังจากได้รับใบประกอบวิชาชีพแล้ว ในปัจจุบันมีการจัดการฝึกอบรมครูจากหน่วยงานและสถาบันที่หลากหลาย (เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น) แต่ยังคงขาดความสอดคล้องกันระหว่างสถาบัน และความครบถ้วนในส่วนของจัดการกับความสามารถของครูในการเสริมสร้างทักษะพื้นฐานชีวิตของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น แม้ว่าปัจจุบันจะมีตัวเลือกของโปรแกรมที่พัฒนา

วิชาชีพที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางวิชาชีพอยู่พอสมควร ที่ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาล เช่น ความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะพื้นฐานชีวิต⁶² แต่หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรทางเลือก

ประเทศไทยจึงควรพิจารณาบทบาทคุณภาพของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูโดยเน้นการเตรียมความพร้อมให้ครูสามารถส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ให้แก่ผู้เรียนได้ และแนวทางเพิ่มเติมนั้นคือการกำหนดให้ครูต้องเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพที่ได้รับการรับรองเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น อินเดียกำหนดให้ครูทุกคนเข้าเรียนหลักสูตรการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 50 ชั่วโมง ซึ่งรวมถึงการสอนแบบดิจิทัล (digital pedagogy) และการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม⁶³ นอกจากนี้ ในฝรั่งเศส กรีซ อิสราเอล เม็กซิโก สวีเดน และเบลเยียม (ประเทศภาษาฝรั่งเศส) การสอนแบบดิจิทัลยังรวมอยู่ในหลักสูตรบังคับที่ครูต้องเข้าร่วม เป็นส่วนหนึ่งในโครงการพัฒนาวิชาชีพภาคบังคับ ในการศึกษาระดับประถมศึกษาและประถมศึกษา (OECD 2022) ข้อกำหนดนี้สะท้อนว่า ครูในระดับอนุบาลและมัธยมต้นในประเทศที่เป็นสมาชิกของ OECD ระบุว่า การฝึกอบรมทักษะด้าน ICT เป็นอันดับสองของสิ่งที่ครูต้องการมากที่สุดในการพัฒนาวิชาชีพครู⁶⁴

---

⁶² ตัวอย่างเช่น มีการพัฒนาการสอนคณิตศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ (inquiry-based) ให้เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมพัฒนาทักษะครู โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ร่วมกับ บริษัท คาสิโอ มาร์เก็ตติ้ง (ประเทศไทย) จำกัด

⁶³ <https://mgiep.unesco.org/article/mgiep-in-practice>

⁶⁴ <https://gpseducation.oecd.org/revieweducationpolicies/#!node=41732&filter=all>

กำหนดให้การพัฒนากทักษะพื้นฐานชีวิต ของนักเรียนเป็นสมรรถนะ หนึ่งที่คุณต้องมีในการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

ในประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (Teachers' Council of Thailand: TCT) มีหน้าที่ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากโปรแกรมสำหรับนักศึกษาครูที่สอนโดยมหาวิทยาลัยที่ได้รับการรับรอง เพื่อเป็นการรับรองว่าครูที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพมีคุณภาพขั้นต่ำตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ มีการพัฒนาข้อกำหนดสำหรับการอนุมัติใบประกอบวิชาชีพครู ซึ่งประกอบด้วย การประเมินตามสมรรถนะ (competence-based assessment) โดยใช้แบบทดสอบตามสถานการณ์ (situation-based test) ซึ่งครอบคลุมความสามารถในการพัฒนากทักษะทางอารมณ์และสังคม ของผู้เรียน (เช่น ความมั่นใจและการพึ่งพาตนเอง) อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้น จะมีการต่อใบอนุญาตทุก ๆ 5 ปี โดยขึ้นอยู่กับรายงานตัวเองของครูว่าได้มีการพัฒนาและได้ปฏิบัติงานในวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ซึ่งเป็นแนวทางที่ยังมีช่องว่างในการรับรองคุณภาพครู ประเทศไทยควรพิจารณาหาแนวทางในการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่เข้มงวดมากขึ้น เพื่อรับรองว่าครูต้องมีการพัฒนาความสามารถในการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ของนักเรียนและสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครู

ในประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย รัฐแมสซาชูเซตส์ รัฐมินนิโซตา และรัฐนิวเจอร์ซีย์ กำหนดให้นักการศึกษาต้องแสดงความชำนาญในการผสมผสานทักษะเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนและพัฒนาการด้านการศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของการต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หรือการขอออกใบอนุญาตใหม่⁶⁵ แม้ว่ากระบวนการทบทวนและปรับปรุงการพัฒนาวิชาชีพและข้อบังคับในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู จะเป็นกระบวนการที่ต้องผ่านการอภิปรายจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ซับซ้อนและใช้เวลานาน ประเทศไทยสามารถพิจารณาให้ครูมีทักษะขั้นพื้นฐานในการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ของผู้เรียน เป็นลำดับความสำคัญ

⁶⁵ <https://edtrust.org/is-your-state-prioritizing-sead/#BP>

ขับเคลื่อนการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูล: แม้ว่าจะมีความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ที่มีประสิทธิภาพสำหรับทุกคน แต่ความไม่เสมอภาคของผลลัพธ์การเรียนรู้อาจไม่ลดลงหากข้อมูลไปไม่ถึงกลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสที่สุดและกลุ่มประชากรที่เปราะบาง ประชากรกลุ่มนี้มักจะเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ได้รับทราบหรือได้เห็นคุณค่าของโอกาสในการเรียนรู้เหล่านี้ ทั้งนี้ การรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลที่สามารถส่งเนื้อหาที่เหมาะสมไปถึงกลุ่มเป้าหมายจะสามารถช่วยแก้ปัญหาวิกฤตด้านทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ในประเทศไทยมีการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลที่ให้การสนับสนุนโดยรัฐ และการรณรงค์ผ่านสื่อเพียงไม่มากที่ออกแบบมาเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับทักษะพื้นฐานชีวิต (ภาคผนวกออนไลน์ ตารางที่ A3.2.4) โดยส่วนใหญ่โปรแกรมที่ออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล (เช่น ทักษะ ICT) และทักษะทางอารมณ์และสังคม (เช่น การสื่อสาร (communication) การทำงานร่วมกัน (collaboration) การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) และการคิดแบบสร้างสรรค์ (creativity)) จะมีอยู่บนเว็บไซต์ของรัฐบาลและผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (social media)⁶⁶ แต่ก็ยังไม่ชัดเจนว่าความพยายามเหล่านั้นของภาครัฐจะไปถึงกลุ่มประชากรที่เปราะบางที่สุด และจะสามารถจูงใจให้คนเหล่านี้เข้ามาใช้ประโยชน์จากโปรแกรมได้ รัฐบาลไทยควรทดลองใช้การรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลเชิงรุก โดยมุ่งเน้นการสื่อสารเรื่องประโยชน์จากการเรียนรู้ในด้านการหารายได้เพื่อจูงใจให้กลุ่มที่เปราะบางเข้ามาสู่การฝึกฝนทักษะพื้นฐานชีวิต มีหลักฐานที่ชี้ว่ากลยุทธ์ลักษณะนี้มีความคุ้มค่าในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ให้กับกลุ่มประชากรที่เปราะบาง (กรอบที่ 13) โดยสามารถเพิ่มพลังของการรณรงค์จากการใช้บุคคลที่น่าเชื่อถือเพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่ยังสงสัยและผู้ที่ยากที่จะเข้าถึงข้อมูลได้รับทราบถึงประโยชน์ที่จะได้จากการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานชีวิต (กรอบที่ 14)

---

⁶⁶ ตัวอย่างเช่น ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (สวทช.) เผยแพร่บทความเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ของเยาวชน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 โครงการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครดิจิทัล โดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นตัวอย่างของโครงการที่ริเริ่มขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อฝึกอบรมอาสาสมัครในเครือข่าย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและความรู้ด้านทักษะและเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับชุมชน โดยมีอาสาสมัครดิจิทัลกว่า 300 คนที่ได้รับการฝึกอบรม

ขับเคลื่อนการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลโดยเน้นเรื่องผลประโยชน์ ในด้านการเงิน ที่ส่งผลมาจากการศึกษาและการพัฒนาทักษะ

การให้ผู้เรียนและผู้ดูแลนักเรียนได้รู้ข้อมูลผลประโยชน์ต่อการหารายได้ที่ได้มาจากการศึกษา ช่วยเพิ่มการเข้าชั้นเรียน และเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มในหลาย ๆ ประเทศ (Banerjee et al., 2566) ฤกษ์แจสำคัญ คือ การให้ข้อมูลที่ชัดเจนและเชื่อมโยงกับบริบทในพื้นที่ แทนที่จะเน้นประโยชน์โดยทั่วไปของการศึกษา เพื่อจะได้สามารถเปลี่ยนความเชื่อให้เกินกว่าแค่ประโยชน์ของการศึกษาและคุณภาพการเรียนในโรงเรียน แนวทางนี้จะมีประสิทธิผลมากหากใช้ข้อมูลที่ชัดเจนและเชื่อมโยงกับบริบทของท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่มีอยู่ และให้ผู้รับข้อมูลมีวิธีที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้นได้

ตามรายงานของ Banerjee et al. (2566) การส่งมอบข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง นั้นสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น ใช้การส่งข้อความหรือคลิปวิดีโอ (ซีดีและแปรรูป) ใช้การประชุมผู้ปกครอง (มาดากัสการ์ ซิลี สาธารณรัฐโดมินิกัน) และใช้รายงานผลการเรียน (ปากีสถาน) ในประเทศเม็กซิโก ข้อมูลผลประโยชน์ต่อการหารายได้ที่ส่งผลมาจากการศึกษาและการพัฒนาทักษะช่วยเพิ่มผลลัพธ์ในการเรียนรู้ และเห็นผลอย่างมากในกลุ่มเยาวชนหญิง ในประเทศเปรู การเผยแพร่ข้อมูลที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลมาจากการศึกษา ช่วยลดจำนวนเด็กที่ออกจากระบบการศึกษาในโรงเรียน และช่วยปรับปรุงการวางแผนการศึกษาในระยะยาว⁶⁷ ทั้งนี้ ผลของการรณรงค์ลักษณะนี้ได้รับการพิสูจน์ว่าคุ้มค่าต่อการลงทุน เมื่อส่งมอบข้อมูลเหล่านี้ในปริมาณที่กว้างขวางพอ

ผลของโครงการสำรวจทักษะและความพร้อมของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ได้ให้ข้อมูลที่ตีที่สามารถนำมาใช้ในการรณรงค์ได้ ตัวอย่างเช่น กลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานชีวิตด้านการรู้หนังสือสูงกว่าเกณฑ์มีรายได้จากการทำงานจำนวนมากกว่ากลุ่มที่อยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ถึง 6,324 บาท (หรือประมาณ 179 ดอลลาร์สหรัฐ)

⁶⁷ <https://poverty-action.org/keeping-kids-school-relevant-information-peru> และ <https://www.povertyactionlab.org/evaluation/role-information-returns-postprimary-education-school-dropout>

ขับเคลื่อนการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูล โดยเลือกใช้บุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้เข้าถึงและสร้างอิทธิพลกับกลุ่มเป้าหมาย

การเลือกบุคคลที่เหมาะสมในการส่งข้อมูล มีความสำคัญเทียบเท่ากับการเลือกใช้ข้อมูลที่เหมาะสม เนื่องจากบุคคลที่เหมาะสมสามารถช่วยให้เกิดผลลัพธ์ในการเข้าถึงกลุ่มที่เปราะบางและกลุ่มด้อยโอกาสซึ่งอาจมีที่มาและมุมมองต่อข้อมูลที่แตกต่างออกไป การเลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สามารถเข้าถึงและโน้มน้าวกลุ่มเป้าหมายให้ทราบถึงประโยชน์ของเรียนรู้ทักษะพื้นฐานชีวิต บุคคลที่เหมาะสมอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบทในแต่ละพื้นที่โดยอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่เปลี่ยนความเชื่อของตนเอง (“converted” คือ จากผู้ที่ไม่เชื่อในการศึกษากลายเป็นผู้ที่เชื่อในประโยชน์ของการศึกษา หลังจากที่ได้มีประสบการณ์ศึกษาจนสำเร็จ) หรือ ผู้นำทางสังคม (vanguard เช่น บุคคลสาธารณะที่เป็นผู้นำในด้านใดด้านหนึ่ง) หรือผู้นำแฟชั่น (trendsetter เช่น ผู้มีชื่อเสียง หรือ อินสตราแกรม อินฟลูเอนเซอร์ (Instagram influencer))

ในช่วงที่มีการรณรงค์เรื่องวัคซีนโควิด-19 ประเทศต่าง ๆ ได้อ้างอิง แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพ และผู้นำทางศาสนา เพื่อมาโน้มน้าวผู้ที่ยังสงสัยในการฉีดวัคซีน โดยสร้างจากความเชื่อที่ผู้คนมีให้ต่อผู้เชี่ยวชาญ ตัวอย่างเช่น ข้อความที่อ้างอิงจากแพทย์ในประเทศอิรัก ช่วยเพิ่มจำนวนผู้ที่ตั้งใจจะรับการฉีดวัคซีน⁶⁸ กว่าร้อยละ 57 ผู้ที่ตั้งใจจะรับการฉีดวัคซีนในประเทศแคนาดา เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 83 เมื่อมีการแสดงข้อความที่รับรองโดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้นำทางศาสนา ในประเทศเนเธอร์แลนด์ โปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือสำหรับประชากรวัยแรงงาน ที่มีชื่อว่า ท่านทูต (the Ambassador) แสดงให้เห็นถึงพลังของการใช้ผู้แทนของท้องถิ่น ผู้ที่ศึกษาจนมีทักษะการอ่านขั้นพื้นฐานจากการเรียนรู้หนังสือสำหรับประชากรวัยแรงงาน โปรแกรม “ท่านทูต” นี้ประสบความสำเร็จในการกระตุ้นให้ประชากรวัยแรงงานคนอื่นที่ไม่รู้หนังสือสามารถเอาชนะความอับอายจากการเข้าร่วมการเรียนรู้หนังสือสำหรับประชากรวัยแรงงาน (OECD, 2548) การสนับสนุนจากผู้มีชื่อเสียงก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลเพื่อสนับสนุนสินค้าที่มีเยื่อ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือการรณรงค์เพื่อสุขภาพ การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta-analysis) จาก 46 งานวิจัย

⁶⁸ <https://blogs.worldbank.org/health/being-behaviorally-savvy-vaccine-communication>

ชี้ให้เห็นว่า นักแสดงชายที่เหมาะสมกับสิ่งที่ให้การสนับสนุน⁶⁹ จะส่งผลต่อทัศนคติของผู้คนอย่างมาก ประเทศไทยควรจะผสมผสานระหว่าง ผู้เชี่ยวชาญที่เปลี่ยนความเชื่อของตัวเอง และผู้ที่มีชื่อเสียงในการสนับสนุนการรณรงค์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต

เด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงาน ที่เปราะบางส่วนใหญ่ในประเทศไทยอาจไม่มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลายที่จะช่วยเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ โอกาสในตลาดแรงงาน และกิจกรรมการมีส่วนร่วมของพลเมือง รัฐบาลไทยควรจะใช้แนวทางเชิงรุก โดยการใช้ข้อมูลในการรณรงค์ที่ส่งสัญญาณและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพให้ได้ทราบถึงโอกาสของการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในส่วนตัวต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งวิธีนี้น่าจะเป็นหนทางที่ง่ายที่สุดในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต และจัดการกับวิกฤตด้านทักษะ

---

⁶⁹ <https://link.springer.com/article/10.1007/s11747-016-0503-8>

2

ก้าวต่อไปของประเทศไทย: จากวิกฤตด้านทักษะสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

รายงานฉบับนี้นำเสนอวิกฤตด้านทักษะพื้นฐานชีวิต ที่มีความสำคัญกับประเทศไทย กว่าร้อยละ 64.7 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานแทบจะไม่สามารถอ่านและทำความเข้าใจกับข้อความสั้น ๆ เพื่อแก้ปัญหาทางง่าย ๆ และกว่าร้อยละ 74.1 ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานก็แทบจะไม่สามารถใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการทำงานด้านดิจิทัลที่ง่าย ๆ ได้ ข้อค้นพบจากรายงานฉบับนี้น่าจะสร้างความกังวลให้กับผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา นักพัฒนาแรงงาน และผู้ประกอบการที่ทำงานมาอย่างหนักเพื่อให้คนไทยสามารถรับมือกับพายุและพริ้วสำหรับโอกาสที่จะมาถึงในศตวรรษที่ 21

รายงานฉบับนี้แสดงให้เห็นว่า วิกฤตด้านทักษะไม่ได้เป็นผลมาจากความไม่เอาใจใส่ของผู้กำหนดนโยบาย ในทางตรงข้าม ผู้กำหนดนโยบายได้แสดงออกอย่างชัดเจนถึงความตั้งใจอย่างเข้มแข็งที่จะส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ที่หลากหลาย ทั้งการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงานทุกคน โดยการขับเคลื่อนของหลายสถาบันที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการศึกษาและฝึกอบรมในทุกกระดับ นอกจากนี้ รัฐบาลได้เริ่มขับเคลื่อนแผนการตามเป้าหมาย ไปสู่การปฏิบัติด้วยการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับทักษะพื้นฐานชีวิต อำนวยความสะดวกในการเตรียมเครื่องมือเพื่อสนับสนุนครูและผู้เรียน และส่งเสริมให้นายจ้างลงทุนมากขึ้นในการเพิ่มทักษะใหม่ (reskill) และยกระดับทักษะ (upskill) ผ่านการจูงใจทางการเงิน

รายงานฉบับนี้ยังแสดงให้เห็นว่า วิกฤตด้านทักษะในปัจจุบัน น่าจะเป็นผลมาจากความไม่แข็งแกร่งของรากฐานที่แฝงอยู่ในระบบการศึกษาและฝึกอบรมของประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะลงทุนอย่างมากเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและฝึกอบรมในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในโครงสร้างของระบบที่ขัดขวางไม่ให้ผู้เรียนได้ประโยชน์สูงสุดจากโอกาสการเรียนรู้ที่มีอยู่และไม่สามารถพัฒนาทักษะทุนชีวิตให้ก้าวหน้าได้ในทุก ๆ ระดับการศึกษาและฝึกอบรม รายงานฉบับนี้ยังมีมิติที่สำคัญ 5 ด้านของระบบการศึกษาและฝึกอบรมของประเทศไทยที่น่าจะส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ลดลงและจำกัดการเข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้ของกลุ่มประชากรที่เปราะบางที่สุด

ทั้งนี้ทั้งนั้น ประเทศไทยมีอีกหลากหลายวิธีที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาระบบการศึกษาและฝึกอบรมได้ ตารางที่ 3 สรุปข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย พร้อมด้วยตัวอย่างซึ่งมีที่มาจาก การวิเคราะห์ที่ได้นำเสนอไปแล้วในบทก่อนหน้า โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ คือ

1. **สร้างแนวทางที่ชัดเจนให้นักการศึกษาและนักพัฒนาแรงงาน** โดยให้ข้อมูลข่าวร้ายอย่างละเอียด (วิกฤตด้านทักษะที่สำคัญ) และเสนอแนะกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาซึ่งจะต้องใช้โปรแกรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (evidence-based programs) และพัฒนารายละเอียดและความสอดคล้องของมาตรฐานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะให้ก้าวหน้าต่อไปตามแต่ละช่วงเวลา
2. **จัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับจังหวัด** เพื่อให้ (ก.) เกิดประโยชน์สูงสุดจากการส่งมอบการศึกษาและฝึกอบรมที่ดำเนินการจากหลายภาคส่วน (ข.) รับรองว่าผู้เรียนจะมีจุดเริ่มต้นการเรียนรู้ที่เข้มข้น (ผ่านการพัฒนาเด็กปฐมวัย) และ (ค.) ใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน
3. **ใช้เครื่องมือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพและการเข้าถึงการเรียนรู้ในทุก ๆ ระดับการศึกษาและฝึกอบรม** โดยเร่งเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ (competence-based curriculum) นำเครื่องมือที่ช่วยเสริมความแข็งแกร่งต่อความสามารถในการสอนของครูมาใช้ หรือพิจารณานำบัญชีการเรียนรู้สำหรับแต่ละบุคคล (individual learning accounts: ILA) มาใช้เพื่อช่วยเพิ่มการเข้าถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่เปราะบาง
4. **ให้การรับรองว่าครูทุกคนมีสมรรถภาพในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต** โดยมอบหมายให้ครูเข้าร่วมหลักสูตรการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรพัฒนาวิชาชีพครู และรองรับให้การพัฒนาทักษะนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อกำหนดในการต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
5. **ใช้ข้อมูลในการรณรงค์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้เปราะบางที่น่าจะได้ประโยชน์ที่สุดจากการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต** โดยใช้ข้อความที่เหมาะสมในการสื่อสาร (เช่น ผลประโยชน์ต่อการหารายได้ที่ส่งผลมาจากการพัฒนาทักษะ) และการใช้บุคคลที่เหมาะสมในการรณรงค์ (เช่น ผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้แทนของท้องถิ่น)

รัฐบาลไทยอาจเลือกทำข้อเสนอบางข้อที่สามารถดำเนินการได้ภายใต้ปัจจัยทางการเมือง การเงิน และเหตุผลทางเทคนิค อย่างไรก็ตาม พลังของการปฏิรูปในแต่ละด้านมาจากการช่วยเสริมซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น ความสามารถของหน่วยประสานงานที่จะทำให้ เกิดการปฏิรูป (ในข้อเสนอแนะที่ 2) ขึ้นอยู่กับความเข้าใจร่วมกันในวิกฤตด้านทักษะของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียทุกคน และแนวทางที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการแก้วิกฤต (ข้อเสนอแนะที่ 1) รวมไปถึง ความสามารถของครูที่จะปรับปรุงการสอนโดยอาศัยเครื่องมือที่มีอยู่ (ข้อเสนอแนะ ที่ 4) ยิ่งไปกว่านั้น พลังของการขับเคลื่อนเครื่องมือนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต ของผู้เรียน (ข้อเสนอแนะที่ 3) ก็ขึ้นอยู่กับว่า ผู้เรียนทราบถึงโอกาสในการเรียนรู้ และ เชื้อในประโยชน์ที่จะได้รับ (ข้อเสนอแนะที่ 5)

รายงานฉบับนี้ มุ่งไปที่การพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ซึ่งจะนำมาซึ่งประโยชน์อันมหาศาลต่อ สังคม เป็นธรรมดาที่รัฐบาลไทยอาจพิจารณาเป้าหมายอื่น ๆ เช่น เพิ่มเติมจำนวนของประชากร ที่สามารถทำงานในสายอาชีพขั้นสูงได้ เช่น นักวิทยาศาสตร์ด้านคอมพิวเตอร์และ ข้อมูลขั้นสูง (advanced computer and data scientist) และผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ และระบบสารสนเทศ ซึ่งต้องการทักษะด้านเทคนิคเฉพาะทางและก้าวหน้ามากสำหรับ อาชีพนั้น ๆ หรือรัฐบาลอาจพิจารณาเป้าหมายกว้าง ๆ เช่น การสร้างพลเมืองที่มีความสุขที่ สามารถสนับสนุนศีลธรรมและจริยธรรมในสังคม ซึ่งการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต จะสามารถ ช่วยสนับสนุนเป้าหมายในมุมมองเฉพาะและมุมมองกว้างนี้ได้เช่นกัน เนื่องจากทักษะพื้นฐานชีวิต เป็นความสามารถที่พื้นฐานในแนวขวาง และก้าวหน้า ที่จะช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนา ทักษะสำหรับวิชาชีพที่สำคัญมีสุขภาวะที่ดี และมีส่วนช่วยสังคมโดยรวม (รูปที่ 2) ทักษะพื้นฐานชีวิต ยังช่วยให้เด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงาน สามารถแปลงความคิด ด้านศีลธรรมและจริยธรรมไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น กระตุ้นให้เกิดผู้นำทางศีลธรรม อาสา สมัครที่คล่องแคล่ว และสมาชิกครอบครัวที่ห่วงใยผู้อื่น

ข้อเสนอแนะเหล่านี้ เมื่อทำไปพร้อม ๆ กับความพยายามปฏิรูปด้านอื่น ๆ ซึ่งรัฐบาลไทย กำลังดำเนินการ จะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตด้านทักษะได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้ยังไม่ใช่ เป้าหมายปลายทาง ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการสร้างระบบนิเวศของการศึกษา และการฝึกอบรมให้เข้มแข็ง ยืดหยุ่น และยั่งยืน เส้นทางที่จะสร้างระบบนิเวศนี้ให้สำเร็จนั้น จะต้องสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุก ๆ คนมี

โอกาสที่จะเรียน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดหรืออยู่ที่ใด ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุกคนมีโอกาสที่จะเสริมทักษะที่มีอยู่ให้แข็งแกร่งขึ้น และสร้างทักษะใหม่ให้ก้าวหน้าจากโอกาสในการศึกษาและฝึกอบรบที่หลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้น ผู้คนจะถูกกระตุ้นและจูงใจให้เรียนรู้ ทั้งเพื่อความบันเทิง และเพื่อการทำงาน ในสังคมนี้ทุกคนเป็นผู้เรียนและเป็นครู และพร้อมเปิดรับผลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้ สังคมแห่งการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในภาพกว้างของระบบนิเวศทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม

ประเทศไทยสามารถเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้ได้หรือไม่ หรือเป็นดินแดนในอุดมคติที่อยู่ในจินตนาการหรือในความฝันเท่านั้น คำตอบส่วนหนึ่งอยู่ที่ความสามารถของประเทศไทยที่จะเร่งความพยายามที่ดำเนินการอยู่ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของโอกาสการเรียนรู้ที่มีอยู่ในทุกระดับการศึกษาและฝึกอบรบ และช่วยให้กลุ่มที่เปราะบางสามารถเสริมสร้างทักษะพื้นฐานชีวิต ที่จำเป็นต่อการเติบโตในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามความพยายามทั้งหมดนี้จะไม่สามารถแปรเปลี่ยนไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้ หากปราศจากการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (learning culture) วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่ต้องการความร่วมมือกันของผู้เรียนทุก ๆ คนและสถาบันต่าง ๆ เพื่อช่วยกันพัฒนาระบบนิเวศของการเรียนรู้ทั้งหมด ดังนั้น ก้าวต่อไปของรัฐบาลไทย ควรจะต้องจัดทำ “สัญญาประชาคมสู่สังคมแห่งการเรียนรู้” (Social pact towards a learning society) เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสัญญาประชาคมนี้สามารถนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนให้เข้ามามีส่วนร่วมกันประสานความพยายามอย่างเข้มแข็ง ผ่านจิตวิญญาณของการแบ่งปันความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย (responsibility) และความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ (accountability) ก้าวแรกคือ ร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) ข้อตกลงที่จะลงมือปฏิบัติงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดัชนีชี้วัดความสำเร็จเพื่อติดตามความก้าวหน้า และการรายงานผลต่อสาธารณะ

ตารางที่ 3: ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตด้านทักษะ

ทำอะไร	ทำอย่างไร	ตัวอย่าง
<p>1.</p> <p>พัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์</p> 	<p>จัดเตรียมให้นักการศึกษาและนักพัฒนาแรงงานมีข้อมูลที่ตรงประเด็น เพื่อให้เข้าใจและตอบสนองต่อวิกฤตด้านทักษะได้ โดย:</p> <ul style="list-style-type: none"> • แสดงให้เห็นภาพของช่องว่างทางทักษะ โดยใช้การวินิจฉัยด้านอุปทานของทักษะ • จัดเตรียมและเผยแพร่โปรแกรมที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (evidence-based programs) • จัดทำรอบอ้างอิง โดยใช้มาตรฐานการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดและมีความสอดคล้องกันในแต่ละระดับพัฒนาการ และโครงสร้างของทักษะพื้นฐานชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> • ดัชนีช่องว่างทางทักษะที่ได้จากโครงการสำรวจทักษะและความพร้อมของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) รวมไปถึงการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) และการสำรวจความสามารถของประชากรวัยแรงงานสากล (PIAAC) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) แสดงให้เห็นถึงลักษณะของช่องว่างทางทักษะที่เกิดขึ้นในประเทศไทย • ธนาคารโลก กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสหรัฐอเมริกา และสถาบันเคสเอล (CASEL) มีคลังข้อมูลเพื่อออกแบบโปรแกรมสำหรับส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิตที่มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ และธนาคารโลกยังมีแนวทางสำหรับการออกแบบโปรแกรมใหม่ ๆ ที่ได้ผนวกการประเมินผลลัพธ์เอาไว้ • หลักสูตรการศึกษาประจำชาติของประเทศเอสโตเนีย มีมาตรฐานของทักษะพื้นฐานชีวิต ที่ละเอียดและสอดคล้องกันระหว่างการศึกษาในทุกระดับ โครงสร้างการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของประเทศสิงคโปร์ซึ่งได้รับการรับรองจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วนได้ช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรและโปรแกรมการฝึกอบรมครู
<p>2.</p> <p>ประสานความร่วมมือการส่งมอบการเรียนรู้</p> 	<p>พัฒนาประสิทธิภาพและความครอบคลุม ของการส่งมอบการเรียนรู้แบบกระจายอำนาจ โดย:</p> <ul style="list-style-type: none"> • จัดตั้งหน่วยประสานงานในระดับจังหวัด • ให้การรับรองการลงทุนที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย • ใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของภาคเอกชน 	<ul style="list-style-type: none"> • โครงการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ของ กสศ. ได้จัดตั้งหน่วยประสานงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง มีหน้าที่ปรับปรุงประสิทธิภาพและความครอบคลุมในการส่งมอบการศึกษาและการฝึกอบรมของทั้งจังหวัด • โครงการของสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่ผลักดันโดยมูลนิธิเด็กน้อยพัฒนาทำงานอย่างใกล้ชิดกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เพื่อรองรับการพัฒนาเยาวชน ทั้งด้านทักษะพื้นฐานชีวิต และทักษะทางกายภาพ • โครงการพัฒนาทักษะที่จัดตั้งโดยกลุ่มเซ็นทรัลซึ่งทำงานอย่างใกล้ชิดกับองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดทำโครงการศึกษาและฝึกอบรมในโรงเรียนและศูนย์กลางชุมชนที่เชื่อมโยงโดยตรงกับตลาดแรงงาน

ทำอะไร	ทำอย่างไร	ตัวอย่าง
<p>3.</p> <p>ดำเนินการใช้เครื่องมือนวัตกรรม</p> 	<p>พัฒนาการสอนและการเรียนรู้ โดย:</p> <ul style="list-style-type: none"> • เร่งเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ (competence-based curriculum) ในทุกระดับการศึกษาและการฝึกอบรม • ขับเคลื่อนเครื่องมือสำหรับการสังเกตการณ์ห้องเรียน เพื่อเพิ่มความสามารถในการสอนของครูในชั้นเรียน • ริเริ่มให้มีการทำบัญชีการเรียนรู้สำหรับแต่ละบุคคล (individual learning accounts: ILA) เพื่อให้กลุ่มเยาวชนและกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่เปราะบางสามารถเพิ่มพูนทักษะเดิมที่มีอยู่แล้ว (upskill) และสร้างทักษะใหม่ (reskill) โดยไม่คำนึงถึงสถานะการจ้างงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบการศึกษาในหลายประเทศ (เช่น ประเทศฝรั่งเศส แคนาดา สิงคโปร์ เวียดนาม และ ฟิลิปปินส์) ได้นำหลักสูตรฐานสมรรถนะ (competence-based curriculum) มาใช้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว • เครื่องมือของธนาคารโลก ได้แก่ เครื่องมือนวัตกรรมสำหรับการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน (TEACH) และ เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพขั้นต่ำของโรงเรียน (FSQL) เป็นตัวอย่างของเครื่องมือเพื่อการชีวิตและปรับปรุงคุณภาพการสอนของครูในชั้นเรียน • บัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคลของประเทศฝรั่งเศส (CPF) เป็นตัวอย่างของบัญชีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของแต่ละบุคคล (ILA) ที่ได้ผนวกการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตไว้ได้อย่างครอบคลุม
<p>4.</p> <p>เพิ่มประสิทธิภาพการรับรองคุณภาพ</p> 	<p>รับรองให้ครูทุกคนในระบบการศึกษามีสมรรถภาพที่เพียงพอในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานชีวิต โดย:</p> <ul style="list-style-type: none"> • พัฒนาความสามารถของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคมให้แก่ นักเรียน ผ่านโปรแกรมสำหรับนักศึกษาครู และโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครู • กำหนดให้การพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนเป็นคุณสมบัติหนึ่งของความสามารถที่ครูต้องมี เพื่อให้ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู 	<ul style="list-style-type: none"> • ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการสอน ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรบังคับที่ครูจะต้องเรียนรู้ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพภาคบังคับของครูระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศฝรั่งเศส กรีซ อิสราเอล เม็กซิโก สวีเดน และเบลเยียม • เกือบทุกรัฐ (48) ในประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู มีการกำหนดคุณสมบัติบางส่วน ที่ครูต้องมีความรู้ในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ให้กับนักเรียนได้ และมากกว่าครึ่งหนึ่งของรัฐทั้งหมด กำหนดคุณสมบัติให้ครูต้องมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม อย่างรอบด้านให้กับเด็ก

What	How	Example
<p style="text-align: center;">5.</p> <p style="text-align: center;">ขับเคลื่อน การรณรงค์ เผยแพร่ข้อมูล</p>	<p>สื่อสารและกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้ทุกคนให้ความสำคัญต่อทักษะทุนชีวิต โดย:</p> <ul style="list-style-type: none"> • รณรงค์เผยแพร่ข้อมูลที่เน้นเรื่องผลประโยชน์ต่อการหารายได้ที่ส่งผลมาจากการศึกษาและการพัฒนาทักษะ • รณรงค์เผยแพร่ข้อมูลโดยเลือกใช้บุคคลที่เหมาะสม เพื่อเข้าถึงและสร้างอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> • ในประเทศเม็กซิโก ภาครัฐได้จัดทำกรรณรังค์เผยแพร่ข้อมูล ที่มุ่งเน้นในการสื่อสารเรื่องประโยชน์จากการศึกษาในด้านของรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และเห็นผลอย่างมากในกลุ่มเยาวชนหญิง • ในประเทศเนเธอร์แลนด์ โปรแกรมการเรียนรู้หนังสือสำหรับประชากรวัยแรงงานนั้นแสดงให้เห็นเกี่ยวกับตัวแทนของท้องถิ่น "ท่านทูต" ผู้ที่ศึกษามีทักษะการอ่านขั้นพื้นฐาน ถึงแม้ว่าผ่านความยากจนและมลทิน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีในการกระตุ้นกลุ่มเปราะบางให้เข้ามาสู่การเรียนรู้

หมายเหตุ: ASAT คือ การสำรวจและพัฒนาทักษะและความพร้อมของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน PISA คือ โปรแกรมการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล PIAAC คือ การสำรวจความสามารถประชากรวัยแรงงานสากล คลังข้อมูลของธนาคารโลก คือ แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้สากลที่คุ้มค่า (Cost-effective Approaches to Improve Global Learning) คลังข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกา คือ ห้องสมุดด้านการศึกษาซึ่งใช้ผลลัพธ์เชิงประจักษ์เพื่อออกแบบแนวทางการศึกษาที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ (What Works Clearinghouse) คลังข้อมูลคาเซล (CASEL) คือ โปรแกรมเพื่อให้ทิศทางสำหรับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Program Guide for Social and Emotional Learning: SEL) คู่มือของธนาคารโลกด้านการประเมินผลลัพธ์คือ การประเมินผลลัพธ์ในทางปฏิบัติ (Impact Evaluation in Practice)

ประเทศไทยน่าจะเผชิญกับหนทางที่ยาวและคดเคี้ยวเพื่อไปให้ถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ รัฐบาลชุดใหม่สามารถต่อยอดจากเจตนารมณ์อันแรงกล้าของตนและการมีแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

- Accot, Johnny, and Shumin Zhai. 2003. "Refining Fitts' Law Models for Bivariate Pointing". SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems Proceedings. New York: Association for Computing Machinery: 193-200. doi:10.1145/642611.642646
- Allmann, Kira, and Grant Blank. 2021. "Rethinking Digital Skills in the Era of Compulsory Computing: Methods, Measurement, Policy and Theory". *Information, Communication & Society*, 24(5): 633-648. doi:10.1080/1369118X.2021.1874475
- Andersson, Björn, and Tao Xin. 2017. "Large Sample Confidence Intervals for Item Response Theory Reliability Coefficients," *Educational and Psychological Measurement*, 78(1), 32–45. <https://doi.org/10.1177/0013164417713570>.
- ADB (Asian Development Bank). 2021. Thailand: Country Partnership Strategy (2021–2025). <https://www.adb.org/sites/default/files/linked-documents/tha-cps-2021-2025-ld01.pdf>
- Baker, Frank B. 2001. *The Basics of Item Response Theory*, 2nd Edition. <https://eric.ed.gov/?id=ED458219>.
- Akyeampong, K., T. Andrabi, A. Banerjee, R. Banerji, S. Dynarski, R. Glennerster, S. Grantham-McGregor, K. Muralidharan, B. Piper, S. Ruto, J. Saavedra, S. Schmelkes, H. Yoshikawa. 2023. "Cost-Effective Approaches to Improve Global Learning - What does recent evidence tell us are "Smart Buys" for improving learning in low- and middle-income countries?" London, Washington D.C., New York. FCDO, the World Bank, UNICEF, and USAID. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/231d98251cf326922518be0cbe306fdc-0200022023/related/GEEAP-Report-Smart-Buys-2023-final.pdf>
- Brömmelhörster, Jorn. 2010. "Climate change: Is Southeast Asia up to the challenge? The economics of climate change in Southeast Asia: A regional review". Asian Development Bank (ADB) Report Analysis

- California, Department of Education. 2023. California Approves Revised Math Framework as a Step Forward for Equity and Excellence. <https://www.cde.ca.gov/nr/ne/yr23/yr23rel54.asp>
- Callahan, Judith Scully, D. Scott Kiker, and Tom Cross. 2003. "Does Method Matter? A Meta-Analysis of the Effects of Training Method on Older Learner Training Performance." *Journal of management*, 29 (5): 663-680.
- Canada, Alberta, City of Edmonton. 2021. Community Action Learning Plan. https://www.edmonton.ca/sites/default/files/public-files/assets/PDF/Edmontons_Community_Learning_Action_Plan.pdf
- Canada, Alberta, City of Edmonton. 2023. ConnectEdmonton: Edmonton's Strategic Plan. https://www.edmonton.ca/city_government/city_vision_and_strategic_plan/connectedmonton
- Cartwright, Fernando, Koji Miyamoto, & Sarah El Wazzi. Forthcoming. Foundational Skills: Concepts and Measurements.
- CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning). 2020. What is SEL? <https://casel.org/what-is-sel/>
- Central Group. 2023. "Central Tham Projects". Central Group, Thailand. <https://www.centralgroup.com/en/sustainability/central-tham-projects>
- Cizek, Gregory J., and Michael B. Bunch. 2007. *Standard Setting: A Guide to Establishing and Evaluating Performance Standards on Tests*. SAGE Publications Ltd.
- Chuensuksawadi, Pichai. 2022. "Thailand's EEC Is an Opportunity Not to Be Missed". Bangkok Post. November 18, 2022. <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/2440600/thailands-eec-is-an-opportunity-not-to-be-missed>.
- Chujan, Wisuwat, and Weerachart T. Kilenthong. 2018. "An Early Evaluation of An Early Childhood Curriculum Intervention in Rural Thailand."
- Dek Noi Pattan Foundation. 2021. <https://www.deknoipattana.org/>. Accessed March 15, 2023.

- Dek Noi Pattan Foundation. 2021. Surin Early Childhood Development Pilot Project. Progress Report for Third Phase 2017-2018. October. <https://www.deknoipattana.org/wp-content/uploads/2021/03/DNPF-Progress-Report-2017-2018.pdf>
- Dey, Matthew, Harley Frazis, Mark A. Loewenstein, and Hugette Sun. 2020. "Ability to Work from Home: Evidence from Two Surveys and Implications for the Labor market in the COVID-19 Pandemic". *Monthly Labor Review*. US Bureau of Labor Statistics: 1-19. <https://www.bls.gov/opub/mlr/2020/article/ability-to-work-from-home.htm>
- Dempster, Arthur P., Nan M. Laird, and Donald B. Rubin. 1977. "Maximum Likelihood from Incomplete Data via the EM Algorithm". *Journal of the Royal Statistical Society. Series B (Methodological)*, 39(1): 1-38. doi:10.1111/j.2517-6161.1977.tb01600.x
- Eloundou, Tyna, Sam Manning, Pamela Mishkin, and Daniel Rock. 2023. "Gpts are Gpts: An Early Look at the Labor Market Impact Potential of Large Language Models". arXiv preprint <https://arxiv.org/abs/2303.10130>
- Estonia, Government of Estonia, 2011. National curriculum for basic schools. At <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/524092014014/consolide>
- Erkkilä, Kristiina. 2017. "Espoo is a Learning City with Inspiring Educational Innovations". Learning and Teaching Expo, HongKong, December 11-17. <https://www.hkedcity.net/goelearning/sites/default/files/upload/5ab4bf21903443db34020000/1521794702.06.1861214402.pdf>
- Falck, Oliver, Alexandra Heimisch-Roecker, and Simon Wiederhold. 2021. "Returns to ICT Skills". *Research Policy*, 50(7):104064. September 2021. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2020.104064>
- Ferrier, Fran, Gerald Burke, and Chris Selby Smith. 2008. Skills Development for a Diverse Older Workforce. National Centre for Vocational Education Research. Ltd. Adelaide, Australia

- Fraley, R. Chris, Niels G. Waller, and Kelly A. Brennan. 2000. "An Item Response Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment". *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2): 350. <https://psycnet.apa.org/record/2000-13328-012>
- France, République Française. "Compte personnel de formation: quel bilan pour le CPF ?". <https://www.vie-publique.fr/parole-dexpert/288514-compte-personnel-de-formation-quel-bilan-pour-le-cpf>
- Gertler, Paul, James Heckman, Rodrigo Pinto, Arianna Zanolini, Christel Vermeersch, Susan Walker, Susan M. Chang, and Sally Grantham-McGregor. 2014. "Labor Market Returns to an Early Childhood Stimulation Intervention in Jamaica". *Science*, 344(6187): 998-1001. <https://www.science.org/doi/abs/10.1126/science.1251178>
- Gray-Little, Bernadette, Valerie SL Williams, and Timothy D. Hancock. 1997. "An Item Response Theory Analysis of the Rosenberg Self-Esteem Scale". *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(5):.443-451. <https://doi.org/10.1177/0146167297235001>
- Grierson, Robert, 1985. "Mission: Define Computer Literacy". *Journal of the Computing Teacher*, 13(3):10-15.
- Guivarch, Céline, Nicolas Taconet, and Aurélie Mejean. 2021. *Linking Climate Change and Inequality*. International Monetary Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/climate-change-and-inequality-guivarch-mejean-taconet>
- Hanushek, Eric A., and Ludger Woessmann. 2020. "Education, Knowledge Capital, and Economic Growth." *The Economics of Education*: 171-182.
- Hatlevik, Ida KR, and Ove E. Hatlevik. 2018. "Examining the Relationship between Teachers' ICT Self-Efficacy for Educational Purposes, Collegial Collaboration, Lack of Facilitation and the Use of ICT in Teaching Practice." *Frontiers in psychology* 9: 935.

- Heckman, James, Seong Hyeok Moon, Rodrigo Pinto, Peter Savelyev, and Adam Yavitz. 2010. "Analyzing Social Experiments as Implemented: A Reexamination of the Evidence from the HighScope Perry Preschool Program". *Quantitative economics*, 1(1):1-46. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.3982/QE8>
- Heckman, James J., Jora Stixrud, and Sergio Urzua. 2006. "The Effects of Cognitive and Noncognitive Abilities on Labor Market Outcomes and Social Behavior." *Journal of Labor economics*, 24(3): 411-482.
- Henke, Jonn B., Samantha K. Jones, and Thomas A. O'Neill. 2022. "Skills and Abilities to Thrive in Remote Work: What Have We Learned". *Frontiers in Psychology*, 13:893895. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2022.893895/full>
- Hidalgo, Diana, Hessel Oosterbeek, and Dinand Webbink. 2014. "The Impact of Training Vouchers on Low-Skilled Workers". *Labour Economics*, 31:117-128. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0927537114001341>
- Hinz, Andreas, Dominik Michalski, Reinhold Schwarz, and Philipp Yorck Herzberg. 2007. "The Acquiescence Effect in Responding to a Questionnaire". *GMS Psycho-Social Medicine*, 4. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2736523/>
- ILO (International Labour Organization). 2021. "ILO Research Highlights Massive COVID-19 Impact on Tourism Employment in Asia and the Pacific". Press release. 18 November 2021. https://www.ilo.org/asia/media-centre/news/WCMS_827494/lang--en/index.htm
- Gallego, Francisco, Oswaldo Molina, and Chritopher Neilson. 2015. 2015. Keeping Kids in School with Relevant Information in Peru. IPA (Innovations for Poverty Action). <https://poverty-action.org/keeping-kids-school-relevant-information-peru>
- Javed, Bilal, Abdullah Sarwer, Erik B. Soto, and Zia-ur-Rehman Mashwani. 2020. "The Coronavirus (COVID-19) Pandemic's Impact on Mental Health". *The International Journal of Health Planning and Management*, 35(5): 993-996. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/hpm.3008>

- J-PAL (Abdul Latif Jameel Poverty Action Lab). 2018. Role of Information on the Returns of Post-Primary Education on School Dropout. <https://www.povertyactionlab.org/evaluation/role-information-returns-postprimary-education-school-dropout>
- Kaendera, Stella, and Lamin Leigh. 2021. Five things to know about Thailand's economy and COVID-19. International Monetary Fund, Asia and Pacific Department. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/06/21/na062121-5-things-to-know-about-thailands-economy-and-covid-19>
- Karantonis, Ana, and Stephen G. Sireci. 2006. "The Bookmark Standard-Setting Method: A Literature Review". *Educational Measurement: Issues and Practice*, 25(1): 4-12. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1745-3992.2006.00047.x>
- Khorramdel, Lale, Matthias von Davier, Eugenio Gonzalez, and Kentaro Yamamoto. 2020. "Plausible Values: Principles of Item Response Theory and Multiple Imputations". In *Large-Scale Cognitive Assessment: Analyzing PIAAC Data*: 27-47. https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/41286/1/2020_Book_Large-ScaleCognitiveAssessment.pdf#page=35
- Knoll, Johannes, and Jörg Matthes. 2017. "The effectiveness of celebrity endorsements: a meta-analysis." *Journal of the Academy of Marketing Science* 45: 55-75.
- Kolen, Michael J., and Ye Tong. 2010. "Psychometric Properties of IRT Proficiency Estimates" *Educational Measurement: Issues and Practice*, 29(3): 8-14.
- Kovacevic, Rialda, Corey Morales C., and Renos Vakis. 2022. "Being Behaviorally Savvy in Vaccine Communication". World Bank (blog). April 26, 2022. <https://blogs.worldbank.org/health/being-behaviorally-savvy-vaccine-communication>
- Lin, Ruyi, Junfeng Yang, Feng Jiang, and Jiaping Li. 2023. "Does Teacher's Data Literacy and Digital Teaching Competence Influence Empowering Students in the Classroom? Evidence from China." *Education and Information Technologies* 28 (3): 2845-2867.

- Lindwall, Magnus, Vassilis Barkoukis, Caterina Grano, Fabio Lucidi, Lennart Raudsepp, Jarmo Liukkonen, and Cecilie Thøgersen-Ntoumani. 2012. "Method Effects: The Problem with Negatively Versus Positively Keyed Items". *Journal of personality assessment*, 94(2):196-204. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00223891.2011.645936>
- Lorenz, Ramona, Manuela Endberg, and Wilfried Bos. "Predictors of fostering students' computer and information literacy—analysis based on a representative sample of secondary school teachers in Germany." *Education and Information Technologies*, 24 (2019): 911-928.
- Lorthanavanich, Duangjai, Narumol Nirathron, Surat Teerakapibal, Nopadol Rompho, Arunee Tanvisuth, and Osuke Komazawa. 2021. "Population Ageing in Thailand. Lessons from One of the Most Aged ASEAN Member States". Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA). https://www.eria.org/uploads/media/Research-Project-Report/2021-06/Vol-1_00-Lessons-from-One-of-the-Most-Aged-ASEAN-Member-States.pdf
- McCarthy, Mary Alice, and Pauline Musset, 2016. *A Skills beyond School Review of Peru. Reviews of Vocational Education and Training*. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264265400-en>
- McGinnis, Devon. 2018. "What is the Fourth Industrial Revolution?" Salesforce (blog). <https://www.salesforce.com/blog/what-is-the-fourth-industrial-revolution-4ir/>
- Michel, Sandrine. 2015. "Education in Thailand: When Economic Growth Is No Longer Enough." *London Review of Education*, 13 (3): 79-91.
- Milanzi, Elasma, Geert Molenberghs, Ariel Alonso, Geert Verbeke, and Paul De Boeck. 2015. "Reliability measures in item response theory: Manifest versus latent correlation functions". *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 68(1), pp.43-64. At <https://bpspsychub.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/bmsp.12033>
- Miyamoto, Koji, and Miguel Sarzosa. Forthcoming. "Measuring the Gaps in Adult Skills in Thailand",

- Molina, Ezequiel, Adelle Pushparatnam, Carolina Eugenia Melo Hurtado, Tracy Marie Wilichowski, Ana Teresa Del Toro Mijares, Elaine Yi Zhong Ding, Jenny Beth Aloys, Emma Jane Carter, and Nidhi Singal. 2022. "Teach Primary: Observer Manual", Vol 2., Observation Sheet (English). Washington D.C.: World Bank.
- Muraki, Eiji, and George Engelhard Jr. 1985. "Full-Information Item Factor Analysis: Applications of EAP Scores". *Applied Psychological Measurement*, 9(4): 417-430. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/014662168500900411>
- Net Hope, 2023. Digital Skills Framework. <https://nethope.org/toolkits/digital-skills/>
- Njeng'ere, David, and Lili Ji. 2017. "The Why, What and How of Competency-Based Curriculum Reforms: The Kenyan Experience." UNESCO International Bureau of Education. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000250431>
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). 2017. *Getting Skills Right*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264277878-en>
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). 2015. "Inequalities in Digital Proficiency: Bridging the Divide". In *Students, Computers and Learning: Making the Connection*: 123-143. Paris: OECD Publishing. [doi:/10.1787/9789264239555-en](https://doi.org/10.1787/9789264239555-en)
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development), 2023. *Is Education Losing the Race with Technology?* Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/73105f99-en>
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). 2005. *Promoting Adult Learning*. Paris: OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/innovation-education/35268366.pdf>
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). 2019. *Skills Matter: Additional Results from the Survey of Adult Skills*. Paris: OECD Publishing. https://www.oecd.org/skills/piaac/publications/Skills_Matter_Additional_Results_from_the_Survey_of_Adult_Skills_ENG.pdf

- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). 2013. Technical Report of the Survey of Adult Skills (PIAAC). Paris: OECD Publishing. https://www.oecd.org/skills/piaac/_Technical%20Report_17OCT13.pdf
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). 2020. "The Context of Early Learning in Estonia". Early Learning and Child Well-being in Estonia, OECD Publishing, Paris. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/24d65b83-en/index.html?itemId=/content/component/24d65b83-en>
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). 2023. Education GPS. <https://gpseducation.oecd.org/revieweducationpolicies/#!/node=41732&filter=all>
- OPHI (Oxford Poverty and Human Development Initiative). 2019. Child Multidimensional Poverty in Thailand. <https://www.unicef.org/thailand/media/3171/file/Child%20Multidimensional%20Poverty%20in%20Thailand.pdf>
- O'Toole, Anna. 2016. "Three Facts Explaining Rural Poverty in Thailand". Borgen Magazine. <https://www.borgenmagazine.com/rural-poverty-in-thailand/>
- Perie, Marianne. 2008. "A Guide to Understanding and Developing Performance-Level Descriptors". Educational Measurement: Issues and Practice, 27(4): 15-29. <https://www.pewresearch.org/global/2015/03/19/1-communications-technology-in-emerging-and-developing-nations/>
- Rajandiran, Durgesh. 2020. "Singapore's Teacher Education Model for the 21st Century (TE21)". In: Reimers, F.M. (eds) Implementing Deeper Learning and 21st Century Education Reforms. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-57039-2_3
- Republic of Estonia, Ministry of Education and Research. 2022. General Education in Estonia. <https://www.hm.ee/en/education-research-and-youth-affairs/general-education/general-education-estonia>
- Royal Thai Embassy. 2021. Bio-Circular-Green Economic Model (BCG). Washington, DC. <https://thaiembdc.org/bio-circular-green-bcg/>

- Royal Thai Embassy. 2021. Eastern Economic Corridor. Washington, DC. <https://thaiembdc.org/eastern-economic-corridor-eec/>
- Royal Thai Embassy. 2020. What is Thailand 4.0? Washington, DC. <https://thaiembdc.org/thailand-4-0-2/>
- Samejima, Fumiko. 1969. "Estimation of Latent Ability Using a Response Pattern of Graded Scores". *Psychometrika*, 34: 1-97. doi:10.1007/BF03372160
- Samejima, Fumiko. 1997. "Graded Response Model". In van der Linden, W. J., & Hambleton, R. K., *Handbook of Modern Item Response Theory*: 85-100. New York: Springer. doi:10.1007/978-1-4757-2691-6_5
- Saltiel, Fernando, Miguel Sarzosa, and Sergio Urzúa. 2017. "Cognitive and Socio-Emotional Abilities." *Handbook of Contemporary Education Economics*. Cheltenham, UK.
- Sharp, Carla, Ian M. Goodyer, and Tim J. Croudace. 2006. "The Short Mood and Feelings Questionnaire (SMFQ): A Unidimensional Item Response Theory and Categorical Data Factor Analysis of Self-Report Ratings from a Community Sample of 7-through 11-Year-Old Children". *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34: 365–377. <https://doi.org/10.1007/s10802-006-9027-x>
- Schonert-Reichl, Kimberly A., M. Jennifer Kitil, and Jennifer Hanson-Peterson. 2017. *To Reach the Students, Teach the Teachers: A National Scan of Teacher Preparation and Social & Emotional Learning. A Report Prepared for CASEL (Collaborative for academic, social, and emotional learning)*.
- Silverman, Bernard W. 1981. "Using Kernel Density Estimates to Investigate Multimodality". *Journal of the Royal Statistical Society: Series B (Methodological)*, 43(1): 97-99. doi:10.1145/2912124
- Singapore, Government of Singapore. 2023. SkillsFuture Singapore. <https://www.skillsfuture.gov.sg/>
- Singapore, Government of Singapore. 2023. "SkillsFuture Credit. Encouraging individuals to take ownership of their skills development and learning journey". SkillsFuture. <https://www.skillsfuture.gov.sg/initiatives/mid-career/credit>

- Soto, Christopher J., and Oliver P. John. 2017. "The Next Big Five Inventory (BFI-2): Developing and Assessing a Hierarchical Model With 15 Facets to Enhance Bandwidth, Fidelity, and Predictive Power". *Journal of Personality and Social Psychology*, 113 (1): 117-143. <https://psycnet.apa.org/journals/psp/113/1/117/>
- Steyn, Renier, and Takawira Munyaradzi Ndofirepi. 2022. "Structural Validity and Measurement Invariance of the Short Version of the Big Five Inventory (BFI-10) in Selected Countries. *Cogent Psychology*, 9(1):1-17. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23311908.2022.2095035>
- Sukhumananda, Kudun, Troy Shooneman, Kom Vachiravarakarn, Mayuree Sapsutthiporn, and Chai Lertvittayachaikul. 2021. Investing in the Future: Thailand's Eastern Economic Corridor (EEC). <https://www.kap.co.th/thought-leadership/investing-in-the-future-thailands-eastern-economic-corridor-eeec/>
- Tan, Jennifer Pei-Ling, Suzanne S. Choo, Trivina Kang, and Gregory Arief D. Liem. 2017. "Educating for twenty-first century competencies and future-ready learners: research perspectives from Singapore." *Asia Pacific Journal of Education*, 37 (4): 425-436.
- Thailand, EEF (Equitable Education Fund). 2023. Exploring Area-Based Educational Development in Lampang, Pattani, Khon Kaen, and Rayong Provinces of Thailand. June 12. <https://en.eef.or.th/2023/06/12/exploring-area-based-educational-development/>
- Thailand, Government of Thailand. Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. 2015. Submission by Thailand Intended Nationally Determined Contribution and Relevant Information.
- Thailand, Government of Thailand, Pollution Control Department. 2019. Air Quality Report 2019.
- Thailand, NXPO (Office of National Higher Education Science Research and Innovation Policy Council). 2023. Higher Education, Science, Research and Innovation Policy and Strategy (2020-2027). <https://www.nxpo.or.th/th/en/higher-education-science-research-and-innovation-policy/>

- Thailand, ONDE (Office of the National Digital Economy and Society Commission). 2017. Thailand Digital Economy and Society Development Plan. https://onde.go.th/view/1/Digital_Development_for_National_Economic_and_Social_Development/EN-US
- The Education Trust. 2023. "Is Your State Prioritizing Students' Social, Emotional, and Academic Development". <https://edtrust.org/is-your-state-prioritizing-sead/#BP>
- The Nation Thailand. 2022. "Global Heating Behind THB12.6tn Flood Damage, 2,000 Thai Deaths: NESDC". The Nation. November 19. <https://www.nationthailand.com/thailand/general/40023341>
- The Research Base. 2014. Green Skills for Rural Youth in South East Asia. https://sea-vet.net/images/seb/e-library/doc_file/1223/greenskillsforruralityouth.pdf
- UNICEF. 2021. Addressing the Gaps, Key Results from the Multiple Indicator Cluster Survey Thailand 2019. UNICEF Office for Thailand. June 2021. [https://www.unicef.org/thailand/media/6726/file/Addressing%20the%20Gap%20\(MICS6\).pdf](https://www.unicef.org/thailand/media/6726/file/Addressing%20the%20Gap%20(MICS6).pdf)
- United Kingdom, Department for Education, 2018. Essential Digital Skills Framework. <https://www.gov.uk/government/publications/essential-digital-skills-framework>
- United Kingdom, Welsh Government. "Personal Learning Accounts". Career Wales. <https://careerswales.gov.wales/courses-and-training/funding-your-studies/personal-learning-accounts>
- United Nations. 2019. World Population Prospects 2019. Online Edition, Rev. 1. UN Department of Economic and Social Affairs, Population Division. <https://www.un.org/development/desa/pd/news/world-population-prospects-2019-0>
- United Nations. Causes and Effects of Climate Change. Accessed March 2023. <https://www.un.org/en/climatechange/science/causes-effects-climate-change>
- United States, California Department of Education. Mathematics Framework. [https://www.cde.ca.gov/ci/ma/cf/#:~:text=The%20Mathematics%20Framework%20provides%20guidance,STEM\)%20in%20college%20and%20career](https://www.cde.ca.gov/ci/ma/cf/#:~:text=The%20Mathematics%20Framework%20provides%20guidance,STEM)%20in%20college%20and%20career)

- United States, Government of the United States. 2013. Sustainable Development Goals. <https://sdg.data.gov/4-6-1/>
- Vandeweyer, Marieke, Ricardo Espinoza, Laura Reznikova, Miso Lee, and Thanit Herabat. 2020. "Thailand's Education System and Skills Imbalances: Assessment and Policy Recommendations". OECD Working Paper. [https://one.oecd.org/document/ECO/WKP\(2020\)49/En/pdf](https://one.oecd.org/document/ECO/WKP(2020)49/En/pdf)
- Vuorikari, Rina R., Stefano Kluzer, and Yves Punie. 2022. "DigComp 2.2, The Digital Competence Framework for Citizens", EUR 31006 EN. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi: ISBN 978-92-76-48882-8, doi:10.2760/115376, JRC128415
- Washington Office of Superintendent of Public Instruction. n.d. "Social Emotional Learning Standards, Benchmarks and Indicators". <https://www.pesb.wa.gov/wp-content/uploads/SELStandardsBenchmarksIndicatorsLongForm.pdf>
- Wing On, Lee. 2019. "Monitoring Mechanisms for Lifelong Learning in Singapore: Why, How, and What's More?" Fourth International Conference on Learning Cities, Medellín, Colombia, 1-3 October
- Winthrop, Rebecca, and Eileen McGivney. 2016. Skills for a Changing World: Advancing Quality Learning for Vibrant Societies. Brookings Institution.
- World Bank. 2016. Ecuador – Transformation of the Tertiary Technical and Technological Institutes Project. Washington, DC: World Bank.
- World Bank. 2021a. Accelerating Learning Recovery. Washington, DC: World Bank.
- World Bank. 2021b. Aging and the Labor Market in Thailand. Washington, DC: World Bank.
- World Bank. 2021c. Climate Change Knowledge Portal. Washington, DC: World Bank. <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/thailand/vulnerability>
- World Bank. 2022. Rural Thailand Faces the Largest Poverty Challenges with High Income Inequality. Bangkok: World Bank.

- World Bank, 2018. World Development Report 2019: The Changing Nature of Work. Washington, DC: World Bank. https://elibrary.worldbank.org/doi/10.1596/978-1-4648-1328-3_ch1.
- World Economic Forum. 2020. The Future of Jobs Report 2020. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>
- Yamamoto, Kentaro, and Irwin S. Kirsch, 1998. "Proficiency Estimation". Adult literacy in OECD countries: Technical report on the first International Adult Literacy Survey. Chapter 11. US Department of Education, Office of Educational Research and Improvement.
- Yao, Hao, Jian-Hua Chen, and Yi-Feng Xu. 2020. "Patients with Mental Health Disorders in the COVID-19 Epidemic". *Lancet Psychiatry*, 7(4): e21
- Zahidi, Saadia. 2020. "COVID-19 Accelerated the Future of Jobs. Here's How to Protect Workers". World Economic Forum. <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/covid-19-accelerated-the-future-of-jobs-here-s-how-to-protect-workers-9edb26584d/>
- Zeng, Biao, Hongbo Wen, and Junjie Zhang. 2020. "How Does the Valence of Wording Affect Features of a Scale? The Method Effects in the Undergraduate Learning Burnout Scale". *Frontiers in psychology*, 11: 585179.

สแกนสำหรับภาคผนวก

